

MAGYAR JOGI TERMINUSOK GYŰJTEMÉNYE HAT IDEGEN NYELV EKVIVALENSEIVEL:
HORVÁT, ROMÁN, SZERB, SZLOVÁK, SZLOVÉN, UKRÁN

TERMINUS: JOGSZABÁLY(OK)	TÁRGYKÖR: JOG (ÁLTALÁNOS)
<p>Definíció: Alaptörvény T) cikk: „(2) Jogszábaály a törvény, a kormányrendelet, a miniszterelnöki rendelet, a miniszteri rendelet, a Magyar Nemzeti Bank elnökének rendelete, az önálló szabályozó szerv vezetőjének rendelete és az önkormányzati rendelet. Jogszábaály továbbá a Honvédelmi Tanács rendkívüli állapot idején és a köztársasági elnök szükségállaapot idején kiadott rendelete.” Törvény alatt az egyszerű többséggel meghozott törvényeket és a sarkalatos törvényeket egyaránt értjük. Az Alaptörvény T) cikke határozza meg a jogforrási hierarchiát. A jogszábaály terminus használata gyakori többes számban, ilyenkor gyűjtőfogalomként értelmezzük.</p>	<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat): A <i>jogszábaály</i> alkotmányjogi értelemben a <i>törvényhez</i> képest gyűjtőfogalom, ezért ügyelni kell arra, hogy a <i>jogszábaályokat</i> ne egyszerűen törvénnyel feleltessük meg, mert ez csak egyfajta jogforrást jelöl; idegen nyelven előfordulhat, hogy a szövegben kizárólag a <i>törvény</i> terminus szerepel, de ha a kontextust is figyelembe vesszük, ilyen esetben is megtörténhet, hogy <i>jogszábaály</i> terminussal kell azt megfeleltetni. Az <i>uniós jogszábaályok</i> esetében nem használatos a <i>törvény</i> megnevezés (a meghíúsult alkotmányserződés vezette volna be az európai törvényt). Az EU másodlagos jogforrásai közül a <i>rendeletek</i> általános hatályúak és közvetlenül alkalmazandók a tagállamokban, míg az <i>irányelvek</i> a címzett tagállamok számára kötelezőek, végrehajtásuk a tagállamok által megalkotott jogszábaályi formában történik. További másodlagos jogforrások: <i>határozatok</i> (általánosan kötelezőek), <i>ajánlások</i> (nem kötelezőek) és <i>vélemények</i> (nem kötelezőek). A jogszábaályalkotásról szóló szlovák törvényben a <i>právný predpis</i> (szó szerint: <i>jogszábaály</i>) és a <i>všeobecne záväzný právný predpis</i> (szó szerint: <i>általánosan kötelező jogszábaály</i>) szinonimaként fordulnak elő, egyéb jogszábaályokban gyakoribb a <i>všeobecne záväzný právný predpis</i> változat, főképpen törvénynél alacsonyabb szintű jogszábaályokra vonatkoztatva.</p>

NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	szerb
jogszabályok – (pravni) propisi	jogszabályok – acte normative, norme juridice, norme de drept	jogszabályok – propisi
törvény – zakon	törvény – lege	törvény – zakon
szlovák	szlovén	ukrán
jogszabályok – právne predpisy (jogszabály – právny predpis, všeobecne záväzný právny predpis)	jogszabályok – predpisi	jogszabályok – норми права; правові норми; законодавство, законодавчі акти, акти законодавства (például: a jogszabályoknak megfelelően – відповідно до законодавства, vagy jogszabályok gyűjteménye – збірник актів законодавства)
törvény – zakon	törvény – zakon	törvény – закон
Lásd még: szakasz		
Kontextus: A Nemzeti Jogszabálytár (www.njt.hu) az adott naptári napon hatályos valamennyi magyar jogszabály szövegét tartalmazza. Egyes tevékenységeket az egyéni vállalkozó csak akkor folytathat, ha a vonatkozó jogszabályokban meghatározott képzési követelményeknek meg tud felelni.		
Dokumentumtípus: jogi szakszövegek általában, sajtónyelv		
Források: Magyarország Alaptörvénye. Lásd még: Márki Dávid, Szaniszló Réka (szerk.) 2020. <i>Közjogi fogalmak közérthetően</i> . Szeged: Iusperitus Kiadó. 205–206., 314–315., 367–369.		
SRB: Ustav Republike Srbije („Sl. glasnik RS”, br. 98/2006); Jedinstvena metodološka pravila za izradu propisa („Sl. glasnik RS”, br. 21/2010).		
HR: Članak 90. Ustava Republike Hrvatske („Narodne novine 56/90, 135/97, 08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14).		
SK: Zákon č. 400/2015 Z. z. o tvorbe právnych predpisov a o Zbierke zákonov Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2015/400/).		

TERMINUS: SZAKASZ	TÁRGYKÖR: JOG (ÁLTALÁNOS)
<p>Definíció: A jogszabályszerkesztésről szóló 61/2009. (XII. 14.) IRM-rendelet értelmében a szakasz: „3. § (1) A jogszabály normatív tartalmú rendelkezéseit a jogszabály szakaszai és mellékletei tartalmazzák.” „36. § (1) A jogszabály tervezetét az áttekinthetőség érdekében szerkezeti egységekre kell tagolni. (2) Jogszabály tervezetében alkalmazható szerkezeti egység a mellékleten és a melléklet szerkezeti egységein kívül a jogszabály tervezetének összetettségétől függően, a szerkezeti egység növekvő szintjének sorrendjében: a) az alpont, b) a pont, c) a bekezdés, d) a szakasz, e) az alcím, f) a fejezet, g) a rész és h) a könyv. (3) A jogszabály alapegysége a szakasz. A jogszabály tervezetének tagolása során szakasznál magasabb szintű szerkezeti egység akkor alakítható ki, ha az alacsonyabb szintű szerkezeti egységek alkalmazásával a jogszabály áttekinthetősége nem biztosítható” (a szerző kiemelése). „42. § (1) A szakaszok megjelölése – az alábbi sorrendben – a) a szakasz pozitív egész számokból képzett arab sorszámát és b) a § jelet foglalja magában.” „43. § (1) Ha a jogszabálytervezet szövegében a szakasz jeléhez toldalékot kell fűzni, a »paragrafus« szónak megfelelő toldalékot kell alkalmazni. (2) A § jelhez nem kapcsolható a többes szám jele.”</p>	<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat): Hivatkozás jogszabályra: törvények esetében a következő módon lehetséges: 2007. évi LXXX. törvény a menedékjogról vagy A menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény; rövidített változat: 2007: LXXX. tv. Feltüntethető a Magyar Közlönyben történt kihirdetés dátuma is: LXXX/2007. (VI. 29.) törvény. A § jel után ne használjunk pontot. Magyarország Alaptörvényében a <i>cikk</i> a szerkezeti alapegység megnevezése. A <i>cikk</i> szintén használatos az uniós jogszabályokban és a nemzetközi egyezményekben. A <i>cikkely</i> nemzetközi szerződésekben használatos (Kovács 2015). (A <i>cikkely</i>, <i>cikk</i>, <i>törvénycikk</i> megnevezések általában véve az <i>articulus</i>, <i>article</i> régebbi elnevezései, archaikus változatok.) A külföldi törvények gyakran az <i>articulus</i> különböző változatait tartalmazzák, azonban ilyenkor figyelni kell arra, hogy ne <i>cikknek</i>, hanem <i>szakasznak</i> fordítsuk.</p>

NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:

horvát	román	szerb
szakasz – članak	szakasz – articol	szakasz – član
Kontextusban: „U obveznim odnosima iz stavka 1. ovoga članka primijenjuju se i trgovački običaji koje trgovci redovito primjenjuju u istim takvim odnosima ako sudionici u njima nisu izrijekom ili prešutno isključili njihovu primjenu.” (A horvát kötelmi jogról szóló törvény 12. szakaszának 2. bekezdése)	Kontextusban: conform articolului 32 alineatul (2) din Legea nr. 17; potrivit articolului 32 alineatul (2) al legii	Kontextusban: Član 396. Krivičnog zakonika Mađarske
cikk/cikkely (nemzetközi szerződés) – članak	cikk/cikkely (nemzetközi szerződés) – nemzetközi szerződésekben ugyanúgy „articol”, mint a román jogszabályokban	cikk/cikkely (nemzetközi szerződés) – član
szlovák	szlovén	ukrán
szakasz – paragraf	szakasz – člen	szakasz – стаття
Kontextusban: podľa § 4 ods. 1 písm. a) zákona	Kontextusban: v skladu s členom / na podlagi člena zakona	Kontextusban: відповідно до частини (1) статті 86 Закону ...
cikk/cikkely (nemzetközi szerződés) – článok	cikk/cikkely (nemzetközi szerződés) – člen	cikk/cikkely (nemzetközi szerződés) – стаття
Lásd még: jogszabály		
Kontextus: Az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény 86. § (1) bekezdés l) pontja alapján mentes az általános forgalmi adó megfizetése alól az ingatlan (ingatlanrész) bérbeadása, hasznóbérbeadása.		
Dokumentumtípus: jogszabályok, jogi szakszövegekben jogszabályi hivatkozásban		
Források: 61/2009. (XII. 14.) IRM-rendelet a jogszabályszerkesztésről.		
SRB: Jedinstvena metodološka pravila za izradu propisa („Sl. glasnik RS”, br. 21/2010).		
HR: Članak 5. stavak (4) Zakona o radu (NN 93/14, 127/17, 98/19).		
SK: Legislatívne pravidlá tvorby zákonov č. 19/1997 Z. z. (uznesenie Národnej rady Slovenskej republiky z 18. decembra 1996 č. 519 a uznesenie Národnej rady Slovenskej republiky zo 6. novembra 2008 č. 1146), Príloha č. 2 – Legislatívnotechnické pokyny (Členenie zákona) (https://www.nrsr.sk/web/Static/sk-SK/NRSR/Doc/zd_lptz201804.pdf).		

TERMINUS: BÍRÓSÁG	TÁRGYKÖR: JOG ÁLT.
<p>Definíció: A <i>bíróságok</i> igazságszolgáltatási és egyéb a törvény által meghatározott feladatokat látnak el (lásd a hatalommegosztás másik két ága: törvényhozó hatalmi ág – Országgyűlés, végrehajtói hatalmi ág – kormány és szervei). A <i>bíróságra nem használjuk a</i> hatóság kifejezést (ugyanakkor – sajátos módon – a jogszabályok a nem bírósági igazságügyi szervekre a „más igazságügyi hatóságok” kifejezést használják). Az igazságszolgáltatás önálló hatalmi ág. A <i>bíróságok</i> fő feladata az igazságszolgáltatás (jogvita eldöntése a polgári peres eljárásokban, büntetőeljárásban döntés a bűnösség kérdésében és a büntetés kiszabásáról, közigazgatási határozatok felülvizsgálata), emellett egyéb feladatokat is ellátnak. A bírák függetlenek, a jogszabályok alapján meggyőződésüknek megfelelően döntenek, az ítélezési tevékenységükkel összefüggésben nem befolyásolhatók és nem utasíthatók. A magyar bírósági rendszer 2012. január 1-jétől a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény hatálybalépésével változott. A törvény értelmében Magyarországon az igazságszolgáltatást az alábbi <i>bíróságok</i> gyakorolják (https://birosag.hu/a-birosagi-szervezet):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kúria (korábban Legfelsőbb Bíróság); • 5 ítéltábla (változatlan, regionális szinten); • 20 törvényszék (korábban megyei bíróság); • 111 járásbíróság / kerületi bíróság (korábban városi bíróság). <p>Az egyes <i>bíróságok</i> megnevezései is ennek megfelelően változtak (lásd lejjebb).</p> <p>Változások következtek be egyfelől a funkciók (pl. Kúria), illetve a megnevezések terén, ahol régi terminusok újbóli bevezetése történt meg, továbbá megszűntek a közigazgatási és munkaügyi bíróságok 2020. április 1-jével, nyolc törvényszék mellett működik közigazgatási kollégium, ezekhez van hozzárendelve a 19 megye és a főváros).</p>	<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat): A magyar és a külföldi <i>bíróságok</i> megfeleltetése azért ütközik nehézségbe, mert eltérő hagyományok, szokások alapján alakultak ki, és eltérő az a jogszabályi háttér, amelyben működnek.</p> <p>Összevetéskor érdemes a bírósági szinteket nem különállóan, hanem a rendszer egészét, azaz rendszerbe helyezve vizsgálni (lásd fogalmi rendszer) és a funkciókat számba venni (pl. bírósági szint, eljárások típusa, csak polgári vagy csak büntetőügyekkel, peres és nem peres ügyekkel foglalkozik, ítélezik vagy csak semmissé tesz, mint a Semmitőszék stb.).</p> <p>Szerbiában a bíróságok hálózata 2010-ben egy átfogó reformon esett át, mely megváltoztatta valamennyi bíróság elnevezését és kisebb mértékben feladatkerét is. 2010-ig az általános hatáskörű bíróságok hálózata az alábbi volt: <i>Vrhovni sud – Legfelsőbb Bíróság (Kúria), Okružni sud – Kerületi Bíróság (Törvényszék), Opštinski sud – Községi Bíróság (Járásbíróság). Ítéltábla</i>, mint különálló bíróság nem létezett. 2010 óta az általános hatáskörű bíróságok hálózata: <i>Vrhovni kasacioni sud – Legfelsőbb Semmitőszék, Apelacioni sud – Ítéltábla (vajdasági magyar terminológia szerint Fellebbviteli Bíróság), Viši sud – Törvényszék, Osnovni sud – Alapfokú Bíróság.</i></p> <p>Szerbiában nem létezik különálló Munkaügyi Bíróság, a munkaügyi perekben az általános hatáskörű bíróságok járnak el. Közigazgatási perekben Szerbiában az Upravni sud (Közigazgatási Bíróság) jár el.</p> <p>Horvátországban nincs külön <i>ítéltábla</i>, és annak fordítását kizárólag olyan funkcionális ekvivalenssel lehet megoldani, amely a fő feladatkörre utal, illetve fellebbviteli bíróságot jelent. Horvátországban nincs külön <i>munkaügyi bíróság</i>, a munkaügyi perekben a kereskedelmi és közigazgatási bíróságok járnak el, illetve az ügy tárgyatól függően akár a járási vagy a megyei bíróságok is.</p> <p>Szlovéniában a <i>kerületi bíróság a törvényszék</i> megfelelője, tehát magasabb rangú, mint a <i>járásbíróság</i>, nem pedig annak fővárosi megfelelője. A magyarországi értelemben vett jelzőt nem alkalmazzuk önállóan, hanem a <i>Pesti Központi Kerületi Bíróság</i> például <i>sodišče za osrednja okrožja Pešte</i>. Szlovéniában létezik <i>munkaügyi és szociális bíróság: delovno in socialno sodišče</i>; illetve <i>közigazgatási bíróság – upravno sodišče</i>.</p> <p>Szlovákiában létezik még egy bíróság, a kiemelt bűncselekményeket tárgyaló <i>szpecializovaný trestný súd</i> (speciális büntetőbíróság).</p>

NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	szerb
Kúria – Vrhovni sud	Kúria – Înalta Curte de Casație și Justiție (funkcionális ekvivalens, Legfelsőbb Ítélo- és Semmítőszék), Curia (terminusjelölt)	Kúria – Vrhovni sud
ítélőtábla – prizivni sud (funkcionális ekvivalens)	ítélőtábla – curtea de apel	ítélőtábla – apelacioni sud
törvényszék – visoki sud	törvényszék – tribunal	törvényszék – viši sud
jársbíróág – općinski sud; kerületi bíróság – okružni sud (terminusjelölt)	jársbíróág – Judecătoria (+ helységnév; <i>a jelenlegi román rendszerben nincs jársbíróág</i>) kerületi bíróság – judecătorie de sector (Judecătoria Sectorului 1 București)	jársbíróág és kerületi bíróság – osnovni sud i okružni sud
(közigazgatási és munkaügyi bíróság – upravni i radni sud)	(közigazgatási és munkaügyi bíróság – instanța [<i>tribunal, judecătorie</i>] de contencios administrativ și de muncă)	(közigazgatási és munkaügyi bíróság – upravni i radni sud)
szlovák	szlovén	ukrán
Kúria – kúria (najvyšší súd) (terminusjelölt)	Kúria – vrhovno sodišče (legfelsőbb bíróság)	Kúria – Курія (terminusjelölt); Верховний Суд (funkcionális ekvivalens)
ítélőtábla – župný odvolací súd (súdna tabuľa) (terminusjelölt)	ítélőtábla – višje sodišče	ítélőtábla – апеляційний суд
törvényszék – krajský súd	törvényszék – županijsko sodišče (megyei bíróság – csak magyar bíróságok esetén)	törvényszék – трибунал (funkcionális ekvivalens) (első- és másodfokon is eljárhat)
jársbíróág – okresný súd (vidéken) kerületi bíróság – obvodný súd (a fővárosban) (funkcionális ekvivalens)	jársbíróág – okrajno sodišče kerületi bíróság – okrožno sodišče, sodišče za okrožje(-a)	jársbíróág és kerületi bíróság – районний суд, місцевий суд (funkcionális ekvivalens)
(közigazgatási és munkaügyi bíróság – správny a pracovný súd)	(közigazgatási és munkaügyi bíróság – upravno in delovno sodišče)	(közigazgatási és munkaügyi bíróság – суд по адміністративних та трудових спорах [terminusjelölt])

Lásd még: cégbíróság

Kontextus: A Budaörsi Járásbíróság x ügyvéd által képviselt y felperesnek z alperes ellen házasság felbontása iránt indított perében meghozta az alábbi ítéletet: A bíróság a peres feleknek (helyszín, dátum) megkötött és a házassági anyakönyvbe ... folyószám alatt bejegyzett házasságát felbontja.

Dokumentumtípus: bírósági iratok, szerződés, sajtószöveg

Források: Magyarország Alaptörvénye. A bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (Bsz.). A bíróságok elnevezéséről, székhelyéről és illetékességi területének meghatározásáról szóló 2010. évi CLXXXIV. törvény (<https://birosag.hu/a-birosagi-szervezet>). Lásd még: Márki Dávid, Szaniszló Réka (szerk.) 2020. *Közjogi fogalmak közérthetően*. Szeged: Iusperitus Kiadó. 68–69.; *Magyar Közlöny* 2012. évi 14. számú Hivatalos Értesítő, 1975–2028 (<https://magyarkozlony.hu/dokumentumok/5bbe10747a763476c112e3c3b61ab-17ca40c5ce9/megtekintes>).

SRB: Zakon o uređenju sudova („Sl. glasnik RS”, br. 116/2008, 104/2009, 101/2010, 31/2011 – dr. zakon, 78/2011 – dr. zakon, 101/2011, 101/2013, 106/2015, 40/2015 – dr. zakon, 13/2016, 108/2016, 113/2017, 65/2018 – odluka US, 87/2018 i 88/2018 – odluka US).

HR: Članak 2. Zakona o sudovima („Narodne novine” broj 28/13, 33/15, 82/15, 82/16, 67/18, 126/19, 130/20).

SK: Zákon č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov (<https://www.zakonypreludi.sk/zz/2004-757>). Szalay, Zoltán, Mgr.: Súdny systém Maďarska. In: *Bulletin oddelenia dokumentácie, analytiky a komparatistiky kancelárie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, VII. évf. 1–2/2018, 21–25. pp.* (https://www.nsud.sk/data/files/1982_00bulletine_2018-12.pdf?fbclid=IwAR1tsJD0Atavd6VpE-nEW2Tn83lTKiUd0kI_f4h0GgAjrftvXbgUYJCRYPkk). *Európai igazságügyi portál, Rendes bíróságok – Magyarország* (https://dg-justice-portal-demo.europa.eu/justiceportal/content_jurisdiction-85-hu-maximizeMS_EJN-sk.do?member=1).

2011. december 31-ig	2012. január 1. óta
4. szint:	
Legfelsőbb Bíróság	Kúria
3. szint:	
Fővárosi Ítéltábla	Fővárosi Ítéltábla <i>(nem változott)</i>
Debreceni Ítéltábla	Debreceni Ítéltábla <i>(nem változott)</i>
Győri Ítéltábla	Győri Ítéltábla <i>(nem változott)</i>
Pécsi Ítéltábla	Pécsi Ítéltábla <i>(nem változott)</i>
Szegedi Ítéltábla	Szegedi Ítéltábla <i>(nem változott)</i>
2. szint:	
Fővárosi Bíróság	Fővárosi Törvényszék
Pest Megyei Bíróság	Budapest Környéki Törvényszék
Győr-Moson-Sopron/Zala/Somogy stb. Megyei Bíróság	Győri/Kaposvári stb. Törvényszék ¹
1. szint:	
Győri/Kaposvári stb. Városi Bíróság	Győri/Kaposvári stb. Járásbíróság
Budai/Pesti Központi Kerületi Bíróság	Budai/Pesti Központi Kerületi Bíróság <i>(nem változott)</i>
Budapesti... Kerületi Bíróság	Budapesti... Kerületi Bíróság <i>(nem változott)</i>
Cégbíróságok:	
Fővárosi Bíróság Cégbírósága	Fővárosi Törvényszék Cégbírósága
Pest Megyei Bíróság Cégbírósága	Budapest Környéki Törvényszék Cégbírósága

1 A törvényszékek a megyeszékhely város nevét viselik, kivéve Nógrád megyét és Békés megyét. Előbbinél Balassagyarmati Törvényszék, utóbbinál Gyulai Törvényszék.

Bíróság	Funkció
Kúria	Legfőbb bírósági szerv, korábban Legfelsőbb Bíróság; elbírálja a törvényszék, az ítéltábla határozata ellen előterjesztett jogorvoslatot, ellátja a törvényben előírt egyéb feladatait (Bszi. 24. §); ítélkező, jogegységi, önkormányzati, elvi közzétételi tanácsok, büntető, polgári, közigazgatási-munkaügyi kollégiumok, bírósági joggyakorlat-elemző csoportok működnek a Kúrián belül; történelmi előzményei: a XVI. századtól 1949-ig a legfőbb bírói fórum, eredetileg a XII–XV. században a király helyett ítélkező úgynevezett kuriális bíróság, a XVIII–XIX. században egyetemes hatáskörű országos felsőbíróság, míg be nem következik az 1949. évi igazságügyi szervezeti átalakítás.
ítélőtábla	Regionális szinten működő öt ítéltábla (főváros, Debrecen, Győr, Pécs és Szeged), elbírálja – törvényben meghatározott ügyekben – a járásbíróság és a törvényszék határozata ellen előterjesztett jogorvoslatot, továbbá eljár a hatáskörébe utalt egyéb ügyekben; létrehozásuk elsőként 1997-ben merült fel, de csak a 2002. évi XII. törvénnyel valósult meg (2003 – fővárosi, pécsi, szegedi; 2005 – debreceni és győri).
törvényszék	A törvényszék (korábban megyei bíróság) – a törvényben meghatározott ügyekben – első fokon jár el (lásd 30 milliós értékhatár vagyoni jogi perekben Pp. 20. § (3) bek.), és másodfokon elbírálja a járásbíróságok, valamint a határozatai ellen bejelentett fellebbezéseket; az 1800-as évek végétől volt a törvényszék terminus használatos, de a megyei igazságszolgáltatás tartalma az idők folyamán változott.
járásbíróság és kerületi bíróságok	A járásbíróság (korábban városi és kerületi bíróságok) első fokon jár el; igazságszolgáltatás alsó szintje – helyi bíróságok; a járás: közigazgatási területi egység (eredete: lat. circulus, egynapi járás alatt intézhető); járasok a feudalizmus korától léteztek, majd 1984-től mint közigazgatási területi egységet megszüntetik; a járás (mint újból használt fogalom) nem egyezik meg teljes mértékben a korábban használt közigazgatási fogalommal, inkább csak az elnevezés kiválasztására gyakorolt befolyást, a bírósági területi beosztás ugyanis nem esett soha teljesen egybe a közigazgatási területi beosztással.

TERMINUS: JOGHATÓSÁG		TÁRGYKÖR: POLGÁRI ÉS BÜNTETŐELJÁRÁS-JOG	
<p>Definíció: A <i>joghatóság</i> államok közti ügymegosztás és az arra vonatkozó szabályok összessége, amely meghatározza, hogy a bírósági eljárásban melyik állam jogát kell alkalmazni (van-e külföldi elem), mely állam bíróságai jogosultak eljárni.</p>		<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat): A magyar joggyakorlatban a <i>joghatóság</i>, a hatáskör és az illetékesség jól elkülöníthető egymástól, míg ez nem minden ország jogrendjében van így; a <i>joghatóság</i>-hatáskör-illetékesség megkülönböztetés az angolszász és a francia jogban nem hangsúlyos. A magyar fogalmak idegen nyelvi megfeleltetésekor a megkülönböztetés érdekében hozzátehetőek az „anyagi” (hatáskör) és „területi” (illetékesség) jelzők. A szerbiai tudományos szakirodalomban használatos az egyértelműbb <i>međunarodna nadležnost</i> kifejezés is, viszont azt jogszabályokban nem használják. A joghatóság szlovák fordításban bizonyos esetekben lehet <i>právomoc</i>, ugyanakkor a <i>právomoc</i> lehet <i>hatáskör</i> is, pl. bíróságokra vonatkoztatva.</p>	
NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:			
horvát	román	szerb	
joghatóság – jurisdikcija, sudbenost	joghatóság – jurisdicție, competență, competență generală, competența generală a instanțelor române	joghatóság – nadležnost	
szlovák	szlovén	ukrán	
joghatóság – jurisdikcia	joghatóság – pristojnost, jurisdikcija	joghatóság – юрисдикція; підсудність	
Lásd még: hatáskör, illetékesség az eljárásjogon belül; hatáskör a közigazgatási jogon belül			
Kontextus: Az eljárás alapjául szolgáló bűncselekmény magyar büntető-joghatóság alá tartozik, az eljárás lefolytatására a Fővárosi Törvényszék rendelkezik hatáskörrel és kizárólagos illetékességgel.			
Dokumentumtípus: bírósági határozatok			

Forrás: 2016. évi CXXX. törvény a polgári perrendtartásról (Pp.).

SRB: Zakon o rešavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja („Sl. list SFRJ”, br. 43/82 i 72/82 – ispr., „Sl. list SRJ”, br. 46/96 i „Sl. glasnik RS”, br. 46/2006 – dr. zakon).

HR: Članka 113. stavak (2) Pravilnika o automatskoj razmjeni informacija u području poreza. („Narodne novine”, broj 18/17, 1/19 i 01/20).

SK (EU): Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1215/2012 z 12. decembra 2012 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX:32012R1215>). Centrum spoločných činností SAV, Encyklopedický ústav: Encyclopaedia Beliana (<https://beliana.sav.sk/heslo/jurisdikcia>).

A bírósághoz beérkező keresetlevél esetén

az ügy vizsgálati sorrendje:

pl. joghatósággal rendelkezik: a Magyar Bíróság, hatáskörrel rendelkezik: járásbíróság,

illetékes: Pécsi Járásbíróság

joghatóság

hatáskör

illetékesség

TERMINUS: HATÁSKÖR		TÁRGYKÖR: POLGÁRI ÉS BÜNTETŐELJÁRÁS-JOG
<p>Definíció: A <i>hatáskör</i> az ügýtípus, ügykör, ügyfajta elintézésére való jogosultság a bírósági szintek között: a különböző típusú bíróságok közti vertikális ügymegosztás és szabályok összessége. A hatásköri szabályok meghatározzák, hogy első fokon a járásbíróság / kerületi bíróság, a törvényszék jogosult eljárni (pl. polgári eljárásban az ügýtípuson túl továbbá értékhatár dönthet a járásbíróság vagy törvényszék eljárási jogosultsága között; büntetőügyek főszabályként a legalsóbb bíróságon – járásbíróságon vagy kerületi bíróságon – indulnak, kivételesen magasabb szintű bíróságon, a törvényszéken) (lásd Pp. 20., 23–24. §, Be. 19-20. §.).</p>		<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat): A magyar joggyakorlatban a joghatóság, a <i>hatáskör</i> és az illetékesség jól elkülöníthető egymástól, míg ez nem minden ország jogrendjében van így; a <i>joghatóság-hatáskör-illetékesség</i> megkülönböztetés az angolszász és a francia jogban nem hangsúlyos. A magyar fogalmak idegen nyelvi megfeleltetésekor a megkülönböztetés érdekében hozzátehető az „anyagi” (hatáskör) és „területi” (<i>illetékesség</i>) jelzők.</p>
NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	serb
hatáskör – stvarna nadležnost	hatáskör – competență materială	hatáskör – stvarna nadležnost
szlovák	szlovén	ukrán
hatáskör – vecná príslušnosť, pôsobnosť	hatáskör – stvarna pristojnost	hatáskör – матеріальна компетенція (terminusjelölt), (компетенція – funkcionális ekvivalens), підвідомчість; цивільна юрисдикція (polgári eljárásban)
Lásd még: joghatóság, illetékesség az eljárásjogon belül; hatáskör a közigazgatási jogon belül		
Kontextus: Az eljárás alapjául szolgáló bűncselekmény magyar büntető-joghatóság alá tartozik, az eljárás lefolytatására a Fővárosi Törvényszék rendelkezik hatáskörrel és kizárólagos illetékességgel.		
Dokumentumtípus: bírósági határozatok		

Források: 2016. évi CXXX. évi törvény a polgári perrendtartásról (Pp.), 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról (Be.).
SRB: Zakon o uređenju sudova („Sl. glasnik RS”, br. 116/2008, 104/2009, 101/2010, 31/2011 – dr. zakon, 78/2011 – dr. zakon, 101/2011, 101/2013, 106/2015, 40/2015 – dr. zakon, 13/2016, 108/2016, 113/2017, 65/2018 – odluka US, 87/2018 i 88/2018 – odluka US).
HR: Zakon o područjima i sjedištima sudova. (NN 144/2010) (<https://sudovi.hr/hr/oskc/o-sudovima/stvarna-nadleznost>).
SK: Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok (<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2005/301/20210101.html>).
Zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2015/160/20210701>).
Zákon č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok (<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2015/162/20210601>).

A bírósághoz beérkező keresetlevél esetén

az ügy vizsgálati sorrendje:

pl. joghatósággal rendelkezik: a Magyar Bíróság, hatáskörrel rendelkezik: járásbíróság,
illetékes: Pécsi Járásbíróság

joghatóság

hatáskör

illetékesség

TERMINUS: ILLETÉKESSÉG		TÁRGYKÖR: POLGÁRI ÉS BÜNTETŐELJÁRÁS-JOG	
<p>Definíció: Az ügyek területi megosztására vonatkozó szabályok azt határozzák meg, hogy mely hatáskörrel rendelkező bíróság jogosult eljárni, avagy azonos hatáskörű szervek közül meghatározzák, hogy melyik járhat el. Polgári ügyekben általában az a bíróság az illetékes, amelynek területén az alperes lakik. Az <i>illetékesség</i> a horizontális ügymegosztásnak felel meg (lásd Pp. 25–30. §). (Fajtái: általános, kizárólagos, felek által kikötött, vagylagos).</p>		<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat): A magyar joggyakorlatban a <i>joghatóság</i>, a <i>hatáskör</i> és az <i>illetékesség</i> jól elkülöníthető egymástól, míg ez nem minden ország jogrendjében van így; a <i>joghatóság-hatáskör-illetékesség</i> megkülönböztetés az angol-szász és a francia jogban nem hangsúlyos. A magyar fogalmak idegen nyelvi megfeleltetések a megkülönböztetés érdekében hozzátehetők az „anyagi” (hatáskör) és „területi” (<i>illetékesség</i>) jelzők.</p>	
NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:			
horvát	román	szerb	
illetékesség – mjesna nadležnost	illetékesség – competență teritorială	illetékesség – mesna nadležnost	
szlovák	szlovén	ukrán	
illetékesség – miestna príslušnosť, príslušnosť	illetékesség – krajevna pristojnost	illetékesség – територіальна юрисдикція	
Lásd még: joghatóság, hatáskör az eljárásjogon belül; hatáskör a közigazgatási jogon belül			
Kontextus: Az eljárás alapjául szolgáló bűncselekmény magyar büntető-joghatóság alá tartozik, az eljárás lefolytatására a Fővárosi Törvényszék rendelkezik hatáskörrel és kizárólagos illetékességgel.			
Dokumentumtípus: bírósági határozatok			
<p>Források: 2016. évi CXXX. évi törvény a polgári perrendtartásról (Pp.). A bíróságok elnevezéséről, székhelyéről és illetékességi területének meghatározásáról szóló 2010. évi CLXXXIV. törvény a büntetőeljárásról, 2017. évi XC. törvény (Be. 23–24. §).</p> <p>SRB: Zakon o sedištima i područjima sudova i javnih tužilaštava („Sl. glasnik RS”, br. 101/2013)</p> <p>SK: Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok (https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2005/301/20210101.html).</p> <p>Zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2015/160/20210701).</p> <p>Zákon č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok (https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2015/162/20210601).</p>			

A bírósághoz beérkező keresetlevél esetén

az ügy vizsgálati sorrendje:

pl. joghatósággal rendelkezik: a Magyar Bíróság, hatáskörrel rendelkezik: járásbíróság,
illetékes: Pécsi Járásbíróság

joghatóság

hatáskör

illetékesség

TERMINUS: BÍRÓSÁGI HATÁROZAT	TÁRGYKÖR: POLGÁRI ÉS BÜNTETŐELJÁRÁS-JOG
<p>Definíció: A határozat terminus tág értelemben hatóság vagy bíróság döntése (Bíró 2011), a <i>bírósági határozat</i> a bíróság által hozott döntés. (Be. 451. § (1) A határozat – ha e törvény eltérően nem rendelkezik – bevezető részből, rendelkező részből, jogorvoslati részből, indokolásból és zárórészből áll. A büntetőeljárás-jogon belül: Határozat: „A nyomozó hatóság és az ügyészség határozati formában hoz döntést. A bíróság határozatai ítélet – ha ügydöntő határozatában büntetőjogi felelősséget állapít meg vagy a vádlottat felmenti – egyébként végzés” (Vadász 2016). Ügydöntő határozatában a bíróság lényegében „a vádról határoz” (Vadász 2016). Ítélet: „A bíróság a vádról ítélettel határoz, ha a vádlottat bűnösnek mondja ki, vagy felmenti. A másodfokú bíróság az elsőfokú ítélet megváltoztatásáról dönthet” (Vadász 2016). Végzés: „A bíróság – az ítéleten kívül – minden más kérdésben végzéssel határoz. A másodfokú bíróság a helybenhagyásról és a hatályon kívül helyezésről végzés formájában határoz” (Vadász 2016). A polgári eljárásjogon belül: A határozat lehet ítélet vagy végzés. A határozat közlése történhet papíralapon vagy elektronikusan történő kézbesítéssel, vagy szóbeli kihirdetéssel tárgyaláson, esetleg meghallgatáson. Ítélet: „Csak peres eljárásban és tárgyaláson hozható meg, az eljárást érdemben befejező határozat” (Szabó 2016). Végzés: „Minden egyéb, peres eljárásban hozott vagy valamennyi nemperes eljárásban hozott alakszerű határozat” (Szabó 2016). Az ítélet két legfontosabb eleme a rendelkező rész és az indokolás. Rendelkező rész: „A határozat azon része, ahol a bíróság döntése található” (Szabó 2016). Indokolás: „A határozat azon része, ahol a megállapított tényállás, a felek kérelmei és a döntés jogi indokai szerepelnek” (Szabó 2016). Idézés és értesítés: „a bíróság, az ügyész és a nyomozó hatóság azt idézi, akinek a jelenléte az eljárási cselekménynél kötelező, illetőleg azt értesíti, akinek a jelenléte nem kötelező, de azt a törvény lehetővé teszi. Akit megidéztek, köteles az őt megidéző bíróság, ügyész, illetőleg nyomozó hatóság előtt megjelenni” (Ugróczky 2009). Idéző végzés: olyan bírósági határozat, amely arra hívja fel a feleket, hogy a bíróság előtt hol és mikor jelenjenek meg a per tárgyalása céljából. A közigazgatási hatósági eljárásban (lásd Ákr.) a hatóság határozatot és végzést hoz, ahol a határozat gyakorlatilag az ítélet szerepét tölti be. A határozat és a végzés ellen is jogorvoslatnak van helye, de ez nem mindig fellebbezés.</p>	<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat): Az alkotmányjogon belül a <i>határozat</i> más fogalmat takar, olyan közjogi szervezetszabályozó eszköz – normatív határozat –, amelyet a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény 23. § (1)–(3) bekezdésében felsorolt szervek hozhatnak. (A normatív határozat nem keverendő össze a normatív utasítással.) Lényegében a büntető- és a polgári eljárásjogon belül az <i>ítélet</i> funkciója azonos, mert érdemi döntést tartalmaz. Az <i>ítélet</i> számos előírt részből áll, de két legfontosabb eleme: a <i>rendelkező rész</i> és az <i>indokolás</i>. Ezek sorrendje és megnevezése államonként eltérhet. Magyarországon és Németországban elsőként a <i>rendelkező rész</i> következik, majd ezt követi az <i>indokolás</i>.</p>

NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	szerb
bírósági határozat – sudska odluka	bírósági határozat – hotărâre judecătorească	bírósági határozat – sudska odluka
ítélet – presuda	ítélet – sentință	ítélet – presuda
rendelkező rész – izreka	rendelkező rész – partea dispozitivă, v. dispozitiv (pl. dispozitivul sentinței)	rendelkező rész – izreka, dispozitiv
indokolás – obrazloženje	indokolás – motivare, motive	indokolás – obrazloženje
végzés – rješenje	végzés – încheiere (judecătorească)	végzés – rešenje
idéző végzés – sudski poziv	idéző végzés – citație	idéző végzés – poziv
szlovák	szlovén	ukrán
bírósági határozat – rozhodnutie súdu, súdne rozhodnutie	bírósági határozat – sodna odločba	bírósági határozat – рішення суду
ítélet – rozsudok	ítélet – sodba	ítélet – рішення (polgári perben); вирок (büntetőperben)
rendelkező rész – výroková časť	rendelkező rész – izrek	rendelkező rész – резолютивна частина
indokolás – odôvodnenie	indokolás – obrazložitev	indokolás – обґрунтування; мотивувальна частина
végzés – uznesenie	végzés – sklep	végzés – ухвала
idéző végzés – predvolanie, uznesenie o predvolaní (svedka/obvineného) (tanú/terhelt/peres felek idézése esetén) (idézés – predvolanie) (értesítés – upovedomenie)	idéző végzés – vabilo	idéző végzés – ухвала про виклик, судова повістка

Lásd még: jogerős

Kontextus: A bíróság kihirdeti az ítéletet. A határozat ellen fellebbezésnek van helye.

Dokumentumtípus: bírósági iratok, sajtósöveg

Források: 2016. évi CL. törvény az általános közigazgatási rendtartásról (Ákr.). 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról. (Be.) Bíró E. 2011. *Szótár a joghoz*. Budapest: Jogismeret Alapítvány. Szabó Cs. 2016. *A polgári peres eljárásról* (kézirat). Vadász V. 2016. *Büntetőeljárás modul I.* (kézirat). Ugróczy M 2009. *Büntetőjogi szöszedet* (OFFI Zrt., kézirat) (<http://birosag.hu/ugyfelkapcsolati-portal/anonim-hatarozatok-tara>).

SRB: Zakon o parničnom postupku („Sl. glasnik RS”, br. 72/2011, 49/2013 – odluka US, 74/2013 – odluka US, 55/2014, 87/2018 i 18/2020); Zakonik o krivičnom postupku („Sl. glasnik RS”, br. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013, 55/2014 i 35/2019).

HR: Članak 14. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku („Narodne novine” 70/2019-1447).

SK: Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok (<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2005/301/20210101.html>).

Zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2015/160/20210701>).

Zákon č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok (<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2015/162/20210601>).

Tezaurus slovenského práva – predvolanie (közigazgatási ügyben) (<https://www.slov-lex.sk/zoznam-tezaurov/-/tezaurus/koncept/-SK-tezaury-1-6-koncepty-95>).

Tezaurus slovenského práva – predvolanie (polgári peres ügyben) (<https://www.slov-lex.sk/zoznam-tezaurov/-/tezaurus/koncept/-SK-tezaury-1-1-koncepty-105>).

Tezaurus slovenského práva – predvolanie (büntetőügyben) (<https://www.slov-lex.sk/zoznam-tezaurov/-/tezaurus/koncept/-SK-tezaury-1-2-koncepty-98>).

TERMINUS: KÖZJEGYZŐ		TÁRGYKÖR: JOG (ÁLTALÁNOS) (IGAZSÁGSZOLGÁLTATÁS)
<p>Definíció: „1. § (1) A törvény közhitelességgel ruházza fel a közjegyzőket, hogy a jogviták megelőzése érdekében a feleknek pártatlan jogi szolgáltatást nyújtsanak. (2) A közjegyző a jogügyletekről és jogi jelentőségű tényekről közokiratot állít ki, okiratokat őriz meg, a felek megbízásából pénzt, értéktárgyat és értékpapírt vesz át a jogosult részére történő átadás végett, a feleket a hatáskörébe utalt eljárásokkal kapcsolatban – a felek esélyegyenlőségének biztosításával – kioktatással segíti jogaik gyakorlásában és kötelességeik teljesítésében. (3) A közjegyző folytatja le a hatáskörébe utalt hagyatéki eljárást és egyéb nemperes eljárásokat. (4) A közjegyző a jogszabály által meghatározott hatáskörében az állam igazságszolgáltató tevékenysége részeként jogszolgáltató hatósági tevékenységet végez.”</p>		<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat): <i>A jegyző, a főjegyző és a közjegyző, valamint az országgyűlési jegyző</i> más-más fogalmat takarnak.</p>
NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	szerb
közjegyző – javni bilježnik	közjegyző – notar public	közjegyző – javni beležnik
szlovák	szlovén	ukrán
közjegyző – notár	közjegyző – notar	közjegyző – notariyic
Lásd még: jegyző, közjegyző		
<p>Kontextus: Közjegyzői záradék (cégkivonat hitelesítésénél): „Alulírott xy mint közjegyző a közjegyzőkről szóló 1991. évi XLI. törvény 136. § (1) bekezdés i) pontjában foglalt jogkörömben eljárva tanúsítom, hogy ez az idefűzött másolat mindenben megegyezik az általam a mai napon lekérdezett, az Igazságügyi Minisztérium Céginformációs és az Elektronikus Cégeljárásban Közreműködő Szolgálat nyilvántartásában szereplő z cégjegyzékszámú Cégkivonattal, amely 4 (négy) számozott oldalból áll. Kelt [...]”</p>		
Dokumentumtípus: közjegyzői okiratok		
<p>Források: 1991. évi XLI. törvény a közjegyzőkről (Kjtv.). 2008. évi XLV. törvény az egyes közjegyzői nemperes eljárásokról (Kjnp.). Lásd még: Márki Dávid, Szaniszló Réka (szerk.) 2020. <i>Közjogi fogalmak közérthetően</i>. Szeged: Iusperitus Kiadó. 238–239. SRB: Javni beležnik obavlja delatnost u javnobležničkoj kancelariji. HR: Članak 2. stavka (2) Zakona o javnom bilježništvu („Narodne novine” 78/93, 29/94, 162/98, 16/07, 75/09, 120/16).</p>		

TERMINUS: VÁLASZTOTT BÍRÓSÁG	TÁRGYKÖR: JOG (ÁLTALÁNOS) (IGAZSÁGSZOLGÁLTATÁS)
<p>Definíció: A <i>választott bíróság</i> sajátos vitarendezési fórum, tipikusan kereskedelmi kamarákon belül működik (lásd Magyar Kereskedelmi és Iparkamara). „A választott bíraskodás kétségtelenül ez egyik legelterjedtebb alternatív vitarendezési módszer, egy olyan törvényi keretekkel meghatározott eljárás, amely a felek által kölcsönösen elfogadott szabályok szerint, egy kívülálló harmadik fél vagy szervezet jogerős döntésével zárul. Más meghatározás szerint a választott bíraskodás egy olyan eljárás, amely során a felek közös döntés alapján a választott bírókra ruházzák a polgári jogvitájuk eldöntését az állami bíróságok helyett. Tehát a választott bíróságok magánbíróságok, mivel nem részei az állami bíróságok szervezetrendszerének, ilyen módon az állam a döntési folyamatra nem gyakorol hatást, legfeljebb a már meghozott döntés kikényszerítésében segítkezik.” (Pásztor 2017) A választott bíraskodást általában nemzetközi partner esetén alkalmazzák, ilyenkor kikötik a felek, hogy jogvita esetén választott bírósághoz fordulnak. A <i>választott bíróság</i> általában a felek meghallgatását követően dönt, és döntése kötelező jelleggel bír a felek számára. A magyarországi székhelyű választott bíróságokról a választott bíraskodásról szóló 2017. évi LX. törvény rendelkezik. A jogszabályok meghatározzák, hogy milyen ügyekben lehet választottbírói eljárást kikötni. Nemcsak üzleti ügyben van erre lehetőség, bár kétségtelen, hogy az üzleti jogviták esetében a leggyakoribb a választottbírói kikötés. A választottbírói eljárás gyorsasága, a nyilvánosság kizárása, az egyezségi rendezésre való nagyobb esély, a bírák szakértelme az adott területen és a bíróság semlegessége miatt kedvelt (Kiss 2014).</p>	<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat): A <i>választott bíróság</i> egy külön jogintézmény, amely a bírósági rendszeren kívül létezik, de üzleti partnerek szerződésének zárórendelkezésében gyakori. A <i>döntőbíró</i> más fogalom, a munkajogon belül a kollektív munkaügyi vita rendezésében foglal állást (lásd Mt.).</p>

NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	szerb
választott bíróság – arbitražni sud	választott bíróság – curte de arbitraj	választott bíróság – arbitražni sud
választottbírósi záradék – arbitražna klauzula	választottbírósi záradék – clauză compromisorie (clauză de arbitraj)	választottbírósi záradék – arbitražna klauzula
szlovák	szlovén	ukrán
választott bíróság – rozhodcovský súd, arbitrážny súd	választott bíróság – arbitražna	választott bíróság – арбітражний суд; третейський суд
választottbírósi záradék – rozhodcovská doložka	választottbírósi záradék – arbitražna klavzula	választottbírósi záradék – арбітражне застереження
Lásd még: bíróság		
Kontextus: A Felek között a jelen szerződés értelmezésével, alkalmazásával, joghatásaival kapcsolatban felmerülő – közös megegyezéssel nem rendezhető – jogvitát a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara választott bíróságának útján rendezik.		
Dokumentumtípus: szerződés		
Források: 2017. évi LX. törvény a választott bírászkodásról. Magyar Kereskedelmi és Iparkamara (http://www.mkik.hu/hu/magyar-kereskedelmi-es-iparkamara/valasztottbirosag-9245 , http://www.jogiforum.hu/blog/5/59). Kiss D. 2014. <i>A polgári per titkai</i> . Budapest: HVG-Orac. 66–67., Pásztor Réka 2017. A választott bírászkodás mint a konfliktuskezelés alternatívája (https://antk.uni-nke.hu/document/akk-uni-nke-hu/Opuscula_Juv_4.pdf).		
SRB: Zakon o arbitraži („Sl. glasnik RS”, br. 46/2006).		
HR: Članak 2. stavak (3) Zakona o arbitraži („Narodne novine” 88/01); Članak 15. stavak (1) Zakona o arbitraži („Narodne novine” 88/01).		
SK: Zákon č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní (https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2002/244/).		

TERMINUS: JOGORVOSLAT	TÁRGYKÖR: BÜNTETŐ- ÉS POLGÁRI ELJÁRÁSJOG
<p>Definíció: A büntetőeljárás-jogon belül: <i>Jogorvoslat</i>: a „határozat ellen bejelentett jogorvoslat elnevezése a bírósági eljárásban a fellebbezés, a nyomozás során panasz. Kivételes jogorvoslat a kifogás (pl. kifogás az eljárás elhúzódása miatt)” (Vadász 2016). A polgári eljárásjogon belül: A <i>jogorvoslat</i> „átfogó fogalom, a bírósági döntések bármilyen megtámadását jelenti” (Szabó 2016). Fajtái: fellebbezés, perújítás, felülvizsgálat, alkotmányjogi panasz. Léteznek rendes (fellebbezés) és speciális rendeltetésű <i>jogorvoslatok</i>, mint a kifogás (pl. eljárás szabálytalansága vagy elhúzódása miatt) és az ellentmondás (fizetési és bírósági meghagyással szemben) (Szabó 2016). A perorvoslat szintén „átfogó fogalom, a perben hozott döntések bármilyen formában történő megtámadása” (Szabó 2016) (lásd Pp. XXVIII. fejezet: perújítás). Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdés: „(7) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.”</p>	<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat): A <i>jogorvoslat</i> nem tévesztendő össze a <i>perorvoslattal</i>; a <i>jogorvoslat</i> általánosabb, fölérendelt fogalom, magába foglalja a <i>perorvoslatot</i>. Idegen nyelvi megfeleltetéskor, ha mindenképpen ki akarjuk emelni a két fogalom közti különbséget, akkor az okoz gondot, hogy a <i>jogorvoslat</i> és <i>perorvoslat</i> fogalma nem feltétlenül különül el más jogrendben egymástól. Terminusjelölt alkotható például a jogi vagy bírói jelzőkkel való kiegészítéssel vagy az alárendelt fogalmak terminusainak megadásával, konkretizálással (pl. <i>fellebbezés</i>, <i>kifogás</i>). A jogorvoslat szerb nyelvű megfelelője a <i>pravni lek</i> és a <i>pravno sredstvo</i>, mint szinonimák. Szerbiában, Szlovéniában, Horvátországban, Szlovákiában és Romániában a <i>jogorvoslat</i> és a <i>perorvoslat</i> kifejezések nem különülnek el egymástól. Ez megfigyelhető más országok jogi fogalmainál is.</p>

NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	szerb
jogorvoslat – pravni lijek	jogorvoslat – cale de atac	jogorvoslat – pravni lek, pravno sredstvo
perorvoslat – pravni lijek (funkcionális ekvivalens)	perorvoslat – cale de atac (funkcionális ekvivalens)	perorvoslat – pravni lek, pravno sredstvo (funkcionális ekvivalens)
szlovák	szlovén	ukrán
jogorvoslat – opravný prostriedok	jogorvoslat – pravno sredstvo	jogorvoslat – апеляційне оскарження
perorvoslat – opravný prostriedok (funkcionális ekvivalens)	perorvoslat – pravno sredstvo (funkcionális ekvivalens)	perorvoslat – судовий захист цивільного права та інтересів
Lásd még: jogerős		
Kontextus: A magyar jogrendszerben különböző jogorvoslati eszközök állnak rendelkezésre a közigazgatási döntések által okozott jogsérelmek orvoslására.		
Dokumentumtípus: bírósági iratok		
Források: Magyarország Alaptörvénye. 2016. évi CXXX. évi törvény a polgári perrendtartásról (Pp.). Szabó Cs. 2016. <i>A polgári peres eljárásról</i> (kézirat). Vadász V. 2016. <i>Büntetőeljárás modul I.</i> (kézirat). Lásd még: Márki Dávid, Szaniszló Réka (szerk.) 2020. <i>Közjogi fogalmak közérthetően</i> . Szeged: Iusperitus Kiadó. 203–204.		
HR: https://proleksis.lzmk.hr/42506/		

TERMINUS: JOGERŐS	TÁRGYKÖR: BÜNTETŐ- ÉS POLGÁRI ELJÁRÁSJOG
<p>Definíció: A jogerő: „jogi hatás, amely azt eredményezi, hogy a határozat – törvényben meghatározott kivételekkel – jogorvoslattal megtámadhatatlan, végleges és végrehajtható. A jogerő tehát három elemből áll: 1. Az alaki jogerő joghatása az, hogy a határozat ellen jogorvoslati kérelem (fellebbezés, ellentmondás, kifogás stb.) nem nyújtható be. 2. Az anyagi jogerő hatása az, hogy a jogerős döntés véglegesnek tekinthető; tehát ugyanazon felek és jogutódaik vonatkozásában, ugyanabban a tárgyban, ugyanaból a tényalaplól származó ugyanazon jog iránt ismételt jogvita vagy eljárás nem indítható. (Ezt nevezik a polgári eljárásjogban ítélt dolognak, latinul <i>res iudicata</i>.) 3. A végrehajthatóság joghatása az, hogy a jogerős határozat végrehajtása érdekében a jogosult állami kényszert is igénybe vehet. Például végrehajtási bíróság, bizonyos esetekben karhatalmi végrehajtás, a bíróság végrehajtó eljárása lehetnek a jogerős határozat végrehajthatóságából eredő jogkövetkezmények” (Bíró 2011: 120).</p> <p>A büntetőeljárás-jog szerint a jogerő: „Az ítélet a jogerőre emelkedést követően hajtható végre. Az ítélet akkor <i>jogerős</i>, ha már nincs ellene helye további fellebbezésnek. A büntetőeljárás során meghozott határozatok ellen főszabályként fellebbezésnek van helye” (Vadász 2016). Be. 481. § (1) bekezdés: „A bíróság a határozat elleni fellebbezést a nyilatkozatok beérkezését, illetve a fellebbezési határidő lejártát követően haladéktalanul, közvetlenül a fellebbezés elbírálására hatáskörrel és illetékességgel rendelkező törvényszéknek küldi meg.”</p> <p>A polgári eljárásjog szerint a fellebbezés a „rendes jogorvoslat/perorvoslat a polgári perben. A határozat végrehajtására (és jogerőre emelkedésére) halasztó hatálya van” (Szabó 2016).</p> <p>A <i>jogerős</i> a büntető- és a polgári jogban ugyanazt a fogalmat takarja: <i>jogerős</i> az a határozat, amely ellen nincs helye fellebbezésnek.</p> <p>A jogerővel rendelkező döntés tehát végleges, vagyis megváltozhatatlan, mindenkire kiterjed, és rendes jogorvoslattal nem megtámadható.</p> <p>Rendes (fellebbezés) és rendkívüli jogorvoslatokat (pl. perújítás) szokás megkülönböztetni. A polgári peres eljárásokban a perorvoslatok fajtái: fellebbezés (rendes), perújítás, felülvizsgálat, alkotmányjogi panasz (mint rendkívüli perorvoslat) (lásd Pp.).</p> <p>A büntetőeljárás-jogban a nyomozás folyamán a jogorvoslatok három fajtája ismert: panasz, felülbírálati indítvány, fellebbezés. A bírósági szakaszban a rendes jogorvoslat (fellebbezés) mellett léteznek rendkívüli jogorvoslatok: perújítás, felülvizsgálat, eljárás alkotmányjogi panasz esetén, jogorvoslat a törvényesség érdekében, jogegységi eljárás, egyszerűsített felülvizsgálat (lásd Be.).</p>	<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat): Az ítélet <i>jogerős</i> volta döntő jelentőségű az eljárás és következményei szempontjából, például csak akkor köthet a fél újból házasságot, ha <i>jogerős</i> a <i>bontóítélet</i>.</p> <p>A jogerőre emelkedés záradéka általában az <i>ítélet</i> végén szerepel.</p> <p>A közjegyzői ügyviteli szabályzat szerint a jogerőre emelkedésről külön határozatot kell hozni:</p> <p>40. § (1) A jogerő megállapítása külön határozattal történik, amelynek tartalmaznia kell a jogerő napját (29/2019. [XII. 20.] IM-rendelet a közjegyzői ügyviteli szabályairól).</p> <p>Előfordulhat, hogy a külföldi ítéletben nem a <i>jogerős</i> terminust használják, hanem az ítélet végleges voltát tüntetik fel.</p> <p>(A közigazgatási eljárásban az Ákr. a véglegessé vált határozatról rendelkezik.)</p> <p>Az <i>ellentmondás</i> horvát megfelelője a <i>prigovor protiv platnog naloga</i>, amit az <i>ellentmondás fizetési meghagyás ellen</i> magyar nyelvű fogalommal lehet megfeleltetni.</p>

<p>A panasz: 2013. évi CLXV. törvény a panaszokról és a közérdekű bejelentésekről 1. § (2) bekezdés: „A panasz olyan kérelem, amely egyéni jog- vagy érdeksérelem megszüntetésére irányul, és elintézése nem tartozik más – így különösen bírósági, közigazgatási – eljárás hatálya alá. A panasz javaslatot is tartalmazhat.” (A közérdekű panasz mint jogintézmény nem bírósági és nem közigazgatási eljárás, annál általánosabb eszköz). A nyomozás folyamán a panasz az általános jogorvoslati mód, melyet az ügyészség és a nyomozóhatóság határozata ellen, valamint a gyanúsítás ellen lehet benyújtani főszabály szerint. A fizetési meghagyás: 2009. évi L. törvény a fizetési meghagyásos eljárásról határozza meg az ellentmondást: 28. § (1) bekezdés: „A fizetési meghagyás ellen a kötelezett annak kézbesítésétől számított tizenöt napon belül a közjegyzőnél ellentmondással élhet.” A fizetési meghagyásos eljárás egy olyan közjegyzői eljárás, amelyben a közjegyző fizetési meghagyást bocsát ki (nem peres eljárások egyike), amely tartalmazza a követelés jogosultjának és kötelezettjének adatait, valamint a követelést beazonosító adatokat (összeg, ill. a tartozás oka). A fizetési meghagyást lejárt pénzkövetelések esetén lehet igénybe venni. Ellentmondás: Kézbesítéstől számított 15 napon belül ellentmondással lehet élni. Ellentmondás esetén az eljárás perré alakul, ahol a jogosultnak kell bizonyítani követelése megalapozottságát.</p>		
NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	szerb
jogerős – pravomoćan	jogerős – definitiv(ă)	jogerős – pravosnažan, pravnosnažan
jogerőre emelkedik – postaje pravomoćnim	jogerőre emelkedik – rămâne definitiv(ă)	jogerőre emelkedik – stupiti na pravnu snagu
fellebbezés – žalba	fellebbezés – elsőfokú határozat ellen „apel”, másodfokú határozat ellen „recurs”, rendkívüli fellebbezés: recurs extraordinar	fellebbezés – žalba
panasz – prigovor	panasz – plângere, reclamație, a szakterülettől függően (polgári jog, büntetőjog, közigazgatási jog) használható mindkét terminus	panasz – žalba, pritužba
kifogás – prigovor (funkcionális ekvivalens)	kifogás – obiecție, contestație, întâmpinare	kifogás – prigovor
ellentmondás – prigovor protiv platnog naloga	ellentmondás – contestație, opoziție (cégeljárásban)	ellentmondás – prigovor protiv platnog naloga (ellentmondás fizetési meghagyás ellen)

szlovák	szlovén	ukrán
jogerős – právoplatný	jogerős – pravnomočen	jogerős – набрав законної сили
jogerőre emelkedik – nadobúda právoplatnosť	jogerőre emelkedik – postati pravnomočen	jogerőre emelkedik – набирає законної сили
fellebbezés – odvolanie	fellebbezés – pritožba	fellebbezés – апеляційна скарга; апеляція
panasz – sťažnosť (nyomozás során a jogorvoslat, végzés ellen)	panasz – pritožba	panasz – скарга
kifogás – námietka (polgári peres, közigazgatási eljárásban 'exceptio' értelemben)	kifogás – ugovor	kifogás – заперечення
ellentmondás – odpor (pl. <i>ellentmondás fizetési meghagyás ellen – odpor proti platobnému rozkazu</i>)	ellentmondás – ugovor (ugovor zoper plačilni nalog)	ellentmondás – заперечення; відзив на позовну заяву (polgári perben) (felülvizsgálati kérelem – клопотання щодо перегляду)
Lásd még: jogorvoslat		
Kontextus: A másodfokú bíróság helybenhagyó határozatával a részítélet 2017. január 17-én jogerőre emelkedett.		
Dokumentumtípus: bírósági határozatok		

Források: Bíró E. 2011. *Szótár a joghoz*. Budapest: Jogismeret Alapítvány. Vadász V. 2016. *Büntetőeljárás modul I.* (kézirat). Szabó Cs. 2016. *A polgári peres eljárásról* (kézirat). 2013. évi CLXV. törvény a panaszokról és a közérdekű bejelentésekről. 2009. évi L. törvény a fizetési meghagyásos eljárásról. 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról. (Be.). 2016. évi CXXX. törvény a polgári perrendtartásról (Pp.). 29/2019. (XII. 20.) IM-rendelet a közjegyzői ügyvitel szabályairól. Lásd még: Márki Dávid, Szaniszló Réka (szerk.) 2020. *Közjogi fogalmak közérthetően*. Szeged: Iusperitus Kiadó. 136–137., 296. 2016. évi CL. törvény az általános közigazgatási rendtartásról (Ákr.).

SRB: Zakon o parničnom postupku („Sl. glasnik RS”, br. 72/2011, 49/2013 – odluka US, 74/2013 – odluka US, 55/2014, 87/2018 i 18/2020); Zakonik o krivičnom postupku („Sl. glasnik RS”, br. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013, 55/2014 i 35/2019).

HR: <https://www.odvjetnik-strniscak.hr/strucni-clanci/pravomocnost-presude/>.

SK: Tezaurus slovenského práva – odvolanie (büntetőeljárásban) (<https://www.slov-lex.sk/zoznam-tezaurov/-/tezaurus/koncept/-SK-tezaury-1-1-koncepty-45>).

Tezaurus slovenského práva – odvolanie (polgári peres eljárásban) (<https://www.slov-lex.sk/zoznam-tezaurov/-/tezaurus/koncept/-SK-tezaury-1-1-koncepty-53>).

Tezaurus slovenského práva – odvolanie (közigazgatási eljárásban) (<https://www.slov-lex.sk/zoznam-tezaurov/-/tezaurus/koncept/-SK-tezaury-1-6-koncepty-99>).

Tezaurus slovenského práva – hmotnoprávna námietka (polgári peres eljárásban) (<https://www.slov-lex.sk/zoznam-tezaurov/-/tezaurus/koncept/-SK-tezaury-1-1-koncepty-291>).

TERMINUS: BÍRÓSÁGI TITKÁR	TÁRGYKÖR: BÜNTETŐ- ÉS POLGÁRI ELJÁRÁSJOG
<p>Definíció:</p> <p>„A bírósági titkár a bíróság részéről eljáró igazságügyi alkalmazott, aki szakvizsgával rendelkezik, de bírói kinevezéssel még nem” (Vadász 2016). Az alügyésznek megfelelő szint (de az albíró megnevezés nem létezik a magyar jogi terminológiában).</p> <p>„Bírósági titkár polgári nemperes ügyekben önállóan járhat el, a peres ügyekben is hozhat tárgyaláson kívüli végzéseket, de tárgyalást nem tarthat, ítéletet nem hozhat” (Szabó 2016).</p> <p>„A bírósági fogalmazó egyetemi végzettséggel, de szakvizsgával még nem rendelkező igazságügyi alkalmazott, aki bíró mellett lát el feladatokat a gyakorlati idő alatt” (Vadász 2016).</p> <p>A bírósági fogalmazónak és a bírósági ügyintézőnek lényegében azonos jogköre van, csak a bírósági fogalmazónak van jogi végzettsége, a bírósági ügyintézőnek viszont nincs. „A bírósági ügyintéző olyan felsőfokú iskolai végzettséggel rendelkező tisztviselő, aki a bíró feladatkörében eljárva, a bíró – vagy azon feladatok esetében, amelyekben a bírósági titkár önállóan, önálló aláírási joggal jogosult eljárni, a bírósági titkár – irányítása és felügyelete mellett, önálló felelősséggel intézi a jogszabály által hatáskörébe utalt feladatokat. Ez a felsőfokú végzettség tipikusan nem jogi, hanem igazságügyi ügyintézői főiskolai végzettség” (Szabó 2016) (lásd még Pp. 11. §. (5)): Jogszabályban meghatározott esetekben, önálló aláírási joggal, tárgyaláson kívül – a bíró irányítása és felügyelete mellett – bírósági ügyintéző is eljárhat. A bíróság eljárására irányadó, törvényben meghatározott rendelkezéseket ilyen esetben a bírósági ügyintéző eljárására kell alkalmazni.</p>	<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat):</p> <p>A <i>bírósági titkár</i>, <i>fogalmazó</i> és <i>ügyintéző</i> nem azonos végzettséggel és feladatkörrel rendelkező igazságügyi alkalmazottak; a bírósági tisztviselők feladata és megnevezése országonként nagyon különböző lehet (lásd https://e-justice.europa.eu).</p> <p>Szerbiában a <i>bírósági titkár</i> (<i>sudijski pomoćnik</i>) gyűjtőfogalom, három karrierszintre tagolódik: <i>sudijski saradnik</i>, <i>viši sudijski saradnik</i>, <i>sudski savetnik</i>.</p>

NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	szerb
bírósági titkár – sudski savjetnik, viši sudski savjetnik	bírósági titkár – judecător asistent	bírósági titkár – sudijski pomoćnik
bírósági fogalmazó – sudački vježbenik	bírósági fogalmazó – asistent judiciar (funkcionális ekvivalens), auditor de justiție (funkcionális ekvivalens)	bírósági fogalmazó – sudijski pripravnik
bírósági ügyintéző – referent za upravne poslove suda	bírósági ügyintéző – grefier (funkcionális ekvivalens) (agent procedural, aprod)	bírósági ügyintéző – sudski referent
bírósági kezelőiroda – pisarnica suda	bírósági kezelőiroda – greșă	bírósági kezelőiroda – sudska pisarnica
szlovák	szlovén	ukrán
bírósági titkár – justičný čakateľ; odborný justičný stážista (2021 augusztusától) (funkcionális ekvivalens)	bírósági titkár – strokovni sodelavec	bírósági titkár – помічник судді
bírósági fogalmazó – vyšší súdny úradník (funkcionális ekvivalens)	bírósági fogalmazó – sodniški pripravnik	bírósági fogalmazó – помічник судді (funkcionális ekvivalens)
bírósági ügyintéző – súdny tajomník (funkcionális ekvivalens)	bírósági ügyintéző – sodniški pomočnik	bírósági ügyintéző – секретар суду
bírósági kezelőiroda – administratívna kancelária súdu (terminusjelölt), registratúrne stredisko súdu (funkcionális ekvivalens)	bírósági kezelőiroda – sodna pisarna	bírósági kezelőiroda – канцелярія суду
Lásd még: magánvádló		
Kontextus: A bírósági titkárok önállóan, saját aláírási joggal járhatnak el több eljárás cselekményénél.		
Dokumentumtípus: bírósági iratok		

Források: 2016. évi CXXX. évi törvény a polgári perrendtartásról (Pp.). Szabó Cs. 2016. *A polgári peres eljárásról* (kézirat). Vadász V. 2016. *Büntetőeljárás modul I.* (kézirat) (www.birosag.hu. https://e-justice.europa.eu/content_legal_professions-29-hu.do#n04). 2011. évi CLXI. törvény a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról (<https://e-justice.europa.eu>). Lásd még: Márki Dávid, Szaniszló Réka (szerk.) 2020. *Közjogi fogalmak közérthetően*. Szeged: Iusperitus Kiadó. 64–66., 71–74.

SRB: Zakon o uređenju sudova („Sl. glasnik RS”, br. 116/2008, 104/2009, 101/2010, 31/2011 – dr. zakon, 78/2011 – dr. zakon, 101/2011, 101/2013, 106/2015, 40/2015 – dr. zakon, 13/2016, 108/2016, 113/2017, 65/2018 – odluka US, 87/2018 i 88/2018 – odluka US)

HR: Poglavlje 3, članak 42. stavak (2) Zakona o sudovima („Narodne novine” 28/13, 33/15, 82/15, 82/16, 67/18, 126/19, 130/20).

SK: Zákon č. 549/2003 Z. z. o súdnych úradníkoch (https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2003/549/vyhlasene_znenie.html). Zákon č. 397/2019 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 385/2000 Z. z. o sudoch a prísediacích a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2019/397/vyhlasene_znenie.html).

Zákon č. 423/2020 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s reformou súdnictva (<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2020/423/20210801.html>).

Vyhláška Ministerstva spravodlivosti SR č. 543/2005 Z. z. o o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné sudy, krajské sudy, Špecializovaný trestný súd a vojenské sudy (<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2005/543/20210101.html>).

TERMINUS: ÜLNÖK	TÁRGYKÖR: BÜNTETŐ- ÉS POLGÁRI ELJÁRÁSJOG
<p>Definíció: „Az ülnököket a bíróság illetékességi területén lakóhellyel rendelkező nagykorú magyar állampolgárok, a bíróság illetékességi területén működő helyi önkormányzatok és egyesületek – kivéve a pártokat – jelölik. Az ülnökök az eljárásban teljes jogkörű bíróként járnak el, a hivatásos bírókkal azonos szavazati joggal rendelkeznek” (Vadász 2016). A valamikori népi ülnök elnevezést az ülnök váltotta fel, tehát eredeti elnevezésük: népi ülnök (a nép képviselőjében eljárók), akik nem rendelkeznek jogi végzettséggel, de például fiatalok ügyében kötelező előírás a pedagógus vagy pszichológus, illetve bizonyos gyámügyi vagy szociális munkaköröket betöltő személyek ülnökként való részvétele. A Pp. 9. § (2) bekezdése szerint: „(2) Törvényben meghatározott esetben az elsőfokon eljáró bíróság egy hivatásos bíróból mint elnökből és két ülnökből álló háromtagú tanácsban jár el.” Be. 680. § (2) bek. „A fiatalkorú elleni büntetőeljárásban az elsőfokú bíróság tanácsa egy hivatásos bíróból és két ülnökből áll.”</p>	<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat): Az ülnök országspecifikus fogalom, nem feltétlenül létezik más jogrendben; mivel a nép képviselőjében járnak el, ezért megfeleltetéskor például a népi mellett a laikus vagy a nem hivatásos jelzők is használhatók, funkciójára utalva.</p>

NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	szerb
ülnök – sudac porotnik	ülnök – asesor; munkaügyi perekben: asistent judiciar	ülnök – sudija porotnik
szlovák	szlovén	ukrán
ülnök – príseidiaci	ülnök – sodnik porotnik	ülnök – присяжний, народний засідатель (2018-ig)
Kontextus: Bjt. 212. § (1) Ülnöknek az a 30. évét betöltött magyar állampolgár választható meg, aki nem áll a cselekvőképességet érintő gondnokság vagy támogatott döntéshozatal hatálya alatt, továbbá büntetlen előéletű és nem áll közügyektől eltiltás hatálya alatt sem.		
Dokumentumtípus: bírósági iratok, jogszabály		
Források: 2016. évi CXXX. évi törvény a polgári perrendtartásról (Pp.). 2011. évi CLXII. törvény a bírák jogállásáról és javadalmazásáról (Bjt.). 2016. évi CXXX. törvény a polgári eljárásról, 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról. Vadász V. 2016. <i>Büntetőeljárás modul I.</i> (kézirat) (https://e-justice.europa.eu/content_legal_professions-29-hu.do#n04). Lásd még: Márki Dávid, Szaniszló Réka (szerk.) 2020. <i>Közjogi fogalmak közérthetően.</i> Szeged: Iusperitus Kiadó. 75.		
SRB: Zakon o sudijama („Sl. glasnik RS”, br. 116/2008, 58/2009 – odluka US, 104/2009, 101/2010, 8/2012 – odluka US, 121/2012, 124/2012 – odluka US, 101/2013, 111/2014 – odluka US, 117/2014, 40/2015, 63/2015 – odluka US, 106/2015, 63/2016 – odluka US i 47/2017).		
HR: Članak 8. stavak (2) Zakona o sudovima („Narodne novine” 28/13, 33/15, 82/15, 82/16, 67/18, 126/19, 130/20).		
SK: Zákon č. 385/2000 Z. z. o sudoch a príseidiacich (https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2000/385/20010101.html).		

TERMINUS: FELPERES		TÁRGYKÖR: POLGÁRI ELJÁRÁSJOG
<p>Definíció: A <i>felperes</i> terminus az alperes terminussal együtt tárgyalandó. A terminusok a polgári eljárásjogon belül léteznek, ahol a felek pereskednek egymással (vs. büntetőjog: közvádoló/magánvádoló a terhelt ellen). A <i>felperes</i>: „A polgári perben az a fél, aki az alperes ellen a pert megindította” (Bíró 2011). A <i>felperes</i> és alperes együttesen a felek (perben álló felek).</p>		<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat): Kifejezetten a polgári eljárásjog területén használatos a <i>felperes</i> és <i>alperes</i>.</p>
NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	szerb
felperes – tužitelj	felperes – reclamant(ă)	felperes – tužilac, tužilja
alperes – tuženik	alperes – părât(ă)	alperes – tuženi, tužena
peres felek – stranke u parnici	peres felek – părțile din proces, părți litigante	peres felek – parnične stranke
ellenérdekű fél – protustranka	ellenérdekű fél – parte adversă	ellenérdekű fél – protivna stranka
szlovák	szlovén	ukrán
felperes – žalobca	felperes – tožeča stranka	felperes – позивач
alperes – žalovaný	alperes – tožena stranka	alperes – відповідач
peres felek – strany	peres felek – pravdne stranke (kettes számban stranki)	peres felek – сторони
ellenérdekű fél – protistrana	ellenérdekű fél – nasprotna stranka	ellenérdekű fél – протилежна сторона (terminusjelölt)
Lásd még: házasság felbontása		
Kontextus: A pert végül megnyerte a felperes, a bíróság az alperest arra kötelezte, hogy ügyfeleit kártalanítsa.		

Dokumentumtípus: bírósági iratok, sajtószöveg

Források: Bíró E. 2011. *Szótár a joghoz*. Budapest: Jogismeret Alapítvány. Jakab E. 2017. Munkaügyi kártérítési per a bírósági tolmács szemszögéből. In: Horváth I. (szerk.) *Tolmácsolás a bíróságon. Esettanulmányok a bírósági tolmácsolás gyakorlatából*. Budapest: HVG-Orac. 23–40.

SRB: Zakon o parničnom postupku („Sl. glasnik RS”, br. 72/2011, 49/2013 – odluka US, 74/2013 – odluka US, 55/2014, 87/2018 i 18/2020); Zakonik o krivičnom postupku („Sl. glasnik RS”, br. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013, 55/2014 i 35/2019).

HR: Članak 37. Zakona o parničnom postupku (SL SFRJ 4/77, 36/77, 6/80, 36/80, 43/82, 69/82, 58/84, 74/87, 57/89, 20/90, 27/90, 35/91, i „Narodne novine”. 53/91, 91/92, 58/93, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 02/07, 84/08, 96/08, 123/08, 57/11, 148/11, 25/13, 89/14, 70/19).

SK: Zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2015/160/20210701>).

Tezaurus slovenského práva – strana v civilnom konaní (<https://www.slov-lex.sk/zoznam-tezaurov/-/tezaurus/koncept/-SK-tezaury-1-1-koncepty-112>).

TERMINUS: JOGI KÉPVISELŐ	TÁRGYKÖR: POLGÁRI ÉS BÜNTETŐELJÁRÁS-JOG
<p>Definíció: A büntetőeljárás-jog szerint: A <i>jogi képviselő</i> a „sértett, magánvádló stb. érdekében eljáró ügyvéd vagy más, törvényben meghatározott személy” (Vadász 2016). A védő „meghatalmazás vagy kirendelés alapján a terhelt érdekében eljáró, önálló jogokkal rendelkező ügyvéd vagy közösségi jogász” (Vadász 2016). Önálló fellebbezési joggal rendelkezik. A kirendelt védő: „Ha a védő részvétele kötelező, de a terheltnek nincs védője, továbbá ha a terhelt anyagi körülményei miatt nem tud ügyvédet meghatalmazni, a hatóság vagy bíróság részére ügyvédet rendel ki védőként” (Vadász 2016). Meghatalmazott védő: „A terhelt vagy a törvényben meghatározott személy a védői feladatok ellátására ügyvédet hatalmazhat meg” (Vadász 2016). A polgári eljárásjog szerint: A jogi képviselő: olyan „meghatalmazott, akinek jogi szakvizsgája van, tipikusan ügyvéd vagy jogtanácsos” (Szabó 2016). A meghatalmazott az, „akit a fél a per vitelére meghatalmaz. Nemcsak ügyvéd lehet, lehet például hozzátartozó, pertárs, bizonyos meghatározott egyéb személyek is” (Szabó 2016). A képviselő az, „aki az eljárásban jogszabály vagy a fél által adott meghatalmazás alapján eljárhat” (Szabó 2016). (Vigyázat, a meghatalmazás és a megbízás nem szinonimák: meghatalmazás egyoldalú jogügylet, pl. az ügyvéd képviseleti jogát állapítja meg, míg a megbízás kétoldalú és önmagában nem feltétlenül biztosít képviseleti jogot) A törvényes (szervezeti) képviselő az, aki „valamely természetes vagy jogi személy képviseletére jogszabálynál fogva jogosult (pl. kiskorú gyermek szülője, cég vezető tisztviselője)” [Szabó 2016], nagykorú esetében gondnok, szervezeti képviselő az ügyvezető). Ezt nem a Pp., hanem külön jogszabályok határozzák meg. Létezik még: ügygondnok („ügyvéd, akit a bíróság olyan személynek rendel ki, aki ismeretlen helyen tartózkodik, vagy aki cselekvőképtelen és nincs törvényes képviselője”) és pártfogó ügyvéd / jogi segítő ügyvéd („ügyvéd, akit a Kormányhivatal rendel ki erre irányuló közigazgatási eljárás eredményeképpen olyan félnek, aki anyagi körülményei alapján erre rászorul”) (Szabó 2016). Az ügyvédjelölt jogi végzettséggel, de jogi szakvizsgával nem rendelkező személy, aki ügyvédi irodánál alkalmazott.</p>	<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat): A büntető- és polgári eljárásjogban eltérő fogalmakat használnak. A <i>védő</i> magyar polgári eljárásjogban nem használatos. Előfordul, hogy idegen nyelvi megfeleltetéskor a <i>jogi képviselőre</i> és a <i>törvényes képviselőre</i> ugyanaz a terminus használatos, hiába jelöl eltérő fogalmat.</p>

NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	szerb
jogi képviselő – pravni zastupnik	jogi képviselő – reprezentant legal	jogi képviselő – punomoćnik, pravni zastupnik
törvényes képviselő – zakonski zastupnik	törvényes képviselő – reprezentant legal	törvényes képviselő – zakonski zastupnik
védő – branitelj	védő – apărător	védő – branilac
ügyvéd – odvjetnik	ügyvéd – avocat	ügyvéd – advokat
ügyvédjelölt – odvjetnički vježbenik	ügyvédjelölt – avocat stagiar	ügyvédjelölt – advokatski pripravnik
jogtanácsos – korporativni pravnik	jogtanácsos – consilier juridic (kirendelt védő – avocat/apărător delegat vagy numit din oficiu)	jogtanácsos – korporativni pravni savetnik
szlovák	szlovén	ukrán
jogi képviselő – právny zástupca	jogi képviselő – pravni zastopnik	jogi képviselő – юридичний представник
törvényes képviselő – zákonný zástupca	törvényes képviselő – zakoniti zastopnik	törvényes képviselő – законний представник
védő – obhajca	védő – zagovornik	védő – захисник
ügyvéd – advokát	ügyvéd – odvetnik	ügyvéd – адвокат
ügyvédjelölt – advokátsky koncipient	ügyvédjelölt – odvetniški kandidat	ügyvédjelölt – помічник адвоката
jogtanácsos – právnik, firemný právnik, <i>ritk.</i> právny poradca (kirendelt védő – ustanovený obhajca)	jogtanácsos – korporacijski pravnik	jogtanácsos – юрисконсульт

Lásd még: terhelt, magánvádoló
Kontextus: A fél a jogi képviselőjével a megbízási szerződésben olyan munkadíjban állapodik meg, amelyet megfizetni hajlandó.
Dokumentumtípus: jogi szakszövegek, sajtósöveg
Források: 2016. évi CXXX. évi törvény a polgári perrendtartásról (Pp.). Szabó Cs. 2016. <i>A polgári peres eljárásról</i> (kézirat). Vadász V. 2016. <i>Büntetőeljárás modul I.</i> (kézirat). Várnai J. Sz., Mészáros A. É. 2011. <i>Fordítókataloz.</i> Budapest: Tinta Könyvkiadó. 47., Lásd még: Márki Dávid, Szaniszló Réka (szerk.) 2020. <i>Közjogi fogalmak közérthetően.</i> Szeged: Iusperitus Kiadó. 387.
SRB: Zakon o parničnom postupku („Sl. glasnik RS”, br. 72/2011, 49/2013 – odluka US, 74/2013 – odluka US, 55/2014, 87/2018 i 18/2020); Zakonik o krivičnom postupku („Sl. glasnik RS”, br. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013, 55/2014 i 35/2019); Zakon o advokaturi („Sl. glasnik RS”, br. 31/2011 i 24/2012 – odluka US).
HR: Članak 33. stavak (2) Zakona o općem upravnom postupku („Narodne novine” 47/09).
SK: Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník (https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1964/40/). Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok (https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2005/301/).

TERMINUS: MEGHALLGATÁS		TÁRGYKÖR: BÜNTETŐ- ÉS POLGÁRI ELJÁRÁSJOG
<p>Definíció: A <i>meghallgatás</i> mint polgári eljárásjogi fogalom: A bíróság a felek vagy egy fél jelenlétében tartott szóbeli eljárási cselekménye, ami nem minősül tárgyalásnak. Történhet nem peres ügyben (pl. felszámolási eljárásban) vagy peres ügyben a tanú meghallgatása (Szabó 2016) nyomán. A terminusok használata a következő: szakértő meghallgatása, tanú kihallgatása, terhelt kihallgatása (lásd Be. 522. § (1) bekezdés, 526. § (1) bekezdés, 529. § (1) bekezdés), de polgári peres eljárásokban a tanút meghallgatják (Pp. 292. § (1) bekezdés).</p>		<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat): A kihallgatás büntetőeljárás-jogi terminus, míg a <i>meghallgatás</i> a büntetőjogi és a polgári peres eljárásjogon belül egyaránt használatos. A polgári eljárásban a <i>feleket, tanúkat és szakértőket</i> a szerbiai terminológia szerint <i>meghallgatják (saslušavaju)</i>. A büntetőeljárásban a szerbiai terminológia szerint a <i>tanúkat</i> és a <i>szakértőket kihallgatják (ispituju)</i>, míg a <i>vádlottat meghallgatják (saslušanje okrivljenog)</i>. A horvát polgári és büntetőeljárásokban a <i>tanúkat meghallgatják (saslušanje)</i>, a <i>vádlottat</i> pedig <i>kihallgatják (ispitivanje)</i>. A román nyelv esetében a <i>meghallgatás</i> és a <i>kihallgatás</i> nem különül el élesen egymástól, mindegyik használatos, az <i>interogatoriu</i> leginkább bíróság előtt történik.</p>
NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	szerb
meghallgatás – saslušanje	meghallgatás – audiere, ascultare	meghallgatás – saslušanje
tárgyalás – glavna rasprava	tárgyalás – dezbatare	tárgyalás – ročište, ročište za glavnu raspravu (tárgyalási határnap), glavna rasprava (polgári perrendtartásban), glavni pretres (büntetőeljárásban)
kihallgatás – saslušanje, ispitivanje	kihallgatás – audiere, ascultare, interogatoriu	kihallgatás – saslušanje, ispitivanje

szlovák	szlovén	ukrán
meghallgatás – predbežné prejednanie (a felek tárgyalás előtti meghallgatása); výsluch (a perben szereplő személyek vonatkozásában a polgári peres és a büntetőeljárásban) (Megjegyzés: A <i>predbežné prejednanie</i> és a <i>výsluch</i> az eljárási cselekmények megnevezése, kontextusban a <i>vypočut'</i> ['kihallgat, meghallgat'] ige és származékai fordulnak elő).	meghallgatás – zaslišanje	meghallgatás – заслуховування
tárgyalás – pojednávanie	tárgyalás – obravnava	tárgyalás – судове засідання; розгляд справи
kihallgatás – výsluch	kihallgatás – zaslišanje	kihallgatás – допит
Lásd még: felperes		
Kontextus: Be. 116. § „(5) Ha az idézett önhibájából olyan állapotban jelenik meg, hogy nem hallgatható ki, illetve az eljárási kötelezettségeit nem képes teljesíteni, továbbá az eljárási cselekményről engedély nélkül távozik, eljárási kötelezettségének teljesítése érdekében a) a terhelt vagy a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy elővezetése, vagy a nyomozás során a terhelt vagy bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy előállítására rendelhető el, b) a tanú rendbírsággal sújtható vagy elővezetése rendelhető el, c) a védő, a szakértő és a büntetőeljárásban részt vevő egyéb személy rendbírsággal sújtható, és a felsoroltakat az okozott bűnügyi költség megtérítésére kell kötelezni.”		
Dokumentumtípus: bírósági iratok		
Források: Szabó Cs. 2016. <i>A polgári peres eljárásról</i> (kézirat). 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról. (Be.). SRB: Zakon o parničnom postupku („Sl. glasnik RS”, br. 72/2011, 49/2013 – odluka US, 74/2013 – odluka US, 55/2014, 87/2018 i 18/2020); Zakonik o krivičnom postupku („Sl. glasnik RS”, br. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013, 55/2014 i 35/2019). HR: Članak 51. stavak (4) Zakona o kaznenom postupku („Narodne novine” 70/17). SK: 301/2005 Z. z. Trestný poriadok (https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2005/301/20080101.html). Zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2015/160/20210701).		

TERMINUS: ALAPTÖRVÉNY	TÁRGYKÖR: ALKOTMÁNYJOG
<p>Definíció: „Az Alaptörvény Magyarország jogrendszerének alapja”, azaz a jogforrási hierarchia csúcsa [lásd Alaptörvény R) cikk (1) bekezdés]. Az Alaptörvényre épül rá az összes többi jogszabály, amelyek nem tartalmazhatnak azzal ellentétes rendelkezést. <i>Magyarország Alaptörvénye</i> (2011. április 25.) 2012. január 1-jén lépett hatályba. Ezt megelőzően az 1949. évi XX. törvény tartalmazta hazánk Alkotmányát, amely eredetileg szovjet mintára készült, majd többször módosították, a legjelentősebben és legátfogóbban a rendszerváltozáskor, 1989-ben. A mai magyarországi alkotmányos rendszer = az alaptörvényből (kartális alkotmány) + a történeti alkotmányunk vívmányaiból, mint a Szent Korona-tan tevődik össze. Ez nehezebbé teszi a fogalom behatárolását, hiszen ellentmond annak, hogy az alaptörvény általában egy írott törvény. Az alaptörvény terminus általában kartális (írott) törvények megnevezésére szolgál (normativista felfogás), ami ellentmondás lehetne, de létezik egy tágabb természetjogi felfogás, amely szerint az <i>alaptörvény</i> történeti elemeket is magában foglalhat. Az Alaptörvény elnevezést a történeti alkotmány vívmányainak hangsúlyozásával is indokolják (Trócsányi-Schanda 2012:56).</p>	<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat): Az <i>alkotmány</i> vs. <i>alaptörvény</i> a köznyelvi használatban: – mint köznévszinonimaként használatos, – mint tulajdonnév a két jogszabály megkülönböztetésére használandó (1949. évi vs. 2011. évi). Nem áll rendelkezésre olyan hivatalos jogi kommentár, magyarázat és állásfoglalás, amely a terminus használatának okát részletesen kifejtené; a terminusválasztás magyarázható politikai indokokkal, mint elhatárolódás az 1949. évi alkotmánytól és új állami rendszer bevezetéséig.</p>

NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	szerb
Magyarország Alaptörvénye – Ustav Mađarske	Magyarország Alaptörvénye – Legea Fundamentală a Ungariei	Magyarország Alaptörvénye – Osnovni zakon, Ustav Mađarske
szlovák	szlovén	ukrán
Magyarország Alaptörvénye – Základný zákon Mađarska (terminusjelölt), ústava (funkcionális ekvivalens, alkotmány)	Magyarország Alaptörvénye – Temeljni zakon Mađarske	Magyarország Alaptörvénye – Основний Закон Угорщини (korábbi Alkotmány: Закон № XX від 1949 р. «Про Конституцію Угорської Республіки»)
Lásd még: státútum, Nemzeti hitvallás, különleges jogrend (rendkívüli állapot, szükségállapot, megelőző védelmi helyzet, terrorveszélyhelyzet, váratlan támadás, veszélyhelyzet)		
Kontextus: A Kúria végzésével szemben a műsorszolgáltatók alkotmányjogi panasszal fordultak az Alkotmánybírósághoz, amely kedden megállapította a végzések alaptörvény-ellenességét, és ezért megsemmisítette azokat.		
Dokumentumtípus: jogi szakszövegek, sajtósöveg		
Források: Trócsányi L., Schanda B. 2012. <i>Bevezetés az alkotmányjogba. Az Alaptörvény és Magyarország alkotmányos intézményei.</i> Budapest: HVG-Orac. Lásd még: Márki Dávid, Szaniszló Réka (szerk.) 2020. <i>Közjogi fogalmak közérthetően.</i> Szeged: Iusperitus Kiadó. 29–30. SK: Tezaurus slovenského práva – ústava (https://www.slov-lex.sk/zoznam-tezaurov/-/tezaurus/koncept/-SK-tezaury-1-3-koncepty-29). Ladislav Orosz, Ján Svák, Boris Balog: <i>Základy teórie konštitucionalizmu.</i> Bratislava 2011 (https://www.upjs.sk/public/media/22609/ZTK%20-ucebnica-%202017.pdf). Lásd még: ParlDict (https://www.v4dplplus.eu/).		

Az alaptörvény és az alkotmány általános érvényű közös jellemzői:

- az állam jogrendszerének alapja, a jogforrási hierarchia csúcsa, amelyre a többi jogszabály épül;
- tárgya a társadalom és a közhatalom viszonya;
- szabályok és szabályozás;
- alkotmányos működést jelölnek.

ÁLTALÁNOS ÉRVÉNYŰ KÜLÖNBSÉGEI:

Alaptörvény

lex fundamentalis (lat.) általában egy törvény, általában kartális, már a feudalizmusban létezett

Alkotmány

constitutio (lat.) egy törvény vagy törvények összessége, kartális és/vagy történeti polgári forradalmak szülötte

DEFINIÁLHATÓ A KÖVETKEZŐ MÓDON:

Alaptörvény: (*lex fundamentalis* – lat.) az állam jogrendszerének alapja, tárgya a társadalom és a közhatalom viszonya. Alapelveket foglal magába, és normatív szabályozás is egyben, egyfelől általában írott formában (kartális) és egy törvényben jelenik meg, másfelől az alkotmányos működés garanciája. Keletkezését tekintve már a feudalizmusban is létezett.

Alkotmány: (*constitutio* – lat.) olyan jogszabály, amely az állam jogrendszerének alapja, tárgya a társadalom és a közhatalom viszonya. Alapelveket foglal magába, és normatív szabályozás is egyben, egyfelől lehet írott (kartális, avagy egy törvény vagy törvények összessége) vagy íratlan (történeti alkotmány) szabályok összessége, másfelől az alkotmányos működés garanciája. Keletkezését tekintve a polgári forradalmak szülötte.

TERMINUS: NEMZETI HITVALLÁS	TÁRGYKÖR: ALKOTMÁNYJOG
<p>Definíció: A <i>Nemzeti hitvallás</i> Magyarország Alaptörvényének preambulumát képezi, egyfajta „értelmezési segédletnek” is tartják az Alaptörvényhez. Alapvetően nem jogi fogalmat jelöl, hanem az alkotmányozó Országgyűlés politikai nyilatkozata, nemzeti meggyőződés, ünnepélyes deklaráció: kezdeti sorainak mintáját az Egyesült Államok Alkotmánya (United States Constitution), zárómondatának mintáját a németországi Alaptörvény (Grundgesetz) képezi. Az Alkotmánybíróság a 45/2012. (XII. 29.) AB határozatában – amelyben a Magyarország Alaptörvényének átmeneti rendelkezéseiről szóló törvény alaptörvény-ellenességét vizsgálta – utalt rá, hogy a Nemzeti hitvallás és az Alaptörvény zárórendelkezései is szerves és egységes részei a jogi szövegnek, így az ezekkel ellentétes törvények is megsemmisíthetőek az Alkotmánybíróság által.</p> <p>A <i>Nemzeti hitvallás</i> kezdeti sorai: „MI, A MAGYAR NEMZET TAGJAI, az új évezred kezdetén, felelősséggel minden magyarért, nyilvánítjuk az alábbiakat”, amelyet „Büszkék vagyunk”, „Elismerjük”, „Ígérjük”, „Vállaljuk”, „Hisszük”, „Tiszteljük”, „Valljuk” kezdetű mondatok követnek.</p> <p>A <i>Nemzeti hitvalláson</i> belül szerepel a következő: „Tiszteletben tartjuk történeti alkotmányunk vívmányait és a Szent Koronát, amely megtestesíti Magyarország alkotmányos állami folytonosságát és a nemzet egységét.”</p> <p>„Az Alaptörvény rendelkezéseit azok céljával, a benne foglalt Nemzeti hitvallással és történeti alkotmányunk vívmányaival összhangban kell értelmezni” [lásd Alaptörvény R) cikk (3) bekezdés].</p>	<p>Fordítói gyakorlat (vagyázat): A hitvallás ebben a tárgykörben és kontextusban nem vallási vonatkozású (lásd confession, credo), hanem politikai nyilatkozat és erkölcsi, morális alapvetés (lásd angolul <i>creed</i>).</p>

NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	szerb
Nemzeti hitvallás – Izvorišne osnove	Nemzeti hitvallás – Profesiune de Credință Națională (Preambul – funkcionális ekvivalens)	Nemzeti hitvallás – Nacionalno ubedenje
szlovák	szlovén	ukrán
Nemzeti hitvallás – Národné krédo (terminusjelölt)	Nemzeti hitvallás – Narodno izpričevanje	Nemzeti hitvallás – Національна ідея, національне вірування (преамбула Основного Закону)
Lásd még: Alaptörvény		
Kontextus: A Nemzeti hitvallás a magyar állam értékrendjét rögzíti.		
Dokumentumtípus: Alaptörvény		
Források: Trócsányi L., Schanda B. 2012. <i>Bevezetés az alkotmányjogba. Az Alaptörvény és Magyarország alkotmányos intézményei.</i> Budapest: HVG-Orac. 57.		
HR: Ustav Republike Hrvatske („Narodne novine 56/90, 135/97, 08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14).		

TERMINUS: SARKALATOS TÖRVÉNY	TÁRGYKÖR: ALKOTMÁNYJOG
<p>Definíció: „A sarkalatos törvény olyan törvény, amelynek elfogadásához és módosításához a jelen lévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges” [Alaptörvény T) cikk 4) bekezdés]. Tárgyköreit az Alaptörvény nevesíti. Az Alaptörvény a jogtörténeti hagyományokból merítkezve alkalmazza ismét a <i>sarkalatos törvényeket</i>, amelyekről az elnevezés ered, de fogalmilag nem azonosak vele (lásd 1791–1792-es országgyűlés; ide sorolandók akkoriban a többi közül tartalmilag kiemelkedő jogszabályok, míg Európában általában az állam működésével kapcsolatos törvényeket sorolják ide – <i>leges fundamentales</i>). A sarkalatos törvények indoka, hogy az Országgyűlés egyszerű többséggel ne tudjon változtatni az alkotmányos jogi berendezkedést (pl. bíróságok szervezetét és működését) alapvetően meghatározó szabályozókon. Az alkotmányerejű törvény kategóriát Magyarországon vezették be a demokratikus átalakulás idején. A koncepció szerint az organikus törvények az alkotmánnyal azonos szinten helyezkedtek el a jogforrási hierarchiában. A „kétharmados törvényt” szintén Magyarországon alkalmazták az 1990 és 2011 közötti bő két évtizedben. E felfogás a minősített többség politikai szerepét helyezte előtérbe: az egyszerű többség helyett széles körű konszenzusra volt szükség e törvények megváltoztatásához. Új terminust honosított meg Magyarország Alaptörvénye, létrehozva, illetve feltámasztva a sarkalatos törvény jogintézményét, az előképül szolgáló kétharmados törvényekhez közel álló tartalommal, ami illeszkedett az Alaptörvény jogtörténeti hagyományokra építő retorikájába. Franciaország, Spanyolország és Magyarország a minősített törvényalkotás három jelentős modelljét képviseli, a minősített törvény problémaköre azonban nemcsak az említett három országot érinti, hanem számos más jogrendszert is (Szentgáli-Tóth 2019: 10–19).</p>	<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat): Az <i>organikus törvények</i> terminus előfordul európai államokban (pl. Franciaország, Spanyolország, Románia). Ezen törvények célja az alkotmány tehermentesítése, de elfogadásuk nem feltétlenül kötődik minősített többséghez (a francia <i>loi organique</i> esetében igen), viszont elfogadásuk rendje eltér a megszokottól. Így például a <i>loi organique</i> funkcionális ekvivalensként alkalmazható. A Szerb Köztársaság jogrendje nem ismeri a <i>sarkalatos törvény</i> intézményét. Az egyedüli jogszabály, amelyet 2/3-os többséggel kell meghozni, az az ún. <i>alkotmánytörvény (ustavni zakon)</i>. <i>Alkotmánytörvény</i>nel szabályozzák az <i>alkotmány</i> elfogadásához és módosításához kapcsolódó intézkedések végrehajtását, valamint Koszovó és Metóhia Autonóm Tartomány lényegi autonómiáját (ez utóbbi meghozatalára még nem került sor). A jogforrási hierarchia nem nevesíti az <i>alkotmánytörvényt</i>, annak alkotmányosságát az AB nem vizsgálhatja, hiszen az alkotmány szerves részét képezi. A magyar <i>Alaptörvény</i> záró- és vegyes rendelkezéseivel hasonló funkcióval bír.</p>

NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	szerb
sarkalatos törvény – organski zakon	sarkalatos törvény – lege organica	sarkalatos törvény – fundamentalni zakon
szlovák	szlovén	ukrán
sarkalatos törvény – ústavný zákon (funkcionális ekvivalens)	sarkalatos törvény – organski zakon	sarkalatos törvény – конституційні закони
Lásd még: jogszabály, egyszerű többség, minősített többség, abszolút többség		
Kontextus: Sarkalatos törvény a magyar állampolgárság keletkezésének vagy megszerzésének más eseteit is meghatározhatja.		
Dokumentumtípus: jogszabály		
<p>Forrás: Magyarország Alaptörvénye. Lamm V. (főszerk.) 2009. <i>Jogi lexikon</i>. Budapest: Complex. Trócsányi L., Schanda B. 2012. <i>Bevezetés az alkotmányjogba. Az Alaptörvény és Magyarország alkotmányos intézményei</i>. Budapest: HVG-Orac. 122. Szentgáli-Tóth B. 2019. A sarkalatos törvényalkotás egyes alkotmányossági dimenziói. A sarkalatos törvényekkel kapcsolatos hazai alkotmánybíróági gyakorlat múltja, jelene, jövője. <i>Alkotmánybíróági Szemle</i>. 1. szám, 10–19. (https://abszemle.hu/a-sarkalatos-torvenyalkotas-egyeb-alkotmanyossagi-dimenziok-a-sarkalatos-torvenyekkel-kapcsolatos-hazai-alkotmanybirsagi-gyakorlat-multja-jelene-jovoje/#_ftn9).</p> <p>SRB: Ustav Republike Srbije („Sl. glasnik RS”, br. 98/2006), član 205.</p> <p>HR: Članak 15. Ustava Republike Hrvatske („Narodne novine” 56/90, 135/97, 08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14).</p> <p>SK: Ústavný zákon č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky (https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1992/460/).</p>		

TERMINUS: TÖRVÉNYEREJŰ RENDELET	TÁRGYKÖR: ALKOTMÁNYJOG
<p>Definíció: A mai napig léteznek Magyarországon hatályos <i>törvényerejű rendeletek</i>, amelyeket 1949–1989 között a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa hozott. Ennek a típusú jogforrásnak a jövőbeli alkalmazási lehetőségét, azaz új törvényerejű rendeletek elfogadását az Alkotmányt módosító 1989. évi XXXI. törvény megszüntette.</p> <p>Jelenleg már nagyon kevés törvényerejű rendelet van hatályban, tipikusan a nemzetközi szerződéseket kihirdető törvényerejű rendeletek maradtak meg, a komplexebb szabályozók (pl. a büntetés-végrehajtásról szóló, a nemzetközi magánjogról szóló törvényerejű rendelet) 2012 után fokozatosan törvényekkel kerültek kiváltásra.</p> <p>Rövidítése: tvr. Az Alkotmánybíróság a törvénnyel azonos szintű jogszabálynak ismerte el őket, csak törvénnyel lehet a törvényerejű rendeleteket módosítani vagy hatályon kívül helyezni.</p>	<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat): Fordításban történő megfeleltetéskor nehézségként merül fel, hogy más államokban nincs mihez viszonyítani.</p> <p>A fordítói gyakorlatban előfordul, hogy a <i>rendkívüli kormányrendeletet</i> alkalmazzák funkcionális ekvivalensként, de mivel nem minden jogrend ismeri, ezért terminusjelölt kidolgozása is megoldást jelent.</p> <p>A szerb nyelvterületen a Boszniai Szerb Köztársaság alkotmánya ismeri a <i>törvényerejű rendeletek</i> fogalmát, ezeket az elnök háború vagy rendkívüli állapot esetében hozhatja meg. A Szerb Köztársaság alkotmánya ezeket nem nevesíti.</p>

NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	szerb
törvényerejű rendelet – uredba sa zakonskom snagom	törvényerejű rendelet – decret vagy decret-lege (a decret elsősorban közigazgatási aktus)	törvényerejű rendelet – uredba sa zakonskom snagom
szlovák	szlovén	ukrán
törvényerejű rendelet – nariadenie s právnou silou zákona (terminusjelölt)	törvényerejű rendelet – uredba z zakonsko močjo	törvényerejű rendelet – постановова в. декрет, що має силу закону
Lásd még: jogszabály		
Kontextus: A rendszerváltozást megelőzően a törvényerejű rendeletek szerepe jelentős volt, mert általuk a Népköztársaság Elnöki Tanácsa (NET) gyakorlatilag átvette az Országgyűlés jogalkotói szerepét.		
Dokumentumtípus: jogi szakszövegek		
Források: Trócsányi L., Schanda B. 2012. <i>Bevezetés az alkotmányjogba. Az Alaptörvény és Magyarország alkotmányos intézményei.</i> Budapest: HVG-Orac. 124.		
SRB: Ustav Republike Srpske („Sl. glasnik RS”, br. 21/1992 – prečišćen tekst, 28/1994 – Amandmani XXVI-XLIII, 8/1996 – Amandmani XLIV-LI, 13/1996 – Amandman LII, 15/1996 – ispr., 16/1996 – Amandman LIII, 21/1996 – Amandmani LIV-LXV, 21/2002 – Amandmani LXVI-XCII, 26/2002 – ispr., 30/2002 – ispr., 31/2002 – Amandmani XCIII-XCVIII, 69/2002 – Amandmani XCIX-CIII, 31/2003 – Amandmani CIV i CV, 98/2003 – Amandmani CVI-CXII, 115/2005 – Amandman CXIV, 117/2005 – Amandmani CXV-CXXI i 48/2011 – Amandman CXXII i „Sl. glasnik BiH”, br. 73/2019 – odluka US BiH), član 81.		
HR: Odluka („Narodne novine” 9/1992-142).		
SK: ParlDict (https://www.v4dplplus.eu/).		

TERMINUS: NEMZETISÉG	TÁRGYKÖR: ALKOTMÁNYJOG
<p>Definíció:</p> <p>„1. § (1) E törvény értelmében nemzetiség minden olyan – Magyarország területén legalább egy évszázada honos – népcsoport, amely az állam lakossága körében számszerű kisebbségben van, a lakosság többi részétől saját nyelve, kultúrája és hagyományai különböztetik meg, egyben olyan összetartozás-tudatról tesz bizonyosságot, amely mindezek megőrzésére, történelmileg kialakult közösségeik érdekeinek kifejezésére és védelmére irányul.</p> <p>(2) A nemzetiségi jogok és kötelezettségek vonatkozásában az (1) bekezdés szerinti nemzetiséghez tartozik az a Magyarországon lakóhellyel rendelkező személy, aki magát valamely nemzetiséghez tartozónak tekinti és ezen nemzetiséghez tartozását az e törvényben meghatározott esetekben és módon kinyilvánítja.” [...]</p> <p>„159. § (1) Az e törvény hatálybalépése előtt létrejött kisebbségi önkormányzat elnevezése nemzetiségi önkormányzat.” A 2011. évi CLXXIX. törvény szerint Magyarországon 13 elismert nemzetiség van: cigány, német, szlovák, horvát, román, ruszin, szerb, szlovén, lengyel, görög, bolgár, örmény – „22. § (1) E törvény értelmében nemzetiségek által használt nyelvnek számít a bolgár, a görög, a horvát, a lengyel, a német, az örmény, a roma/cigány (romani, illetve beás, a továbbiakban együtt: roma), a román, a ruszin, a szerb, a szlovák, a szlovén és az ukrán nyelv, továbbá a roma és az örmény nemzetiség esetében a magyar nyelv is.”</p> <p>A <i>nemzetiség</i> értelmezése nem választható el teljesen a nemzet fogalmának értelmezésétől. A nemzet értelmezésének kettősségét a politikai és kultúr nemzet fogalmának kettőssége okozza. Nyugat-Európában a nemzet (nation/nationality) a politikai nemzet fogalmához kapcsolódik, míg Kelet-Közép-Európában a kulturális és politikai nemzet fogalma elválik egymástól, és ezáltal az állampolgárság és nemzetiség fogalma elválik egymástól. Magyarországon a kultúrtörténeti felfogás érvényesül (Trócsányi–Schanda 2012: 59).</p>	<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat):</p> <p>A magyar jogi szaknyelvben a 2011. évi törvény hatálybalépését követően a <i>kisebbség</i> helyett a <i>nemzetiség</i> terminus használatos. A törvény értelmében a <i>nemzeti és etnikai kisebbség</i> helyett <i>nemzetiség</i> a használandó terminus. Tehát nem tesz különbséget e két fogalom között. Ennek megfelelően a <i>kisebbségi önkormányzat nemzetiségi önkormányzat</i>, a <i>kisebbségi önkormányzati képviselő</i> új elnevezése <i>nemzetiségi önkormányzati képviselő</i> lett. A magyar <i>kisebbség</i> terminus még fellelhető bizonyos kontextusokban, azaz nemzetközi szerződésekben, nemzetközi dokumentumokban (pl. Regionális vagy kisebbségi nyelvek európai kartája, nemzeti kisebbségek védelméről szóló keretegyezmény), amelyek egyfelől korábban készültek és a nemzetközi jogi terminológiát követik (a nemzetközi jogban a nemzeti kisebbség vagy az etnikai kisebbség kifejezés használatos).</p> <p>A Európa Tanács Nemzeti kisebbségek védelméről szóló keretegyezménye a sokféle értelmezés miatt szándékosan nem tartalmaz definíciót a <i>nemzetiségről</i>.</p> <p>Szerbia alkotmánya a <i>nemzeti kisebbség (nacionalna manjina)</i> kifejezést használja, míg Vajdaság Autonóm Tartomány statútuma a <i>nemzeti kisebbség – nemzeti közösség (nacionalna manjina – nacionalna zajednica)</i> kifejezést. Az egykori Jugoszlávia területén a <i>narod</i> kifejezés a délszláv államalapító nemzeteket (szerb, horvát, szlovén, macedón, montenegrói, majd később bosnyák) jelölte, míg az egyéb nemzeti közösségeket a <i>nemzeti kisebbség (nacionalna manjina)</i>, később <i>nemzetiség (narodnost)</i> kifejezéssel jelölték. A szerb kisebbségvédelmi törvény valamennyi idevágó kifejezést megfelelően a nemzeti kisebbséggel, tehát: <i>nacionalne i etničke zajednice, nacionalne i etničke grupe, nacionalnosti i narodnosti</i>.</p>

NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	szerb
nemzetiség – nacionalna manjina	nemzetiség – naționalitate	nemzetiség – nacionalna manjina, nacionalna zajednica, narodnost, etnička grupa
szlovák	szlovén	ukrán
nemzetiség – národnostná menšina	nemzetiség – narodnost (nemzeti kisebbség – narodna manjšina, a szlovén terminológiában nemzetiségi közösség – narodnostna skupnost)	nemzetiség – національність
Lásd még: önkormányzat		
Kontextus: Települési nemzetiségi önkormányzati választást ott lehet kitűzni, ahol a legfrissebb (2011. évi népszámlálási) adatok alapján legalább 25-en az adott nemzetiséghez tartozónak vallották magukat.		
Dokumentumtípus: közigazgatási szaknyelv, iratok, sajtószöveg		
Források: Trócsányi L., Schanda B. 2012. <i>Bevezetés az alkotmányjogba. Az Alaptörvény és Magyarország alkotmányos intézményei.</i> Budapest: HVG-Orac. 59. 1999. évi XXXIV. törvény az Európa Tanács Nemzeti Kisebbségek Védelméről szóló, Strasbourgban, 1995. február 1-jén kelt Keretegyezményének kihirdetéséről. (Council of Europe – https://www.coe.int/en/web/minorities/fcnm-factsheet). 2011. évi CXXIX. törvény a nemzetiségek jogairól. Lásd még: Márki Dávid, Szaniszló Réka (szerk.) 2020. <i>Közjogi fogalmak közérthetően.</i> Szeged: Iusperitus Kiadó. 261–263.		
SRB: Ustav Republike Srbije („Sl. glasnik RS”, br. 98/2006).		
HR: Članak 4. stavka (1) Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina („Narodne novine” 155/02, 47/10, 80/10, 39/11, 93/11).		

TERMINUS: KÜLÖNLEGES JOGREND	TÁRGYKÖR: ALKOTMÁNYJOG
<p>Definíció: <i>Különleges jogrend</i> olyankor vezethető be, ha egy rendkívüli helyzet kezelésére a megszokott jogi eszközök nem elegendők; a különleges jogrend köre több fogalmat (állapotot, különleges jogrendtípust) is felölel:</p> <p>Rendkívüli állapot: „Olyan különleges jogrend, melyet az Országgyűlés hadiállapot v. idegen hatalom fegyveres támadásának közvetlen veszélye esetén hirdet ki” (Berkáné Danesch – M. Szabó 2015: 541) (lásd még Alaptörvény 49. cikk).</p> <p>Szükségállapot: „Olyan különleges jogrend, melyet az Országgyűlés a törvényes rend megdöntésére v. a hatalom kizárólagos megszerzésére irányuló fegyveres cselekmények, továbbá az élet- és vagyonbiztonságot tömeges mértékben veszélyeztető, fegyveres v. felfegyverkezve elkövetett súlyos, erőszakos cselekmények esetén hirdet ki” (Berkáné Danesch – M. Szabó 2015: 611) [lásd még Alaptörvény 50. cikk (1) bekezdése].</p> <p>Megelőző védelmi helyzet: „(1) Az Országgyűlés külső fegyveres támadás veszélye esetén vagy szövetségi kötelezettség teljesítése érdekében meghatározott időre kihirdeti a megelőző védelmi helyzetet, ezzel egyidejűleg felhatalmazza a Kormányt sarkalatos törvényben meghatározott intézkedések bevezetésére. A megelőző védelmi helyzet időtartama meghosszabbítható” (lásd Alaptörvény 51. cikk).</p> <p>Váratlan támadás: „(1) A Kormány külső fegyveres csoportoknak Magyarország területére történő váratlan betörése esetén a támadás elhárítására, Magyarország területének a honi és szövetséges légvédelmi és repülő készülségi erőkkel való oltalmazására, a törvényes rend, az élet- és vagyonbiztonság, a közrend és a közbiztonság védelme érdekében – szükség esetén a köztársasági elnök által jóváhagyott fegyveres védelmi terv szerint – a szükségállapot vagy a rendkívüli állapot kihirdetésére vonatkozó döntésig a támadással arányos és arra felkészített erőkkel azonnal intézkedni köteles” (lásd Alaptörvény 52. cikk).</p> <p>Veszélyhelyzet: „Az állampolgárok életét és az ország vagyonbiztonságát veszélyeztető elemi csapás/ipari szerencsétlenség bekövetkezése” (Berkáné Danesch – M. Szabó 2015: 696) (lásd még Alaptörvény 53. cikk).</p> <p>Terrorveszélyhelyzet: „(1) Az Országgyűlés a Kormány kezdeményezésére terrortámadás jelentős és közvetlen veszélye vagy terrortámadás esetén meghatározott időre kihirdeti a terrorveszélyhelyzetet, ezzel egyidejűleg felhatalmazza a Kormányt sarkalatos törvényben meghatározott rendkívüli intézkedések bevezetésére. A terrorveszélyhelyzet időtartama meghosszabbítható” [lásd Alaptörvény 51/A. cikk (1) bekezdés].</p>	<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat): <i>A különleges jogrend</i> egyes fajtái egymáshoz közelebi, hasonló fogalmakat jelölő terminusok, amelyek a definíciók alapján elhatárolhatók egymástól; amennyiben az adott típus nem létezik a másik állam jogrendjében, akkor terminusjelölt kidolgozására van szükség.</p> <p>A szerb jogrend kétféle különleges jogrendet ismer, a <i>rendkívüli állapotot (vanredno stanje)</i> és a <i>hadiállapotot (ratno stanje)</i>. Rendkívüli állapot minden olyan esetben vezethető be, ha a polgárok vagy az állam fennmaradása veszélybe kerül, míg <i>hadiállapot</i> csak idegen fegyveres erők támadása vagy támadásának közvetlen veszélye esetében vezethető be.</p> <p>Szerbiában a <i>veszélyhelyzet</i> nem egy alkotmányjogi, hanem törvényben megállapított intézmény, ezért ennek során nem korlátozhatóak az emberi és kisebbségi jogok sem, ahogyan arra sor kerülhet rendkívüli vagy hadiállapot bevezetése esetében.</p> <p>Szlovákiában a <i>terrorveszélyhelyzetet a núdzový stav (veszélyhelyzet)</i> foglalja magában. <i>A hrozba teroristického útoku (terrorveszélyhelyzet)</i> a szlovák jogrendszerben nem jogintézmény, viszont maga a kifejezés nagyon gyakori, pl. sajtószövegben.</p>

NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	szerb
különleges jogrend – poseban pravni poredak (funkcionális ekvivalens)	különleges jogrend – ordine juridică specială	különleges jogrend – poseban pravni poredak
rendkívüli állapot – izvanredno stanje	rendkívüli állapot – situație extraordinară	rendkívüli állapot – vanredno stanje
szükségállapot – neposredna ugroženost	szükségállapot – stare de urgență	szükségállapot – stanje nužde
megelőző védelmi helyzet – stanje pripravnosti	megelőző védelmi helyzet – stare de asediu	megelőző védelmi helyzet – stanje pripravnosti
váratlan támadás – neočekivani napad	váratlan támadás – atac neașteptat	váratlan támadás – iznenadni napad
veszélyhelyzet – pogibelj	veszélyhelyzet – stare de pericol	veszélyhelyzet – vanredna situacija
terrorveszélyhelyzet – stanje ugroze od terorističkih napada	terrorveszélyhelyzet – stare de pericol de atac terorist	terrorveszélyhelyzet – vanredno stanje izazvano terorističkim napadom ili pretnjom
(hadiállapot – ratno stanje)	(hadiállapot – stare de război)	(hadiállapot – ratno stanje)

szlovák	szlovén	ukrán
különleges jogrend – krízová situácia (funkcionális ekvivalens)	különleges jogrend – posebna pravna ureditev	különleges jogrend – особливий правовий режим
rendkívüli állapot – vojnový stav	rendkívüli állapot – izredno stanje	rendkívüli állapot – режим надзвичайного стану
szükségállapot – výnimočný stav	szükségállapot – stanje neposredne ogroženosti	szükségállapot – надзвичайний стан
megelőző védelmi helyzet – preventívna obrana, stav preventívnej obrany	megelőző védelmi helyzet – preventivno obrambno stanje	megelőző védelmi helyzet – стан превентивної оборони
váratlan támadás – neočakávaný útok, stav neočakávaného útoku	váratlan támadás – nepričakovan napad	váratlan támadás – несподіваний напад; несподівана атака
veszélyhelyzet – núdzový stav	veszélyhelyzet – stanje nevarnosti	veszélyhelyzet – надзвичайна ситуація
terrorveszélyhelyzet – hrozba teroristického útoku (terminusjelölt)	terrorveszélyhelyzet – stanje nevarnosti terorističnega napada	terrorveszélyhelyzet – терористична загроза
(hadiállapot – hrozba vypovedania vojny, stav hrozby vypovedania vojny)	(hadiállapot – vojno stanje)	(hadiállapot – воєнний стан)
Lásd még: Alaptörvény		
Kontextus: Az Alaptörvény 51/A. cikk (1)-(2) bekezdése szerint az Országgyűlés a kormány kezdeményezésére terrortámadás veszélye vagy terrortámadás esetén meghatározott időre terrorveszélyhelyzetet hirdet ki, amihez a jelen lévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges.		
Dokumentumtípus: jogszabály, sajtószöveg		

Források: Magyarország Alaptörvénye. Berkáné Danesch M., M. Szabó M., Mező A. (szerk.) 2015. *Katonai terminológiai értelmező szótár*. Budapest: Zrínyi Kiadó. 2011. évi CXIII. törvény a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről.

SRB: Ustav Republike Srbije („Sl. glasnik RS”, br. 98/2006), članovi 200-202.; Zakon o smanjenju rizika od katastrofa i upravljanju vanrednim situacijama („Sl. glasnik RS”, br. 87/2018).

HR: <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/41073>.

SK: Ústavný zákon č. 227/2002 Z. z. o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu (<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2002/227/20201229>).

TERMINUS: EGYHANGÚLAG		TÁRGYKÖR: ALKOTMÁNYJOG
Definíció: Az egyhangú szavazáskor, határozathozatalkor minden szavazásra jogosult egyöntetűen, teljes egyetértésben azonos módon szavaz.		Fordítói gyakorlat (vigyázat): Az <i>egyhangúlag</i> (egyöntetűen) nem keverendő össze az egyhangúan (monoton módon, unottan) kifejezéssel.
NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	szerb
egyhangúlag – jednoglasno	egyhangúlag – în unanimitate	egyhangúlag – jednoglasno
szlovák	szlovén	ukrán
egyhangúlag – jednomyseľne, jednohlasne	egyhangúlag – soglasno	egyhangúlag – одноголосно
Lásd még: jogszabály, sarkalatos törvény		
Kontextus: A küldöttgyűlésen jelen lévő tagok egyhangúlag határoztak a napirend megszavazásáról.		
Dokumentumtípus: jogszabály, szavazás		
Források: Keszler B., Tóth E., Siptár P. (szerk.) 2015. <i>A magyar helyesírás szabályai</i> . Budapest: Akadémiai Kiadó.		
HR: Članak 653. stavak (2) Zakona o obveznim odnosima („Narodne novine” 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18).		

TERMINUS: MINŐSÍTETT TÖBBSÉG	TÁRGYKÖR: ALKOTMÁNYJOG
<p>Definíció: A <i>minősített többség</i> értelmezéséhez érdemes előbb a hozzá kapcsolódó terminusokat megismerni, értelmezni:</p> <p>Egyszerű többség – „Egyszerű többség esetén a határozatképességhez az szükséges, hogy a képviselők több mint fele jelen legyen az ülésen. A javaslatot az Országgyűlés akkor fogadta el, ha a jelen lévő képviselők több mint fele igennel szavazott” (www.kormany.hu).</p> <p>Abszolút többség – A Parlament abszolút többsége alatt az összes megválasztott képviselő többsége értendő, vagyis a megválasztott képviselők több mint fele.</p> <p>Minősített többség – esetenként a fenti két szabálytól eltérően állapítják meg a határozathozatalhoz szükséges többséget, magasabb szavazati arányhoz kötve azt. Ez utóbbit nevezik minősített többséget igénylő döntésnek. Ezt a törvényalkotó Magyarországon a parlamenti szavazásokon kétféleképpen határozza meg: vagy az összes megválasztott képviselő, vagy a jelen lévő képviselők kétharmadának szavazatát előírva.</p> <p>Kétharmados többség – Ha a megválasztott vagy jelen lévő képviselők 2/3-a ugyanúgy szavaz vagy egyetért egy kérdésben.</p> <p>A minősített többség előírásának többnyire garanciális oka van (lásd sarkalatos törvény). A gyakorlat szerint tehát általában véve elmondható, hogy minősített többség esetén meghatározandó két kritérium:</p> <ul style="list-style-type: none"> – jelen lévő vagy összes szavazásra jogosult képviselő, – arányok: 2/3 (esetleg 4/5). <p>A konszenzusos demokráciák jellemzője a minősített többséghez kötött törvényi kategória, például a legtöbb Belgiumban fordul elő (nyelvi-kulturális, etnikai megosztottság miatt).</p>	<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat): A különböző többségi elvek, rendszerek nem keverendők egymással.</p>

NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	szerb
minősített többség – kvalificirana većina	minősített többség – majoritate calificată	minősített többség – kvalifikovana većina
egyszerű többség – obična većina	egyszerű többség – majoritate simplă	egyszerű többség – obična većina
abszolút többség – apsolutna većina	abszolút többség – majoritate absolută	abszolút többség – apsolutna većina
kétharmados többség – dvotrećinska većina	kétharmados többség – majoritate de două treimi	kétharmados többség – dvotrećinska većina
határozatképesség – kvorum	határozatképesség – cvorum (a taggyűlés határozatképes – adunarea generală este valabil constituită)	határozatképesség – kvorum
szlovák	szlovén	ukrán
minősített többség – kvalifikovaná väčšina	minősített többség – kvalificirana većina	minősített többség – кваліфікована більшість
egyszerű többség – jednoduchá väčšina	egyszerű többség – navadna većina	egyszerű többség – проста більшість
abszolút többség – absolutna väčšina	abszolút többség – absolutna većina	abszolút többség – абсолютна більшість
kétharmados többség – dvojtreťinová väčšina	kétharmados többség – dvotretjinska većina	kétharmados többség – двотретинна більшість (önálló szókapcsolatként nem használatos, szövegkörnyezetben fejezhető ki a helyes használatnak megfelelően, pl. Рішення загальних зборів вважається прийнятим, якщо за нього проголосувало не менше 2/3 присутніх членів організації)
határozatképesség – uznášaniaschopnosť	határozatképesség – sklepčnost	határozatképesség – правомочність, кворум

Lásd még: sarkalatos törvény

Kontextus: „Alaptörvény elfogadásához vagy az Alaptörvény módosításához az országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges.” [Alaptörvény, S) cikk (2) bekezdés]

Források: www.kormany.hu – Kormányportál fogalomtára: <http://2010-2014.kormany.hu/hu/fogalomtar>; Nemzeti Választási Iroda – Választási szakszótár: http://valasztas.hu/hu/ref2016/40/40_0.html; Az Ország háza: <http://www.parlament.hu/fotitkar/szavaz/dontesek.htm>. Magyarország Alaptörvénye.

HR: Članak 40. stavak (2) Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima („Narodne novine 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 146/08, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14).

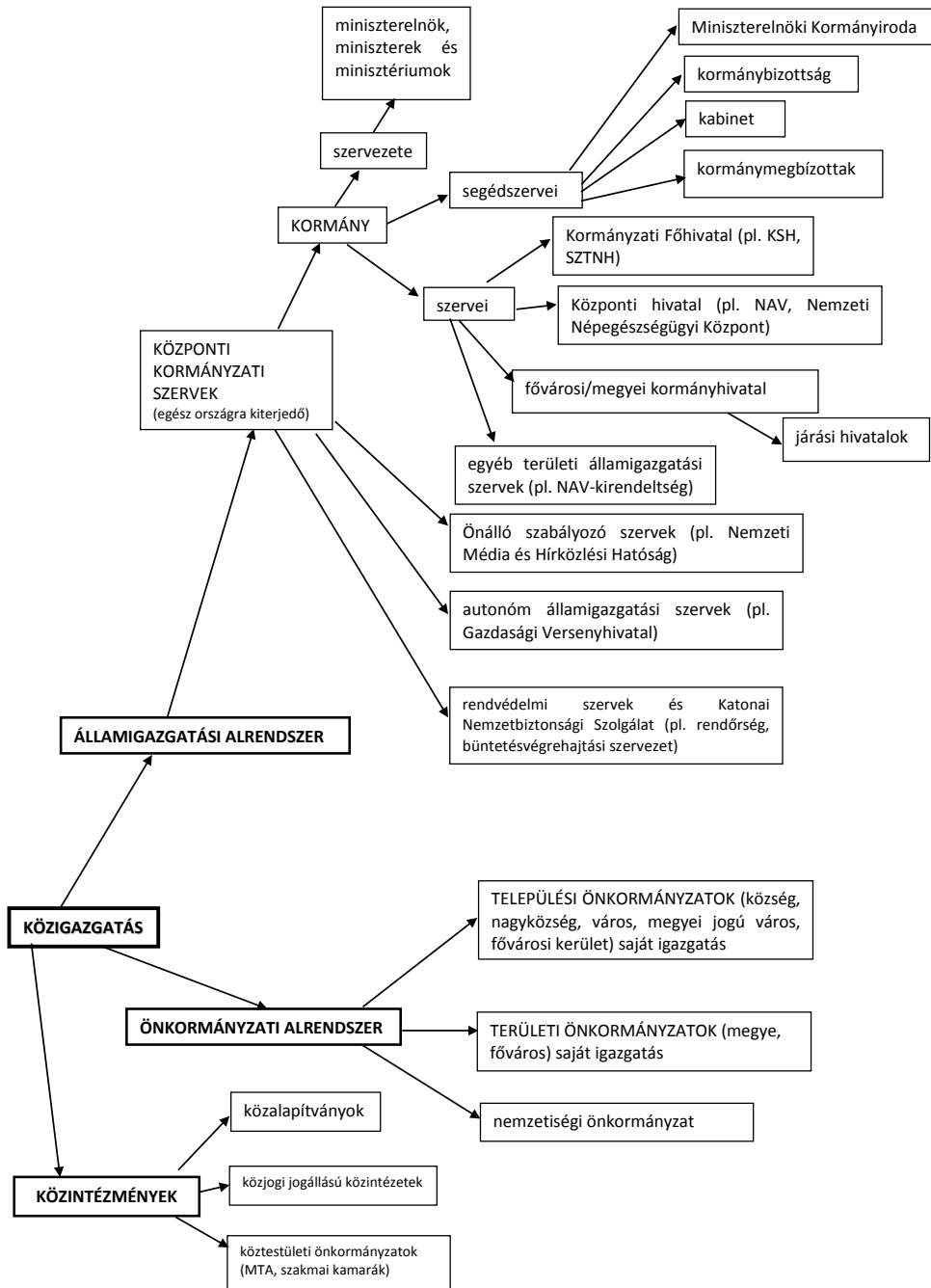
SK: Slovník parlamentných pojmov (<https://www.nrsr.sk/web/?sid=slovník>).

TERMINUS: ORSZÁGGYŰLÉSI JEGYZŐ		TÁRGYKÖR: ALKOTMÁNYJOG
<p>Definíció: Az <i>Országgyűlés jegyzője</i> (röviden: jegyző) az Országgyűlés tisztviselője. „5. § (1) Az Országgyűlés jegyzői a) közreműködnek az Országgyűlés ülésének vezetésében, b) a kézfelemeléssel történő szavazásnál – szükség esetén – összeszámolják a szavazatokat, c) a titkos szavazásnál szavazatszámláló bizottságként járnak el, d) felolvassák az országgyűlési iratokat, eskütételnél előolvassák a magyar nyelvű eskü szövegét, e) vezetik a felszólalásra jelentkezett képviselők névsorát, f) jelzik az ülést vezető házelnöknek vagy alelnöknek (a továbbiakban együtt: ülést vezető elnök) a beszéddő lejártát, valamint g) hitelesítik az Országgyűlés szó szerinti jegyzőkönyvét. (2) Az Országgyűlés ülésén – a házelnök által meghatározott sorrendben – egyidejűleg két jegyző teljesít szolgálatot, akik közül lehetőleg egy kormánypárti országgyűlési képviselőcsoporthoz, illetve egy ellenzéki országgyűlési képviselőcsoportoz tartozik. (3) Ha a jegyzők az Országgyűlés ülésén nem állnak kellő számban rendelkezésre, az ülést vezető elnök más képviselőt kér fel a jegyzői feladatok ellátására.”</p>		<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat): A <i>jegyző</i>, a <i>főjegyző</i> és a <i>közjegyző</i>, valamint az <i>országgyűlési jegyző</i> más-más fogalmat takar. Az ukrán parlamenti rendtartásban, illetve jogrendben (<i>Verhovna Rada</i>) nem létezik <i>országgyűlési jegyző</i>.</p>
NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	szerb
országgyűlési jegyző – tajnik mađarskog parlamenta	országgyűlési jegyző – secretar parlamentar	országgyűlési jegyző – generalni sekretar Narodne skupštine
szlovák	szlovén	ukrán
országgyűlési jegyző – parlamentný tajomník (terminusjelölt)	országgyűlési jegyző – tajnik državnega zbora (terminusjelölt, nem létezik ilyen tisztségviselő)	országgyűlési jegyző – секретар пленарного засідання, секретар засідання парламенту (terminusjelöltek)
Lásd még: jegyző, közjegyző		
Kontextus: Az Országgyűlés jegyzője a parlamenti ülésnap felszólalásainak rögzítéséről gondoskodik.		
Dokumentumtípus: törvényhozási iratok		
Források: 2012. évi XXXVI. törvény az Országgyűlésről. SRB: Zakon o Narodnoj skupštini („Sl. glasnik RS”, br. 9/2010) članovi 32–35.		

TERMINUS: KÖZIGAZGATÁS	TÁRGYKÖR: KÖZIGAZGATÁSI JOG
<p>Definíció: A <i>közigazgatás</i> az állam elkülönült szerveinek tevékenysége, amelynek célja az állami feladatok végrehajtásának biztosítása. A közigazgatást kétféle értelmezésben használjuk, értjük alatta a szervezetrendszer és annak tevékenységét is. A <i>közigazgatás</i> a rendszerváltozás (rendszerváltás) óta alapvetően két nagy ágra oszlik: államigazgatási és önkormányzati alrendszer. A rendszerváltozást követően a <i>közigazgatás</i> fogalma is változott, amely korábban az államigazgatással volt egyenlő. A tanácsrendszer megszűnése és az autonómiával rendelkező önkormányzatok rendszerre átalakította a közigazgatást.</p>	<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat): A pontos megfeleltetéshez fontos a fogalom ismerete, mert a <i>közigazgatás</i> Magyarországon két fő területet ölel fel, és hibás lenne ezért csak az egyik vagy másik területtel azt azonosítani. A <i>közigazgatást</i> ábrázoló 2017. évi ágrajzon még látható volt a <i>kormányhivatal</i> (pl. KSH mint kormányhivatal vs. fővárosi és megyei kormányhivatalok) és önkormányzat (helyi önkormányzat vs. községi önkormányzat), amelyek terminusként többször fordulnak elő úgy, hogy más-más fogalmat takarnak. A 2019. évi ágrajz e tekintetben annyiban változott, hogy pl. a KSH esetében már kormányzati főhivatal a megnevezés. A 2021. évi ágrajzon látható, hogy a kormányzati igazgatásról szóló törvény kategorizálta az egész szervezetrendszert. Szerbiában is a közigazgatás (javna uprava) több ágra oszlik, mégpedig: államigazgatásra (državna uprava), tartományi közigazgatásra (pokrajinska uprava) és az önkormányzati közigazgatásra (opštinska/gradska uprava).</p>

NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	szerb
közigazgatás – državna uprava	közigazgatás – administrație publică	közigazgatás – javna uprava
szlovák	szlovén	ukrán
közigazgatás – verejná správa	közigazgatás – javna uprava	közigazgatás – державна адміністрація (államigazgatás, állami közigazgatás – державне управління)
Lásd még: önkormányzat, kormányhivatal		
Kontextus: Az e-közigazgatási modell bevezetése jelentős változásokat eredményezett a közigazgatásban.		
Dokumentumtípus: közigazgatási és jogi szakszövegek, sajtószöveg		
<p>Források: Tamás D. 2015. A fordító mint terminológus. In: Horváth I. (szerk.) <i>A modern fordító és tolmács</i>. Budapest: ELTE Eötvös Kiadó. 47–65.; 2010. évi XLIII. törvény a központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról. 2018. évi CXXV. törvény a kormányzati igazgatásról. Lásd még: Márki Dávid, Szaniszló Réka (szerk.) 2020. <i>Közjogi fogalmak közérthetően</i>. Szeged: Iusperitus Kiadó. 236–237.</p> <p>HR: Članak 1. stavak (1) Zakona o sustavu državne uprave („Narodne novine” 66/19).</p> <p>SK: Zákon č. 552/2003 Z. z. o výkone práce vo verejnom záujme (https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2003/552/vyhlasene_znenie.html).</p> <p>Tezaurus slovenského práva – verejná správa (https://www.slov-lex.sk/zoznam-tezaurov/-/tezaurus/koncept/-SK-tezaury-1-6-koncepty-116).</p> <p>ParlDict (https://www.v4dplplus.eu/parldict-393?term=k%C3%B6zigazgar%C3%A1s&langArr%5B%5D=slovo_pl&langArr%5B%5D=slovo_cz&langArr%5B%5D=slovo_sk&langArr%5B%5D=slovo_en&langArr%5B%5D=slovo_hu).</p>		

MAGYARORSZÁG KÖZIGAZGATÁSI RENDSZERE NAPJAINKBAN:

TERMINUS: HATÁSKÖR		TÁRGYKÖR: KÖZIGAZGATÁSI JOG
<p>Definíció: A <i>hatáskör</i> az állami szervet megillető eljárási és döntési jogkörök összessége. Mindazon cselekvések megtétele, amelyeket annak érdekében tesz meg a szerv, hogy a feladatkörét beteljesítse. A feladatkör az állami szerv rendeltetésébe beletartozó feladatok összessége, amelyet törvény határoz meg (tágabb fogalom a hatáskörnél). A hatósági jogkör szűkebb fogalom, mint a feladatkör és a hatáskör, azon konkrétan megtehető intézkedések listája, amelyet a hatáskörében eljárva az adott szerv megtehet. Jogszabályi szövegekben a jogkör terminus valamilyen jelzővel fordul elő (jogalkotó, irányítási, felügyeleti, munkáltatói). A jogkör terminust gyakran használják a hatáskör szinonimájaként.</p>		<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat): A magyar joggyakorlatban a <i>feladatkör</i>, <i>hatáskör</i>, <i>hatósági jogkör</i> fogalmak elhatároltak egymástól; a <i>hatáskör</i> fogalma a közigazgatási jogon belül nem keverendő a bírósági gyakorlatban alkalmazott, eljárásjogon belül értelmezett <i>hatáskör</i> fogalmával.</p>
NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	szerb
hatáskör – djelokrug	hatáskör – competență	hatáskör – nadležnost
szlovák	szlovén	ukrán
hatáskör – pôsobnosť, kompetencia	hatáskör – pristojnost	hatáskör – повноваження
Lásd még: joghatóság, hatáskör és illetékesség az eljárásjogon belül		
Kontextus: Az Országos Idegenrendészeti Hivatal ellátja a jogszabályokban hatáskörébe utalt idegenrendészeti és menekültügyi feladatokat.		
Dokumentumtípus: közigazgatási iratok		

TERMINUS: KABINET	TÁRGYKÖR: KÖZIGAZGATÁSI JOG
<p>Definíció: A <i>kabinet</i> hagyományosan a kormány segédszervei közé tartozik. „(1) A Kormány kiemelt fontosságú társadalompolitikai, gazdaságpolitikai vagy nemzetbiztonsági ügyekben a Kormány ülései előtti állásfoglalásra <i>kabineteket</i> hozhat létre. (2) A <i>kabinet</i> tagjai feladatkörükben érintett miniszterek, valamint a miniszterelnök által kijelölt személyek” (2010. évi 1144. számú Kormányhatározat). A <i>kabinet</i> létrehozataláról kormányhatározat rendelkezik, amelyet a kormány mint testület hoz meg. A döntésben szerepel a <i>kabinet</i> neve, feladatköre, a tagok felsorolása. Tagok lehetnek miniszterek vagy olyan személyek, akik a miniszterelnök előzetes kijelölése, megnevezés alapján kerülnek be a <i>kabinetbe</i>. A <i>kabinet</i> feladata a kormány ülését megelőzően a napirendi pontok döntési javaslataiban való állásfoglalás és a kormány tehermentesítése. Létezik miniszterelnöki, miniszteri <i>kabinet</i>, de például polgármesteri hivatalban vagy egy vállalatban belül is létrehozható <i>kabinet</i>. Ez utóbbiak funkciójukban azonosak, mert a vezetők döntéshozatalát hivatottak elősegíteni, támogatni.</p>	<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat): A köznyelvben előfordul, hogy a kormány és <i>kabinet</i> terminusokat szinonimaként kezelik, de a <i>kabinet</i> Magyarországon hagyományosan a kormány segédszervei közé tartozik (lásd Nemzetbiztonsági Kabinet). Államonként eltérő lehet, hogy a <i>kabinet</i> milyen viszonyban áll a kormánnyal, ezért érdemes ezt minden esetben megvizsgálni. A szerbiai közigazgatásban csak a kormányelnöknek és -alelnököknek lehet <i>kabinetje</i>, mely ezen tisztségviselők részére szak- és egyéb feladatokat lát el. A <i>kabinetben</i> tanácsadók is alkalmazhatók. Amikor egy jelentős ügygel kapcsolatban tárcaközi együttműködésre vagy állásfoglalásra van szükség, a Kormány munkatestületet (<i>radno telo</i>) alakít. Az ilyen munkatestületek nem egyeznek meg a szerbiai <i>kormányelnöki és -alelnöki kabinettel</i>. Ukrajnában a kabinet azonos a kormánnyal, végrehajtói funkciót lát el, élén a miniszterelnök áll (Кабінет Міністрів).</p>

NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	szerb
kabinet – kabinet	kabinet – cabinet	kabinet – kabinet, radno telo Vlade (kontextusfüggő)
szlovák	szlovén	ukrán
kabinet – rada vlády (ha a kormány mellett létesül); kancelária primátora (mint a polgármesteri hivatal szervezeti egysége) (funkcionális ekvivalensek)	kabinet – kabinet	kabinet – кабинет
Lásd még: közigazgatási államtitkár		
Kontextus: A Pénzügyminisztériumban a közelmúltban létrehozott Gazdasági Kabinet a foglalkoztatáspolitikai helyzetről tárgyalt.		
Dokumentumtípus: jogszabály, országgyűlési és minisztériumi iratok, sajtószövegek		
<p>Források: Fazekas M. (szerk.) 2014. <i>Közigazgatási jog. Általános jog I.</i> Budapest: Eötvös Kiadó. Kormányportál fogalomtára: www.kormany.hu; 2010. évi XLIII. törvény a központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról. 2010. évi 1144. számú Kormányhatározat.</p> <p>SRB: Zakon o Vladi („Sl. glasnik RS”, br. 55/2005, 71/2005 – ispr., 101/2007, 65/2008, 16/2011, 68/2012 – odluka US, 72/2012, 7/2014 – odluka US, 44/2014 i 30/2018 – dr. zakon), članovi 27., 33.</p> <p>HR: https://vlada.gov.hr/o-vladi/kako-funkcionira-vlada/uzi-kabinet/179.</p> <p>SK: Zákon č. 50/2001 Z. z. organizácie činnosti vlády a organizácie ústrednej štátnej správy (https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2001/575/vyhlasene_znenie.html).</p>		

TERMINUS: KÖZIGAZGATÁSI ÁLLAMTITKÁR	TÁRGYKÖR: KÖZIGAZGATÁSI JOG
<p>Definíció: „A minisztérium hivatali szervezetét irányító közigazgatási vezető. Magyarország központi közigazgatásában a minisztériumok élén álló »harmadik ember«. Pártpolitikától függetlenül, szakmai alapon végzi tevékenységét, megbízatása határozatlan időre szól” (http://2010-2014.kormany.hu/hu/fogalomtar). A közigazgatási államtitkár szakmai felső vezető.</p>	<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat): A <i>közigazgatási államtitkár</i> nem politikai, hanem szakmai felső vezetői funkciót tölt be. Az egyes államokban az államigazgatási rendszerek, a minisztériumok szervezeti felépítése eltérhet egymástól, így lehetséges, hogy a hivatal vezetésével járó közigazgatási feladatokat több vagy egy különálló szervezeti egység oldja meg. A minisztériumok általában közzétesznek a honlapjukon organigramokat (organogramokat), ahol ezt átláthatóan le lehet ellenőrizni. A szerbiai közigazgatási rendszer nem különíti el a <i>közigazgatási államtitkárt</i>, ott a hierarchiában a harmadik helyet az ún. <i>pomoćnik ministra</i> (Vajdaságban meghonosodott fordítása segédminiszter) foglalja el, amely jogkörét tekintve a helyettes államtitkári poszthoz áll a legközelebb. A minisztérium hivatali szervezetét a <i>minisztérium titkára</i> (<i>sekretar ministarstva</i>) irányítja, ő azonban a hierarchia legalsó szintjét foglalja el. Szlovéniában sem tesznek különbséget a <i>közigazgatási államtitkár</i> és az <i>államtitkár</i> között.</p>

NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	szerb
közigazgatási államtitkár – drzavni tajnik za upravne poslove	közigazgatási államtitkár – secretar de stat administrativ	közigazgatási államtitkár – drzavni sekretar za upravljanje organizacijom ministarstva
államtitkár – drzavni tajnik	államtitkár – secretar de stat	államtitkár – drzavni sekretar
szlovák	szlovén	ukrán
közigazgatási államtitkár – štátny tajomník – vedúci služobného úradu (terminusjelölt)	közigazgatási államtitkár – drzavni sekretar za upravne zadeve	közigazgatási államtitkár – державний секретар з питань адміністративного управління
államtitkár – štátny tajomník	államtitkár – drzavni sekretar	államtitkár – державний секретар
Lásd még: kabinet		
<p>Kontextus: Közigazgatási államtitkárrá és helyettes államtitkárrá minden büntetlen előéletű, az országgyűlési képviselők választásán választható személy kinevezhető, aki jogász mesterképzési szakon szerzett szakképzettséggel vagy közigazgatási mesterképzési szakon szerzett okleveles közigazgatási szakértő vagy okleveles közigazgatási menedzser szakképzettséggel vagy gazdaságtudományok képzési területen alap- vagy mesterképzésben szerzett közgazdász szakképzettséggel vagy felsőfokú végzettséggel és a feladat- és hatáskörének megfelelő szakirányú szakképzettséggel rendelkezik (2018:CXXV: 224.§ (1) bekezdés).</p>		
<p>Dokumentumtípus: jogszabály, országgyűlési és minisztériumi iratok, sajtószövegek</p>		
<p>Források: Kormányportál fogalomtára: www.kormany.hu. 2018. évi CXXV. törvény a kormányzati igazgatásról. SRB: Zakon o drzavnoj upravi („Sl. glasnik RS”, br. 79/2005, 101/2007, 95/2010, 99/2014, 47/2018 i 30/2018 – dr. zakon). član 24. HR: Članak 45. stavak (2) Zakona o sustavu drzavne uprave („Narodne novine” 66/19).</p>		

TERMINUS: KORMÁNYHIVATAL	TÁRGYKÖR: KÖZIGAZGATÁSI JOG
<p>Definíció: A magyar kormányzati szervezetrendszerben <i>kormányhivatal</i> néven a következőt értjük: 2011. január 1-jével létrejöttek – részben az addigi közigazgatási hivatalok helyett – a fővárosi és megyei kormányhivatalok, amelyek a kormány területi igazgatási szervei. Ezt a hivataltípust a miniszterelnök által kinevezett kormány megbízott vezető miniszter irányításával. <i>Kormányhivatal</i> működik minden megyében és a fővárosban. Székhelyük a megyeszékhely városban van, a fővárosi, valamint a Pest megyei kormányhivatalé pedig Budapesten. Ezek a hivatalok a Kormány általános hatáskörű területi szervei. Az általános hatáskör azt jelenti, hogy a <i>kormányhivatal</i> jogszabály alapján bármilyen államigazgatási ügyben eljárhat.</p>	<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat): A <i>kormányhivatal</i> korábban két különböző terminust takart. A <i>közigazgatás</i> szócikk alatt a közigazgatást ábrázoló ágrajzon a jelenleg <i>kormányzati főhivatal</i> néven szereplő központi szervek korábbi megnevezése szintén <i>kormányhivatal</i> volt (lásd KSH. Országos Atomenergia Hivatal és Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala). Szerbiában a hatalom dekoncentrációja az ún. <i>közigazgatási körzetekben</i> (<i>upravni okrug</i>) valósul meg, amelyben az egyes minisztériumok bizonyos feladataik ellátására szervezeti egységeket alakítanak ki a fővároson kívül. A közigazgatási körzet azonban nem egy szerv, hanem adminisztrációs terület, amely a minisztériumok területi képviselőinek ad otthont. Bármely államigazgatási szerv feladatkörében el tudnak járni elsőfokon, viszont minden szerv önállóan dönthet, hogy ruház-e át rájuk a hatásköréből, vagy azt központilag végzi el. Szlovéniában az <i>upravna enota</i> – <i>közigazgatási egység</i> nemcsak a területet, hanem magát a hivatalt illetően is használatos. Szlovákiában nincsenek a kormánynak területi szervei, viszont a kormánynak alárendelt szervekre használják a <i>vládný úrad</i> megnevezést.</p>

NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	szerb
kormányhivatal – Ured Vlade za ...	kormányhivatal – oficiu guvernamental (terminusjelölt), Prefectură (funkcionális ekvivalens)	kormányhivatal – okružna područna jedinica Vlade / organa državne uprave
szlovák	szlovén	ukrán
kormányhivatal – vládný úrad (terminusjelölt)	kormányhivatal – vladni urad	kormányhivatal – урядова адміністрація (terminusjelölt), місцева державна адміністрація (funkcionális ekvivalens, lásd: Конституція, стаття 118., 119.)
Lásd még: közigazgatás, központi hivatal		
Kontextus: A KSH kormányzati főköormányhivatal, amely központi és területi szervezeti egységekből áll.		
Dokumentumtípus: közigazgatási iratok		
<p>Források: Tamás D. 2015. A fordító mint terminológus. In: Horváth I. (szerk.) <i>A modern fordító és tolmács</i>. Budapest: ELTE Eötvös Kiadó. 47–65. 2010. évi CXXXVI. törvény a fővárosi és megyei kormányhivatalokról, valamint a fővárosi és megyei kormányhivatalok kialakításával és a területi integrációval összefüggő törvénymódosításokról. 2018. évi CXXV. törvény a kormányzati igazgatásról. Lásd még: Márki Dávid, Szaniszló Réka (szerk.) 2020. <i>Közjogi fogalmak közérthetően</i>. Szeged: Iusperitus Kiadó. 223–224.</p> <p>SRB: Zakon o državnoj upravi („Sl. glasnik RS”, br. 79/2005, 101/2007, 95/2010, 99/2014, 47/2018 i 30/2018 – dr. zakon), član 38.</p> <p>HR: https://zakonodavstvo.gov.hr/o-uredu/9.</p>		

TERMINUS: KÖZPONTI HIVATAL	TÁRGYKÖR: KÖZIGAZGATÁSI JOG
<p>Definíció: A központi hivatal kormányrendelet vagy törvény által létrehozott, miniszteri irányítás alatt működő, (államigazgatási) központi kormányzati igazgatási szerv. Vezetőjét – ha jogszabály eltérően nem rendelkezik – a hivatalt irányító miniszter nevezi ki és menti fel. A központi hivatalok rendszerint speciális, nagy tömegben előforduló, egymáshoz hasonló hatósági feladatokat látnak el. Például: Nemzeti Népegészségügyi Központ (NNK). A központi hivatal különös hatáskörű szerv.</p>	<p>Fordítói gyakorlat (vagyázat): A kormányhivatal és a <i>központi hivatal</i> más-más típusú szerv, felettes, azaz gyűjtőfogalmuk a központi kormányzati igazgatási szervek terminus. Szerbiában nincsenek <i>központi hivatalok</i>, azonban funkciójukat tekintve hozzájuk hasonlatos az <i>organi uprave u sastavu ministarstva</i> (közigazgatási szerv a minisztérium kötelékein belül) és <i>posebne organizacije</i> (különszervezetek). Az első típuson belül létrejöhet: <i>uprava</i> (hivatal), <i>direkcija</i> (igazgatóság) és <i>inspektorat</i> (felügyelőség) – annak függvényében, hogy közigazgatási, felügyelőségi vagy gazdasági jellegű feladatokat lát-e el –, míg a második típuson belül: <i>sekretarijat</i> (titkárság), <i>zavod</i> (intézet), de a törvény egyéb megnevezést is előírhat. A horvátországi közigazgatás a központi állami hivatalokat (<i>Središnji državni uredi</i>), állami közigazgatási szerveket (<i>državne upravne organizacije</i>) és az állami szektort (<i>javni sektor</i>) foglalja magába.</p>

NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	szerb
központi hivatal – središnji državni ured	központi hivatal – oficiu central, organ administrativ central (kontextustól függően: inspectoratul general, direcția generală, administrația centrală)	központi hivatal – centralna služba
szlovák	szlovén	ukrán
központi hivatal – ústredný orgán štátnej správy	központi hivatal – glavni urad	központi hivatal – центральне управління; gyűjtőmegnevezés: інші (не міністерські) центральні органи виконавчої влади, наприклад: державна податкова служба, державна агенція автомобільних шляхів
Lásd még: kormányhivatal		
Kontextus: A központi hivatal szervezeti és működési szabályzatát a központi hivatalt irányító miniszter normatív utasításban adja ki.		
Dokumentumtípus: közigazgatási iratok		
Források: Kormányportál fogalomtára: http://2010-2014.kormany.hu/hu/fogalomtar . 2018. évi CXXV. törvény a kormányzati igazgatásról.		
SRB: Zakon o državnoj upravi („Sl. glasnik RS”, br. 79/2005, 101/2007, 95/2010, 99/2014, 47/2018 i 30/2018 – dr. zakon), članovi 28–37.		
HR: https://sduosz.gov.hr/o-uredu/1322 .		

TERMINUS: MENEKÜLT	TÁRGYKÖR: KÖZIGAZGATÁSI JOG
<p>Definíció: <i>Menekült</i> az a személy, aki „faji, vallási okok, nemzeti hovatartozása, illetve meghatározott társadalmi csoporthoz való tartozása vagy politikai meggyőződése miatti üldözéstől való megalapozott félelme következtében az állampolgársága szerinti országon kívül tartózkodik, és nem tudja, vagy az üldözéstől való félelmében nem kívánja annak az országnak a védelmét igénybe venni; vagy aki állampolgársággal nem rendelkezve és korábbi szokásos tartózkodási helyén kívül tartózkodva, ilyen események következtében nem tud, vagy az üldözéstől való félelmében nem kíván oda visszatérni” [1951. évi Genfi Egyezmény 1. cikk, A. (2) bekezdés]. „62. A migránsok olyan személyek, akik a menekült definícióban meghatározott okokon kívüli indítékok alapján, önként hagyják el országukat, hogy máshol települjenek le. Lehet, hogy a változás kedvéért, vagy kalandvágyból, illetőleg családi, vagy más egyéni természetű okokból kívánnak elvándorolni. Ha valakit kizárólag gazdasági megfontolások motiválnak, az gazdasági vándor és nem menekült.” (Kézikönyv a menekült státusz meghatározására szolgáló eljárásról és az azzal kapcsolatos követelményekről a menekültek helyzetéről szóló 1951. évi Egyezmény és az 1967. évi Jegyzőkönyv alapján)</p> <p>Magyarország menekültként ismeri el azt a külföldit, akinek az esetben az Alaptörvény XIV. cikk (4) bekezdés első mondatában meghatározott feltételek fennállnak. (2007. évi LXXX. törvény a menedékjogról, 6. § (1) bekezdés). „(4) Magyarország – ha sem származási országuk, sem más ország nem nyújt védelmet – kérelemre menedékjogot biztosít azoknak a nem magyar állampolgároknak, akiket hazájukban vagy a szokásos tartózkodási helyük szerinti országban faji, nemzeti hovatartozásuk, meghatározott társadalmi csoporthoz tartozásuk, vallási, illetve politikai meggyőződésük miatt üldöznek, vagy a közvetlen üldöztetéstől való félelmük megalapozott.” Nem jogosult menedékjogra az a nem magyar állampolgár, aki Magyarország területére olyan országon keresztül érkezett, ahol üldöztetésnek vagy üldöztetés közvetlen veszélyének nem volt kitéve (Alaptörvény XIV. cikk). A migráns terminus megjelent a magyar közéletben gyűjtőfogalomként, míg a gazdasági vándor mint terminus nem honosodott meg. A mindennapokban a migráns terminussal jelölték a menekült státuszt még el nem nyert és az összes egyéb indokkal, a tömeges vándorlási hullámmal Európába érkező személyeket. A mindennapi használatban így politikai <i>menekülteket</i> és gazdasági vándort egyaránt értettek alatta, míg a fenti kézikönyv alapján az a migráns, aki nem menekült. A migráns szó negatív konnotációval (érzelmi megközelítéssel) is párosult, így előfordult, hogy egyesek használatát szándékosan kerülték és helyette a <i>menekült</i> terminust alkalmazták.</p>	<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat): A <i>menekült</i> nem azonos a migráns terminussal. A migráns fogalom átalakulásának és hirtelen széles körben való elterjedésének lehetünk napjainkban szemtanúi. Szerbiában a 90-es évek balkáni háborúi következtében meghozott és jelenleg is hatályos Zakon o izbeglicama (Menekülttörvény) nem a nemzetközi jog által meghatározott <i>menekültekre</i> vonatkozik, hanem az 1991 és 1998 közötti összetűzések során Szerbiába menekült személyekre – akiket úgyszintén a <i>menekült</i> terminussal jelöl a törvény, valamint a Koszovó és Metóhia területéről elmenekült személyekre (<i>interno raseljena lica – országon belül szétköltöztetett személyek</i>), utalva ezzel arra, hogy ezt a területet Szerbia nem tekinti önálló állammak. Mindez csak tovább bonyolítja a Szerbiában is létező <i>menekült/migráns</i> terminológiai bizonytalanságot. A <i>migrant</i> a szlovákiai jogszabályokban nem, csak nemzetközi dokumentumok szlovák fordításában fordul elő, a szlovák jogrendszerben egységesen a <i>cudzinec</i> ('idegen', 'külföldi') szó használatos. További hasonló terminusok: <i>oltalmazott – osoba s doplnkovou ochranou, menedékkérő – žiadateľ o azyl</i>.</p>

A migránsnak tehát többféle értelmezése van, attól függően, hogy mi készítette a személyt a migrációra. A háborús országból menekültek megnevezése a magyar jogban menedékes (ők nem személyükben üldözöttek, mint a Genfi egyezmény szerinti menekültek).

A nemzetközi használatot vizsgálva az EMN (European Migration Network) szervezete általános értelemben a fentieknél tágabb és uniós kontextusban szűkebben is definiálja a migránst. Az EMN Glossary 3.0 szerint általános értelemben migráns az, aki azon állam határain kívül tartózkodik, amelynek állampolgára, és annak indokaitól függetlenül – akarva vagy akaratlanul – több mint egy éve külföldön él, legális vagy illegális módon.

Uniós kontextusban az a személy, aki i) legalább 12 hónapos időtartamban állandó jelleggel egy tagállamban tartózkodik, és aki azt megelőzően más tagállam vagy egy harmadik ország állandó lakosa volt; ii) korábban egy uniós tagállam állandó lakosa volt, és ezt követően legalább 12 hónapos időtartamra egy másik tagállam állandó lakosává válik.

NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	szerb
menekült – prognanik (megszállt területről menekült) / izbjeglica (vézhelyzet ideje alatt menekült)	menekült – refugiat	menekült – izbeglica
migráns – migrant	migráns – migrant	migráns – migrant
szlovák	szlovén	ukrán
menekült – utečenec	menekült – begunec (menedékkérő – prosilec za azil oltalomkérő – prosilec za mednarodno zaščito)	menekült – біженець
migráns – migrant, cudzinec	migráns – migrant	migráns – мігрант
Lásd még: nemzetiség		
Kontextus: A migránsokkal a nemzeti kormányok saját törvényeik szerint bánnak, a menekültekre azonban nemzetközi jogszabályok vonatkoznak, amelyeket mindenkinek be kell tartania.		
Dokumentumtípus: menekültügyi iratok, sajtószövegek		
<p>Források: http://helsinki.hu/wp-content/uploads/UNHCR_Kezikonyv.pdf; Asylum and Migration Glossary 3.0. A tool for better comparability produced by the European Migration Network (October 2014) (www.emn.europa.eu). „Reproduction is authorised, except for commercial purposes, provided the source is acknowledged and the following text accompanies any reproduction: ”This EMN Glossary has been developed by the European Migration Network (EMN). The European Commission and the National Contact Points, which collectively constitute the EMN, accept no responsibility or liability whatsoever with regard to the use made of the information contained in this Glossary or of the content of the websites from which some terms are extracted”. 2007. évi LXXX. törvény a menedéjjogról. Lásd még: Márki Dávid, Szaniszló Réka (szerk.) 2020. <i>Közjogi fogalmak közérthetően</i>. Szeged: Iusperitus Kiadó. 188–189., 255–256.</p> <p>SRB: Zakon o azilu i privremenoj zaštiti („Sl. glasnik RS”, br. 24/2018)</p> <p>HR: Članak 26. Zakona o statusu prognanika i izbjeglica („Narodne novine” 96/93, 39/95, 29/99, 128/99, 50/00, 86/02, 51A/13, 98/19).</p> <p>SK: Zákon č. 480/2002 o azyle (https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2002/480/vyhlasene_znenie.html).</p>		

TERMINUS: HELYI ÖNKORMÁNYZAT	TÁRGYKÖR: KÖZIGAZGATÁSI JOG
<p>Definíció: A rendszerváltozást követően a tanácsrendszer megszűnésével bevezették Magyarországon az önkormányzati rendszert, amely a közigazgatás része. „A helyi önkormányzat a közfeladatok decentralizált módon történő ellátásának alapvető formája” (Szalai 1995). A belső jogokban különböző társadalmi közösségek olyan szervezeti formáit és intézményeit jelenti, amelyek az állam jogszabályaiban elismert önállósággal és hatáskörrel rendelkeznek, és jogosítványaikat saját választott szerveik (lásd képviselő-testület, megyei közgyűlés) közreműködésével érvényesítik (Lamm 2009 nyomán).</p> <p>„2. § (1) A helyi önkormányzás a település, valamint a megye választópolgárai közösségének joga, melynek során érvényre jut az állampolgári felelősségérzet, kibontakozik az alkotó együttműködés a helyi közösségen belül.</p> <p>(2) A helyi önkormányzás a helyi közügyekben demokratikus módon, széles körű nyilvánosságot teremtve kifejezi és megvalósítja a helyi közakaratot. [...];</p> <p>3. § (4) A választópolgárok választott képviselőik útján és a helyi népszavazáson történő részvételükkel gyakorolják az önkormányzáshoz való közösségi jogaikat. [...]</p> <p>4. § A helyi közügyek alapvetően a lakosság közszolgáltatásokkal való ellátásához, valamint a helyi önkormányzás és a lakossággal való együttműködés szervezeti, személyi és anyagi feltételeinek megteremtéséhez kapcsolódnak” (2011. évi CLXXXIX. tv.).</p> <p>Éppen ezért az önkormányzatok rendelkeznek rendeletalkotási jogkörrel, kivethetnek helyi önkormányzati adót (pl. vagyoni típusú adót, mint a telekadó, építményadó; kommunális adót, mint az idegenforgalmi adó és az iparüzési adó).</p> <p>„(2) Az önkormányzati feladatok ellátását a képviselő-testület és szervei biztosítják. A képviselőtestület szervei: a polgármester, a főpolgármester, a megyei közgyűlés elnöke, a képviselő-testület bizottságai, a részönkormányzat testülete, a polgármesteri hivatal, a megyei önkormányzati hivatal, a közös önkormányzati hivatal, a jegyző, továbbá a társulás” (2011. évi CLXXXIX. törvény [Mötv.] 41. §).</p> <p>Egy speciális forma a közös önkormányzati hivatal (korábban körjegyzőség), amely a helyi önkormányzatok társulásának egyik formája, a jegyzői és hivatali feladatok közös ellátása céljából jön létre. Létezik településrészi és részönkormányzat is.</p>	<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat): Gyakran azonosítják az önkormányzat fogalmát az autonómia és önjagaztatás fogalmával. Vita tárgyát képezi éppen ezért, hogy megfeleltetésekor egyszerűen érdemes-e az azonos szintű helyi közigazgatási szerv megnevezését behelyettesíteni vagy egy az autonómiára utaló megnevezést használni. Ez utóbbival óvatosság javasolt. Erre példa lehet Solyom László köztársasági elnök 2009-ben Erdélyben egy március 15-i megemlékezésen való részvétel céljából szervezett útja, amikor a román hatóságok a leszállási engedélyt a helyhatósági intézmény nevének félrefordítására hivatkozva tagadták meg tőle: a látogatást bejelentő magyar dokumentumban a Hargita megyei önkormányzat megnevezésére nem a hivatalos változatot alkalmazták (<i>consiliul</i> helyett <i>autoguvernare</i>). Az incidenst a tanács és az önkormányzat terminusok összekeverése okozta, mert az <i>önkormányzat</i> egy fogalmi jellemzőjét, azaz az autonómiát figyelmen kívül hagyták. A félrefordítás azért okozott ekkora felháborodást, mert ezzel úgy tűnt, mintha a magyar államfő a román hatóságoknak a területi (közigazgatási) autonómia elismerését üzenté volna. Mivel az önkormányzat az autonómia és önjagaztatás fogalmát is lefedi, ezért más kontextusban is találkozhatunk vele: – nemzetiségi önkormányzat (a helyi nemzetiségi ügyek ellátására választják) vagy közttestületen belül működő önkormányzat (lásd pl. MTA).</p> <p>Szerbiában létezik tartományi autonómia, továbbá <i>helyi és nemzetiségi önkormányzatok</i>, viszont körzeti önkormányzatok nem. A közigazgatási körzet nem kormányzati szint (lásd a kormányhivatalokra vonatkozó részt). Szerbiában a <i>nemzetiségi önkormányzatok</i> centralizáltak, minden egyes nemzetiség egyetlen országos önkormányzatot alakít. Ezek az ún. <i>nemzeti kisebbségek nemzeti tanácsai</i> (<i>nacionalni savet nacionalne manjine</i>).</p>

NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	szerb
helyi önkormányzat – lokalna samouprava	helyi önkormányzat – consiliu local	helyi önkormányzat – jedinica lokalne samouprave
nemzetiségi önkormányzat – manjinska samouprava	nemzetiségi önkormányzat – consiliu al grupului etnic local	nemzetiségi önkormányzat – manjinska samouprava
önkormányzati rendelet – uredba samouprave	önkormányzati rendelet – hotărâre de consiliu, hotărârea consiliului ... (local, județean, de sector), hotărâre al consiliului ... (local, județean, de sector)	önkormányzati rendelet – opštinski propis
szlovák	szlovén	ukrán
helyi önkormányzat – územná samospráva	helyi önkormányzat – lokalna skupnost (kétértelmű kifejezés, a gyakorlatban občina (község), ugyanis a LS helyi közösséget jelöl, ami a községnél kisebb egység)	helyi önkormányzat – місьцеве самоврядування
nemzetiségi önkormányzat – národnostná samospráva (terminusjelölt)	nemzetiségi önkormányzat – narodnostna samouprava, a gyakorlatban samoupravna narodn(ostn)a skupnost, hivatalos szlovén terminus: samoupravna narodnostna skupnost (nemzetiségi önkormányzati közösség)	nemzetiségi önkormányzat – самоврядування національних меншин
önkormányzati rendelet – všeobecne záväzné nariadenie (VZN)	önkormányzati rendelet – odlok lokalne skupnosti, a gyakorlatban občinski odlok	önkormányzati rendelet – рішення органу місцевого самоврядування
Lásd még: közigazgatás, autonómiastatútum		
Kontextus: Tizenegy helyen tartanak ma időközi önkormányzati választást: hét településen polgármestert, háromban polgármestert és képviselő-testületet, egy településen pedig helyi képviselőt választanak.		

Források: 2011. évi CLXXXIX. törvény Magyarország helyi önkormányzatairól. Lamm V. (főszerk.) 2009. *Jogi lexikon*. Budapest: Complex. Szalai É. 1995. *Államigazgatási jog. Helyi önkormányzatok* (kézirat). Budapest. 2011. évi CLXXXIX. törvény Magyarország helyi önkormányzatairól [Mötv.]. Lásd még: Márki Dávid, Szaniszló Réka (szerk.) 2020. *Közjogi fogalmak közérthetően*. Szeged: Iusperitus Kiadó. 281–283.

SBR: Zakon o lokalnoj samoupravi („Sl. glasnik RS”, br. 129/2007, 83/2014 – dr. zakon, 101/2016 – dr. zakon i 47/2018)

HR: Članak 3. Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi („Narodne novine” 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15, 123/17, 98/19, 144/20).

SK: Zákon č. 460/1992 Zb. Ústava SR (<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1992/460/>).

TERÜLETI ÖNKORMÁNYZAT	TELEPÜLÉSI ÖNKORMÁNYZAT	
megyei önkormányzat	község, városi önkormányzat	fővárosi és kerületi önkormányzat
megyei közgyűlés	képviselő-testület	képviselő-testülete: a közgyűlés
megyei közgyűlés elnöke, alelnöke	polgármester, alpolgármester	főpolgármester, polgármester, alpolgármester
megyei önkormányzati hivatal	polgármesteri hivatal	(fő)polgármesteri hivatal

TERMINUS: MEGYEI JOGÚ VÁROS		TÁRGYKÖR: KÖZIGAZGATÁSI JOG
<p>Definíció: A <i>megyei jogú város</i> sajátos jogállású települési önkormányzat, amely a város területén a települési önkormányzat és a megyei (területi) önkormányzat feladat- és hatásköreit is ellátja, tehát saját területén túl a megyében is közszolgáltatásokat biztosít. Nemcsak megyeszékhely jogállású városok rendelkeznek megyei jogú városi jogállással, hanem egy adott megyén belül az annak nyilvánított városok is. A megyeszékhelyek és megyei jogú városok között éppen ezért szoros és intézményes együttműködésre van szükség.</p>		<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat): Az idegen nyelvi megfelelők hiánya esetén terminusjelölt (parafrázis) kidolgozása szükséges.</p>
NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	szerb
megyei jogú város – grad sa statusom županije	megyei jogú város – municipiu	megyei jogú város – grad koji obavlja poslove županijske uprave
szlovák	szlovén	ukrán
megyei jogú város – mesto so župným právom, župné mesto (terminusjelölt)	megyei jogú város – mesto s pristojnostmi županije	megyei jogú város – місто обласного значення; місто обласного підпорядкування
Lásd még: önkormányzat		
Kontextus: Eger Megyei Jogú Város Jegyzője (a továbbiakban: önkormányzati adóhatóság) hatáskörébe tartozó adók és adók módjára behajtandó köztartozások nyilvántartását, kezelését és elszámolását látja el.		
Dokumentumtípus: önkormányzat által kiadott iratok, sajtószöveg		
Források: 2011. évi CLXXXIX. törvény Magyarország helyi önkormányzatairól [Mötv.]. Szalai É. 1995. <i>Államigazgatási jog. Helyi önkormányzatok</i> (egyetemi jegyzet). Lásd még: Márki Dávid, Szaniszló Réka (szerk.) 2020. <i>Közjogi fogalmak közérthetően</i> . Szeged: Iusperitus Kiadó. 254.		
HR: Članak 2. Zakona o Gradu Zagrebu („Narodne novine” 62/01, 125/08, 36/09, 119/14, 98/19, 144/20).		

TERMINUS: JEGYZŐ		TÁRGYKÖR: KÖZIGAZGATÁSI JOG
<p>Definíció: A jegyző közigazgatási gyakorlattal és jogi végzettséggel rendelkező önkormányzati szakmai vezető, a települési önkormányzat hivatalának irányítója, aki nem választás, hanem kinevezés útján nyeri el munkakörét, amely határozatlan időre szól. A főpolgármesteri hivatalt a főjegyző, a községi, városi és kerületi polgármesteri hivatalt a jegyző vezeti. Aljegyző is kinevezhető. A közigazgatási feladatai ellátásában nem alárendeltje a polgármesternek.</p>		<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat): A jegyző és a közjegyző, az országgyűlési jegyző más-más fogalmat takar. A jogszabályok értelmében megyei (területi) önkormányzatoknál is működik jegyző (megyei jegyző, a fővárosban főjegyző).</p>
NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	szerb
je gy z ő – pročelnik gradske uprave	je gy z ő – secretarul unității administrative-teritoriale (al comunei, orașului, municipiului)	je gy z ő – načelnik opštinske uprave, načelnik gradske uprave
szlovák	szlovén	ukrán
je gy z ő – prednosta úradu (terminusjelölt)	je gy z ő – direktor občinske uprave (a községi hivatal/„igazgatóság” igazgatója)	je gy z ő – керівник апарату (járás vagy megyei tanács esetében) секретар (községi, kistérségi tanács)
Lásd még: önkormányzat, közjegyző, országgyűlési jegyző		
Kontextus: A polgármester a jegyző javaslatára – a jegyzőre vonatkozó szabályok szerint – aljegyzőt nevez ki a jegyző helyettesítésére, a jegyző által meghatározott feladatok ellátására. Az aljegyző kinevezése határozatlan időre szól.		
Dokumentumtípus: közigazgatási iratok		
Források: Kormányportál fogalomtára: http://2010-2014.kormany.hu/hu/fogalomtar . 2011. évi CLXXXIX. törvény Magyarország helyi önkormányzatairól [Mötv.].		
SBR: Zakon o lokalnoj samoupravi („Sl. glasnik RS”, br. 129/2007, 83/2014 – dr. zakon, 101/2016 – dr. zakon i 47/2018), članovi 54–57.		
HR: https://www.zagreb.hr/opcenito/816 .		
SK: Zákon č. 369/1990 o obecnom zriadení, https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1990/369/19950101.html .		

TERMINUS: SZABÁLYSÉRTÉS	TÁRGYKÖR: KÖZIGAZGATÁSI JOG
<p>Definíció:</p> <p>„1. § (1) Szabálysértés az az e törvény által büntetni rendelt tevékenység vagy mulasztás, amely veszélyes a társadalomra.</p> <p>(2) E törvény alkalmazásában az a tevékenység vagy mulasztás veszélyes a társadalomra, amely a bűncselekményként történő büntetni rendeléshez szükségesnél kisebb fokban sérti vagy veszélyezteti az Alaptörvény szerinti állami, társadalmi vagy gazdasági rendet, a természetes és jogi személyek, valamint a jogi személyiség nélküli szervezetek személyét vagy jogait.” [...]</p> <p>A <i>szabálysértés</i> megkülönböztető jegye, hogy kisebb fokban sérti vagy veszélyezteti a társadalmi rendet, a személyeket vagy jogaikat.</p> <p>„7. § (1) A szabálysértés miatt alkalmazható büntetések:</p> <p>a) a szabálysértési elzárás,</p> <p>b) a pénzbírság,</p> <p>c) a közérdekű munka.” [...]</p> <p>„8. § (1) A szabálysértés miatt alkalmazható intézkedések:</p> <p>a) a járművezetéstől eltiltás,</p> <p>b) az elkobzás,</p> <p>c) a kitiltás,</p> <p>d) a figyelmeztetés.”</p> <p>A rendőrség jogosult helyszíni bírságot kiszabni, de meghatározott esetekben más is, például a NAV vagy a járási hivatal erre felhatalmazott ügyintézője, de szabálysértési elzárást csak bíróság szabhat ki. A szabálysértési elzárás nem azonos az elzárással, amely büntetőjogi kategória.</p>	<p>Fordítói gyakorlat (vagyázat):</p> <p>A magyar jogrendben a <i>szabálysértés</i> a <i>bűncselekménytől</i> elkülönült kategória, a közigazgatási joghoz tartozik.</p>

NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	szerb
szabálysértés – prekršaj	szabálysértés – contravenție	szabálysértés – prekršaj
szlovák	szlovén	ukrán
szabálysértés – priestupok	szabálysértés – prekršek	szabálysértés – адміністративне правопорушення
Lásd még: bűncselekmény		
Kontextus: Közel tizennyolcmilliárd forint pénzbírságot szabott ki tavaly a rendőrség a különféle közúti szabálysértések miatt.		
Dokumentumtípus: rendőrségi iratok (pl. szabálysértés miatti feljelentés), adóhatósági irat (ha a NAV állapítja meg a szabálysértést)		
Források: 2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről. Lásd még: Márki Dávid, Szaniszló Réka (szerk.) 2020. <i>Közjogi fogalmak közerthetően</i> . Szeged: Iusperitus Kiadó. 117–118., 329–331.		
SBR: Zakon o prekršajima („Sl. glasnik RS”, br. 65/2013, 13/2016, 98/2016 – odluka US, 91/2019 i 91/2019 – dr. zakon).		
HR: Članak 1. Prekršajnog zakona („Narodne novine” 107/07, 39/13, 157/13, 110/15, 70/17, 118/18).		
SK: Zákon č. 372/1990 Zb. o priestupkoch (https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1990/372/).		

TERMINUS: BŰNCSELEKMÉNY	TÁRGYKÖR: BÜNTETŐJOG (ANYAGI JOG)
<p>Definíció: Az a társadalomra veszélyes cselekmény, amelyre a Btk. büntetés kiszabását rendeli. <i>Bűncselekményt</i> szándékosan vagy gondatlanságból lehet elkövetni. A <i>bűncselekménynek</i> két típusa van: büntett és vétség. A büntett két évnél súlyosabb szabadságvesztéssel fenyegetett <i>bűncselekmény</i>. Btk. „4. § (1) Bűncselekmény az a szándékosan vagy – ha e törvény a gondatlan elkövetést is büntetni rendeli – gondatlanságból elkövetett cselekmény, amely veszélyes a társadalomra, és amelyre e törvény büntetés kiszabását rendeli.” Btk. „5. § A bűncselekmény büntett vagy vétség. Büntett az a szándékosan elkövetett bűncselekmény, amelyre e törvény kétévi szabadságvesztésnél súlyosabb büntetés kiszabását rendeli, minden más bűncselekmény vétség.” A <i>bűncselekmények</i> tárgyi súly szerinti megkülönböztetése a XIX. századból ered. Az 1878. évi V. törvény már megkülönböztette a büntettet és a vétséget, ugyanakkor létezett egy harmadik – még enyhébb tárgyi súlyú – jogsértés, a kihágás. Ez nagyjából a mai szabálysértésnek felelne meg. A szabálysértés semmiképp nem keverendő össze a <i>bűncselekménnyel</i>, mert anyagi jogilag és eljárási jogilag eltérően kerül szabályozásra.</p>	<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat): A vétség a büntettnél kisebb súlyú <i>bűncselekmény</i>, ezért a két kifejezés szinonimaként nem használható. A <i>bűncselekmény</i> büntettre és vétségre történő felosztása nem egységes a különböző országokban. Nemzetközi felosztás: általában kettős a felosztás (dichotómia), a szabadságvesztés időtartama – mint megkülönböztető fogalmi jegy – is eltérhet. Szerbia büntetőjoga nem tesz a terminológiában különbséget a <i>bűncselekmények</i> között ezek súlyosságára való tekintettel, így nem feltétlenül téves mind a <i>büntett</i>, mind pedig a <i>vétség</i> magyarországi fogalmát <i>krivično delo-ként</i> (<i>bűncselekményként</i>) fordítani. Ez azonban nem alkalmazható a szerb kifejezések visszafordításakor. A horvátországi büntetőjogi terminológiában nincs különbség a <i>bűncselekmény</i> és a <i>büntett</i> között, amit a <i>kazneno djelo</i> szintagmával fejeznek ki. A <i>vétségnek</i> a régies stílusminősítésű <i>prestupak</i> felelne meg, amit ma már nem tartalmaz a jogszabály. Szlovéniában a <i>kaznivo ravnanje</i> a <i>szabálysértést</i> is magába foglalja, illetve a szlovén jog nem tesz különbséget a büntett és vétség fogalmai között.</p>

NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	szerb
bűncselekmény – kazneno djelo	bűncselekmény – infracțiune	bűncselekmény – krivično delo
bűntett – kazneno djelo	bűntett – crimă	bűntett – zločin
vétség – prijestup (rég.)	vétség – delict	vétség – prestup
szlovák	szlovén	ukrán
bűncselekmény – trestný čin	bűncselekmény – kaznivo dejanje / kaznivo ravnanje	bűncselekmény – кримінальне правопорушення
bűntett – zločin	bűntett – kaznivo dejanje	bűntett – злочин
vétség – prečin	vétség – kaznivo dejanje	vétség – кримінальний проступок
Lásd még: büntetési tétel, fegyverrel, letartóztatás, szabadságvesztés		
Kontextus: Btk. „80. § (1) A büntetést az e törvényben meghatározott keretek között, céljának szem előtt tartásával úgy kell kiszabni, hogy az igazodjon a bűncselekmény tárgyi súlyához, a bűnösség fokához, az elkövető társadalomra veszélyességéhez, valamint az egyéb enyhítő és súlyosító körülményekhez.”		
Dokumentumtípus: jogszabály, határozat (ítélet, végzés)		
Források: 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről (Btk.). Dobos Cs. 2008. A jogi terminusok jelentésének sajátosságai. In: Gecső T., Sárdi Cs. (szerk.) <i>Jel és jelentés</i> . Budapest: Tinta Könyvkiadó. 97. Ugróczky M. 2009. <i>Büntetőjogi szószedet</i> (OFFI Zrt., kézirat). Lásd még: Márki Dávid, Szaniszló Réka (szerk.) 2020. <i>Közjogi fogalmak közérthetően</i> . Szeged: Iusperitus Kiadó. 84–86.		
SBR: Krivični zakonik („Sl. glasnik RS”, br. 85/2005, 88/2005 – ispr., 107/2005 – ispr., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 i 35/2019).		
HR: Članak 2. Kaznenog zakona („Narodne novine” 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19).		
SK: Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon (https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2005/300/20210101.html).		

TERMINUS: PÉNZBÜNTETÉS	TÁRGYKÖR: BÜNTETŐ ANYAGI JOG
<p>Definíció: A <i>pénzbüntetés</i> mint főbüntetés olyan vagyoni hátrányt tartalmazó és a bíróság által megállapított értékű pénzbeli szolgáltatás, amelyet az elítélt az államnak tartozik megfizetni. Különbözik a szabálysértési eljárásban kiszabható pénzbírságtól (bírság), amely nem bűncselekmény miatt alkalmazható (Lamm 2009 nyomán).</p> <p>Btk. „33. § (4) Ha a bűncselekmény büntetési tételének alsó határa nem éri el az egy év szabadságvesztést, szabadságvesztés helyett elzárás, közérdekű munka, pénzbüntetés, foglalkozástól eltiltás, járművezetéstől eltiltás, kitiltás, sportrendezvények látogatásától való eltiltás vagy kiutasítás, illetve e büntetések közül több is kiszabható.</p> <p>(5) Ha a bűncselekményt e törvény elzárással rendeli büntetni, e büntetés helyett vagy mellett közérdekű munka, pénzbüntetés, foglalkozástól eltiltás, járművezetéstől eltiltás, kitiltás, sportrendezvények látogatásától való eltiltás vagy kiutasítás, illetve e büntetések közül több is kiszabható.”</p> <p>Btk. „50. § (1) A pénzbüntetést úgy kell kiszabni, hogy – figyelemmel a bűncselekmény tárgyi súlyára – meg kell állapítani a pénzbüntetés napi tételeinek számát, és – az elkövető vagyoni, jövedelmi, személyi viszonyaihoz és életviteléhez mérten – az egy napi tételnek megfelelő összeget.” Ennek megfelelően a fizetendő <i>pénzbüntetés</i> összege a napi tételek számának és az egy napi tételnek megfelelő forintösszeg szorzata. A <i>pénzbüntetést</i> meg nem fizetés esetén szabadságvesztésre kell átváltoztatni.</p>	<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat): A <i>pénzbüntetés</i> nem keverendő a <i>pénzbírsággal</i>. A <i>pénzbírság</i> egyrészt szabálysértési eljárásban kiszabható szankció [2012. évi II. törvény 7. § (1) bekezdés b) pont], másrészt a pénzbírság a polgári perben a rendfenntartás kapcsán a tárgyalás résztvevőjére, illetve rosszhiszemű pervitel esetén a félre vagy képviselőjére kiszabható szankció. Ez utóbbi behajtása iránt a bíróság intézkedik, de semmiképpen nem változtatható át szabadságvesztésre (Pp. 166. §). Például amikor a tanú vagy a szakértő nem jelenik meg a tárgyaláson vagy nem tesz eleget igazmondási kötelezettségének (Szabó 2016 nyomán). Ez a megkülönböztetés ugyanakkor nem minden ország jogában jelenik meg. A horvát jogszabály terminológiai szempontból nem tesz különbséget a <i>pénzbüntetés</i> és a <i>pénzbírság</i> között, ugyanakkor a <i>pénzbírságnál</i> a horvát fogalmat körülírt fogalommal is meg lehet feleltetni, pl. <i>novčana kazna za prekršaje</i>.</p>

NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	szerb
pénzbüntetés – novčana kazna	pénzbüntetés – amendă (penală), pedeapsa amenzii	pénzbüntetés – novčana kazna
pénzbírság – novčana kazna	pénzbírság – amendă (contravențională)	pénzbírság – (prekršajna) novčana kazna (nincs fogalmi különbség a szerb jogban)
szlovák	szlovén	ukrán
pénzbüntetés – peňažný trest	pénzbüntetés – denarna kazen	pénzbüntetés – штраф
pénzbírság – pokuta, peňažná pokuta	pénzbírság – denarna kazen / globa	pénzbírság – (адміністративний) штраф
Lásd még: büntetési tétel		
Kontextus: A bíróság pénzbüntetéssel sújtotta a vádlottakat.		
Dokumentumtípus: bírósági határozatok, sajtószöveg		
<p>Források: 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről (Btk.). 2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről. Lamm V. (főszerk.) 2009. <i>Jogi lexikon</i>. Budapest: Complex. Szabó Cs. 2016. <i>A polgári peres eljárásról</i> (kézirat). Lásd még: Márki Dávid, Szaniszló Réka (szerk.) 2020. <i>Közjogi fogalmak közérthetően</i>. Szeged: Iusperitus Kiadó. 299–300.</p> <p>SBR: Zakon o prekršajima („Sl. glasnik RS”, br. 65/2013, 13/2016, 98/2016 – odluka US, 91/2019 i 91/2019 – dr. zakon)</p> <p>Krivični zakonik („Sl. glasnik RS”, br. 85/2005, 88/2005 – ispr., 107/2005 – ispr., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 i 35/2019).</p> <p>HR: Članak 4. stavak (3) Prekršajnog zakona („Narodne novine” 107/07, 39/13, 157/13, 110/15, 70/17, 118/18).</p> <p>SK: Zákon č. 372/1990 Zb. o priestupkoch (https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1990/372/).</p> <p>Tezaurus slovenského práva – peňažný trest (https://www.slov-lex.sk/zoznam-tezaurov/-/tezaurus/koncept/-SK-tezaury-1-2-koncepty-66).</p>		

TERMINUS: LETARTÓZTATÁS	TÁRGYKÖR: BÜNTETŐELJÁRÁS-JOG
<p>Definíció: Be. 296. § „A letartóztatás a terhelt személyi szabadságának bírói elvonása a jogerős ügydöntő határozat meghozatala előtt.” Az egyes kényszerintézkedések szabályozását illetően a 2017. évi XC. törvény (új Be.) változtat a terminusok használatán: előzetes letartóztatás helyett letartóztatást, őrizetbe vétel helyett őrizetet, lakhelyelhagyási tilalom és házi őrizet helyett bűnügyi felügyeletet, ideiglenes kényszerógyógykezelés helyett előzetes kényszerógyógykezelést, házkutatás helyett kutatást használ.</p> <p>Az előállítás közigazgatási jogi fogalom, olyan intézkedést takar, amelyet a rendőrség akkor alkalmazhat, ha például nem állapítható meg egy igazoltatott személy személyazonossága, az előállítandó személy bűncselekmény elkövetésével alaposan gyanúsítható, a szabálysértés elkövetését felszólításra sem hagyják abba (Bíró 2011). Az előállítás és azt megelőzően az elfogás együtt olyan rendőri intézkedések, amelyek lehetséges eseteit az Rtv. 1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről) tételesen nevesíti. A rendőr a további intézkedések megtétele céljából elfogja, és az illetékes hatóság (pl. bíróság) elé állítja azt a személyt, akinek például letartóztatását rendelték el. Előállítással a személyes szabadság csak a szükséges ideig, de legfeljebb 8 órán át korlátozható, ez az időtartam egy alkalommal 4 órával meghosszabbítható (Ugróczy 2009). Az előállítást a Be. is definiálja: Be. 117. § (1) „Az előállítás a terhelt vagy a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy személyi szabadságának átmeneti elvonása annak érdekében, hogy az érintettet eljárási cselekmény elvégzése céljából a bíróság, az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság elé kísérjék és biztosítsák a jelenlétét az eljárási cselekményen. (2) Az ügyészség és a nyomozó hatóság eljárási cselekmény elvégzése érdekében elrendelheti a terhelt vagy a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy előállítását, ha idézésének feltételei fennállnak, azonban a megjelenés idézés útján történő biztosítása az eljárás érdekeire figyelemmel nem célszerű. Előállítás esetén a 116. § (5) bekezdését megfelelően alkalmazni kell. (3) Az előállítást a rendőrség általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerve, illetve az általa folytatott nyomozás során a Nemzeti Adó- és Vámhivatal törvényben meghatározottak szerint hajtja végre. Az előállítás érdekében az előállítást végrehajtó szerv törvényben meghatározott intézkedést és kényszerítő eszközt alkalmazhat.”</p> <p>Őrizet: Be. 274. § (1) „Az őrizet a terhelt, illetve a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy személyi szabadságának átmeneti elvonása.”</p>	<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat): Sajtószövegekben is előfordulhat pontatlan használata, az őrizetbe vételt keverik az <i>előzetes letartóztatással</i>. Az <i>előállítás</i> közigazgatási jogi fogalom, nem keverendő a büntetőeljárás-jogban a fogva tartott terhelt <i>előállításával</i> vagy például a tárgyaláson meg nem jelent <i>terhelt és tanú elővezetésével</i>. A <i>kényszerintézkedések</i> idegen nyelvi megfeleltetésekor az eltérő hagyományok és jogszabályi háttér miatt nehéz a pontos megfeleltetés, az egyértelmű ekvivalensek kiválasztása. Horvát nyelven a <i>letartóztatás</i>, ami újabban <i>istražni zatvor</i>, korábban <i>pritvor</i> volt.</p>

NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	szerb
letartóztatás – istražni zatvor	letartóztatás – arestare, arestare preventivă	letartóztatás – pritvor (fn), pritvaranje (ig)
elfogás és előállítás – uhićenje i privođenje	elfogás és előállítás – capturare și aducere în fața autorității, prindere și aducere în fața autorității	elfogás és előállítás – hapšenje i privođenje
őrizet – pritvor (házi őrizet – kućni pritvor)	őrizet – reținere	őrizet – policijsko zadržavanje, pritvaranje (őrizetbe vétel)
elővezetés – privođenje	elővezetés – aducere silită	elővezetés – dovođenje
szlovák	szlovén	ukrán
letartóztatás – väzba előzetes letartóztatás – (vyšetrovacia) väzba (nyomozási bíró rendeli el)	letartóztatás – aretacija (terminusjelölt), odvzem prostosti (előzetes letartóztatás – pripor)	letartóztatás – попереднє ув’язнення, арешт
elfogás és előállítás – zatknutie (zatknutie a dodanie zatknutého obvineného súdu)	elfogás és előállítás – prijete in privedba	elfogás és előállítás – затримання та доставлення порушника / привід; доставлення порушника (közgazgatási eljárásban)
őrizet – zadržanie (72 óras bűnügyi őrizet)	őrizet – pridržanje	őrizet – тримання під вартою (házi őrizet – домашній арешт)
elővezetés – predvedenie (nem személyi szabadság korlátozása)	elővezetés – prisilna privedba	elővezetés – привід особи (büntetőeljárásban)
Lásd még: fogház		
Kontextus: A bíróság elrendelte a cég korábban őrizetbe vett munkatársainak előzetes letartóztatását.		
Dokumentumtípus: bírósági iratok, sajtószöveg		

Források: Bíró E. 2011. *Szótár a joghoz*. Budapest: Jogismeret Alapítvány. 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról. (Be.), 1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről [Rtv.]. Lásd még: Márki Dávid, Szaniszló Réka (szerk.) 2020. *Közjogi fogalmak közérthetően*. Szeged: Iusperitus Kiadó. 84–86., 142–143., 326–328.,
Zakonik o krivičnom postupku („Sl. glasnik RS”, br. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013, 55/2014, 35/2019 i 27/2021 – odluka US), 195., članovi 210–223.
Zakon o policiji („Sl. glasnik RS”, br. 6/2016, 24/2018 i 87/2018), 30., članovi 86–90.
HR: Članak 2 stavak (1) Zakona o izvršavanju kazne zatvora („Narodne novine” 14/21).
SK: Zákon č. 301/2005 Z. z. – Trestný poriadok (<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2005/301/>).

INTÉZKEDÉSEK	JOGSZABÁLYI HÁTTÉR VAGY EGYÉB BESOROLÁS	IDŐTARTAM	FOGANATOSÍTÁS HELYE
(elfogás és) előállítás	az elfogás közigazgatási jogi fogalom (Rtv.); az előállítás szabadság átmeneti elvonása a jelenlét biztosítása érdekében az eljárás cselekményben és büntetőeljárás-jogi fogalom (Be.)	rendőri intézkedés, max. 8 óra (+ 4 óra); előállítás időtartamát a rendőri intézkedés kezdetétől kell számítani; ügyészség és a nyomozó hatóság rendelheti el; rendőrség általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerve, illetve az általa folytatott nyomozás során a Nemzeti Adó- és Vámhatóság törvényben meghatározottak szerint hajtja végre;	rendőrségi fogda (előállító-helyiség)
őrizet	büntetőeljárás-jogi fogalom (Be.); kényszerintézkedés;	nyomozó hatóság vagy ügyészség vagy bíróság határoz, a szabadság átmeneti elvonása max. 72 óráig (a szabadság elvonásától kezdve, azaz az előállítástól számítva)	rendőrségi fogda
letartóztatás	büntetőeljárás-jogi fogalom (Be.); kényszerintézkedés	bíróság rendeli el, max. egy hónap (de meghosszabbítható), jogerős ügydöntő határozat meghozataláig	büntetés-végrehajtási intézet (kivételesen lehet rendőrségi fogda is)
szabadságvesztés	büntetés-végrehajtás büntető anyagi jog, Btk. szankción: büntetés	jogerős ítéletet követően (határozott ideig vagy életfogytiglan tartó)	büntetés-végrehajtási intézet (fogház, börtön, fegyház)

TERMINUS: SZABADSÁGVESZTÉS	TÁRGYKÖR: BÜNTETÉS-VÉGREHAJTÁS, BÜNTETŐJOG
<p>Definíció: A fogház, börtön és fegyház szabadságvesztési fokozatok, amelyet az elítélt büntetés-végrehajtási intézményben tölt le. A magyar bíróság az ítéletébe beleírja, hogy milyen büntetés-végrehajtási intézetben kell letölteni a szabadságvesztési büntetést. A büntetés-végrehajtási intézetek a <i>szabadságvesztés</i> büntetés végrehajtására szolgálnak. Az elítéltek szabadságát, magánszféráját leginkább korlátozó fokozat a fegyház, a legenyhébb a fogház. A törvény az elkövetett bűncselekmény súlyosságához mérten állapítja meg a fokozatot. Ennek megfelelően a <i>szabadságvesztés</i> három fokozata: fegyház, börtön, fogház. A legtöbb büntetés-végrehajtási intézetben megtalálhatók a fegyház és börtön, illetve a börtön és fogház fokozatos elítéltek is.</p> <p>Btk. „37. § (1) A szabadságvesztés büntetés végrehajtási fokozata fogház, ha azt vétség miatt szabták ki, kivéve, ha az elítélt visszaeső.” [...] „(2) A szabadságvesztés büntetés végrehajtási fokozata börtön, ha azt a) büntett miatt szabták ki, vagy b) vétség miatt szabták ki, és az elítélt visszaeső.”</p> <p>A <i>szabadságvesztés</i> büntetés végrehajtási fokozata fegyház, ha szabadságvesztés időtartama általában háromévi (vagy kétévi, de többszörös visszaesőről vagy bünszervezetben követte el) vagy ennél hosszabb, tehát életfogytig tartó szabadságvesztés esetében is; bűncselekmények alapján például: emberölés, terrorcselekmény, bünszervezetben való részvétel, löfegyverrel való visszaélés [Btk. 37. § (3) bekezdés (4) bekezdés].</p>	<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat): A <i>szabadságvesztés</i> három fokozata egymás szinonimájaként nem használható.</p> <p>Az idegen nyelvi megfeleltetés azért is ütközik akadályokba, mert államonként mások a hagyományok, más a jogszabályi és intézményi háttér. Az intézeteken belüli fokozati besorolás és típus eltérő, például léteznek nyitott büntetés-végrehajtási intézetek, ami Magyarországon nem jellemző. Szerbiában a Büntető törvénykönyv szerint a szabadságvesztésnek mindössze két fokozata van: az <i>életfogytig tartó szabadságvesztés (kazna doživotnog zatvora)</i> és a <i>börtönbüntetés (kazna zatvora)</i>. A büntetés-végrehajtási törvény a börtönbüntetés következő végrehajtási módjait ismeri: <i>a nyitott, a félig nyitott, a zárt és a különösen őrzött zárt típusú büntetés-végrehajtási és javítóintézetet (kazneno-popravni zavod otvorenog, poluotvorenog, zatvorenog i zatvorenog tipa sa posebnim obezbeđenjem)</i>, valamint létezik a <i>körzeti börtön (okružni zatvor)</i>, amely félig nyitott jellegű. A végrehajtás módját az intézet határozza meg az elkövetett bűncselekmény, az elítélt magaviselete és egyéb tulajdonságai szerint.</p> <p>Romániában nem három kategória, hanem ettől eltérő négyes osztályozási rendszer létezik: <i>maximă siguranță, închis, semideschis, deschis</i>. A beosztás az elítéltre kiszabott büntetés súlyosságától függ. Az ukrán és magyar jogrend nem feleltethető meg egymásnak, az ukrán jogrendben a következő fokozatok léteznek:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Засуджені до позбавлення волі відбувають покарання у виправних колоніях; – мінімального рівня безпеки із загальними умовами тримання; – середнього рівня безпеки; – максимального рівня безпеки.

NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	szerb
szabadságvesztés – kazna zatvora	szabadságvesztés – privațiune de libertate (pedeapsă privativă de libertate, pedeapsa închisorii), închisoare	szabadságvesztés – lišenje slobode
fogház – zatvor	fogház – închisoare cu regim deschis	fogház – zatvor poluotvorenog tipa
börtön – kaznionica	börtön – închisoare cu regim semideschis	börtön – zatvor
fegyház – strogi zatvor (rég.)	fegyház – închisoare cu regim închis, închisoare corecțională, închisoare riguroasă	fegyház – strogi zatvor
szlovák	szlovén	ukrán
szabadságvesztés – odňatie slobody, trest odňatia slobody	szabadságvesztés – kaznen odvzema prostosti, zaporna kaznen	szabadságvesztés – позбавлення волі
fogház – ústav na výkon trestu odňatia slobody s minimálnym stupňom stráženia	fogház – zapor polodprtega tipa	fogház – в'язниця полегшеного режиму (funkcionális ekvivalens)
börtön – ústav na výkon trestu odňatia slobody so stredným stupňom stráženia	börtön – zapor	börtön – в'язниця звичайного режиму (funkcionális ekvivalens)
fegyház – ústav na výkon trestu odňatia slobody s maximálnym stupňom stráženia	fegyház – strogi zapor	fegyház – в'язниця суворого режиму (funkcionális ekvivalens)
Lásd még: pénzbüntetés, előzetes letartóztatás		
Kontextus: A bíróság a terhelten első fokon egy év letöltendő fogházbüntetésre ítélte.		
Dokumentumtípus: bírósági iratok, sajtószöveg		

Források: 2012. évi törvény a Büntető Törvénykönyvről (Btk.).

SBR: Krivični zakonik („Sl. glasnik RS”, br. 85/2005, 88/2005 – ispr., 107/2005 – ispr., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 i 35/2019). Lásd még: Márki Dávid, Szaniszló Réka (szerk.) 2020. *Közjogi fogalmak közérthetően*. Szeged: Iusperitus Kiadó. 79–80.

Zakon o izvršenju krivičnih sankcija („Sl. glasnik RS”, br. 55/2014 i 35/2019).

HR: Članak 301. stavak (1) Kaznenog zatvora.

SK: Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon (<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2005/300/20210101.html>).

Tezaurus slovenského práva – trest odňatia slobody (<https://www.slov-lex.sk/zoznam-tezaurov/-/tezaurus/koncept/-SK-tezaury-1-2-koncepty-56>).

TERMINUS: ZÁR ALÁ VÉTEL		TÁRGYKÖR: BÜNTETŐJOG (ELJÁRÁSJOG)
<p>Definíció: Zár alá vétel: Be. 324. § (1) bekezdés: „A zár alá vétel a vagyonekobbzás vagy a polgári jogi igény biztosítása érdekében a zár alá vétel tárgya feletti rendelkezési jogot függeszti fel.” Be. 327. § (1) bekezdés: „A zár alá vételt a bíróság, az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság rendel el.” A <i>zár alá vételhez</i> hasonló büntetőjogi fogalmak a lefoglalás és az elkobzás. A lefoglalás a <i>zár alá vétellel</i> együtt a Be.-ben rögzített vagyont érintő kényszerintézkedések közé tartozik, míg az elkobzás a Btk.-ban rögzített intézkedések egyike. A lefoglalás: Be. 308. § (1) bekezdés: „A lefoglalás célja a bizonyítási eszköz, illetve az elkobozható dolog vagy a vagyonekobbzás alá eső vagyon biztosítása a büntetőeljárás eredményes lefolytatása érdekében. A lefoglalás a lefoglalás tárgya feletti tulajdonjogot korlátozza.” Az elkobzás bírósági intézkedés, amely során az elkobzott dolog az állam tulajdonába kerül. El kell kobozni azt a dolgot, amelyet a bűncselekmény elkövetéséhez eszközül használtak vagy arra szántak; amelynek birtoklása a közbiztonságot veszélyezteti vagy jogszabályba ütközik; amely bűncselekmény elkövetése útján jött létre; amellyel a bűncselekményt elkövették, vagy a bűncselekmény befejezését követően e dolog elszállítása céljából használták [Btk. 72. § (1) bekezdés].</p>		<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat): A <i>zár alá vételhez</i> hasonlóan büntető anyagi jogi fogalom az <i>elkobzás</i>, büntetőeljárás-jogi fogalom a <i>lefoglalás</i>, de a <i>zárlat</i> már polgári jogi fogalom, amelyet a gyámhatóság rendel el, amikor cselekvőképességet érintő gondnokság alá helyezés látszik indokoltnak, és az érintett személy vagyonának védelme sürgős intézkedést igényel (lásd még Ptk. 2:25. §). Szlovák nyelven a <i>zhabanie veci</i> olyan dolog ellen irányuló <i>intézkedés</i>, amely a <i>trest prepadnutia veci büntetés tárgyát képezhetné, de a törvényben felsorolt okokból nem teljesülnek e büntetés kiszabásának feltételei. A zhabanie veci tehát a trest prepadnutia veci büntetéshez kapcsolódó ún. szubszidiárius, azaz másodlagos, kiegészítő rendelkezés.</i></p>
NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	szerb
zár alá vétel – ograničavanje raspolaganja imovinom	zár alá vétel – luare în custodie	zár alá vétel – ograničavanje raspolaganja imovinom
lefoglalás – privremeno oduzimanje predmeta	lefoglalás – sechestrare, sechestrui, ridicare (siliti) de obiecte	lefoglalás – privremeno oduzimanje (predmeta)
elkobzás – zapljena	elkobzás – confiscare	elkobzás – oduzimanje (predmeta)
(zárlat – blokada)	(zárlat – indisponibilizare)	(zárlat – blokada)

szlovák	szlovén	ukrán
zár alá vétel – zaistenie (pl. zaistenie nároku poškodeného)	zár alá vétel – začasen odvzem premoženja	zár alá vétel – накладення арешту (на майно або грошові кошти), арешт майна
lefoglalás – zaistenie, zaistenie vecí na účely dokazovania	lefoglalás – zaseg predmetov	lefoglalás – вилучення, вилучення майна
elkobzás – trest prepadnutia veci (büntetés); zhabanie vecí (intézkedés)	elkobzás – zaplemba	elkobzás – конфіскація
(zárlat – zákaz nakladania s majetkom – gyámügyi intézkedés)	(zárlat – začasen odvzem premoženja)	(zárlat – секвестр)
Kontextus: Zár alá vették az egykori milliárdos házát.		
Dokumentumtípus: bírósági iratok, sajtószöveg		
<p>Források: 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról. (Be.). 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről (Ptk.). Ugróczky M. 2009. <i>Büntetőjogi szöszedet</i>. (OFFI Zrt., kézirat).</p> <p>SBR: Krivični zakonik („Sl. glasnik RS”, br. 85/2005, 88/2005 – ispr., 107/2005 – ispr., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 i 35/2019), član 87.</p> <p>Zakonik o krivičnom postupku („Sl. glasnik RS”, br. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013, 55/2014, 35/2019 i 27/2021 – odluka US), članovi 147–151.</p> <p>Zakon o ogrančavanju raspolaganja imovinom u cilju sprečavanja terorizma i širenja oružja za masovno uništenje („Sl. glasnik RS”, br. 29/2015, 113/2017 i 41/2018).</p> <p>HR: Članak 364.c („Narodne novine” 73/17) Ovršnog zakona „Narodne novine” 112/12, 25/13, 25/13, 93/14, 55/16, 73/17, 131/20).</p> <p>SK: Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok (https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2005/301/).</p> <p>Zákon č. 312/20020 Z. z. o výkone rozhodnutia o zaistení majetku a správe zaisteného majetku (https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2020/312/20210801).</p> <p>Zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine (https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2005/36/20170701).</p> <p>Tezaurus slovenského práva – zaistenie peňažných prostriedkov (https://www.slov-lex.sk/zoznam-tezaurov/-/tezaurus/koncept/-SK-tezaur-1-2-koncepty-353).</p>		

Terminus	Megkülönböztető fogalmi jegy(ek)
zár alá vétel	rendelkezési jog felfüggesztése, de a birtok jogát nem veszi el, azaz fizikailag nem veszi őrizetbe a nyomozó hatóság (bármilyen vagyontárgyra)
lefoglalás	birtok jogának elvonása (büntárgyra), tulajdonjog korlátozása
elkobzás	a bíróság részéről végleges intézkedés történik a dolog állami tulajdonba kerüléséről

TERMINUS: TERHELT		TÁRGYKÖR: BÜNTETŐJOG (ELJÁRÁSJOG)	
<p>Definíció: Terhelt: Be. 38. § (1) bekezdés: „A terhelt az, akivel szemben büntetőeljárást folytatnak. (2) A terhelt a nyomozás során gyanúsított, a vádemelés után vádlott, a büntetés, a megrovás, a próbára bocsátás, a jóvátételi munka vagy a javítóintézeti nevelés jogerős ügydöntő határozattal történő kiszabása, illetve alkalmazása után elítélt.” A <i>terhelt</i> közelebbi meghatározása a nyomozati szakban (bűncselekmény megalapozott gyanújának közlését követően) gyanúsított, a bírósági szakban (a vád bírósághoz történő benyújtásától kezdve) vádlott, a bűnösséget kimondó ítélet jogerőre emelkedését követően (azaz a büntetés jogerős ügydöntő határozattal történő kiszabása, illetőleg megrovás, próbára bocsátás jóvátételi munka vagy javítóintézeti nevelés jogerős alkalmazása után): elítélt (Ugróczy 2009, Vadász 2016 nyomán). „A BÜNTETŐELJÁRÁSBAN RÉSZT VEVŐ SZEMÉLYEK Be. 37. § „A büntetőeljárásban a terhelt, a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy, a védő, a sértett, a magánvádló, a pótmagánvádló, a magánfél, a vagyoni érdekelt, az egyéb érdekelt és törvényben meghatározottak szerint az eljárás alá vont jogi személy vesz részt.”</p>		<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat): A <i>gyanúsított</i>, <i>vádlott</i> és <i>elítélt</i> kifejezések nem helyettesíthetők egymással. A <i>terhelt</i> összefoglaló elnevezése annak a személynek, aki ellen a büntetőeljárás folyik. A <i>terhelt</i> az eljárás egyik főszemélye, a nyomozás során gyanúsított, a bírósági eljárásban vádlott, a jogerős ítéletet követően elítélt. A <i>terhelt</i> felettes (nemfogalom, genus proximum), míg a gyanúsított, vádlott és elítélt alárendelt fogalmak (fajfogalmak). Mint gyűjtőfogalom a magyar jogi terminológiára jellemző, éppen ezért fordításkor általában konkretizálni kell, azaz az eljárás adott szakasza szerinti megfelelő (fajfogalmat jelölő) terminust érdemes behelyettesíteni. A magyar terminológiától eltérően a román jogi nyelvben nincs gyűjtőfogalom, ezért a <i>terhelt</i> az eljárási szakasztól függően lehet <i>gyanúsított</i> (<i>suspect</i>), <i>vádlott</i> (<i>inculpat</i>) vagy <i>elítélt</i> (<i>condamnat</i>).</p>	
NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:			
horvát	román	szerb	
terhelt – okrivljenik	terhelt – persoană sub urmărire penală, persoană supusă procedurii penale (<i>parafrázis</i>)	terhelt – okrivljeni, okrivljena	
gyanúsított – osumnjičnik	gyanúsított – suspect (învinuit – arhaikus)	gyanúsított – osumnjičeni, osumnjičena	
vádlott – optuženik	vádlott – inculpat	vádlott – optuženi, optužena	
elítélt – osuđenik	elítélt – condamnat	elítélt – osuđeni, osuđena	

szlovák	szlovén	ukrán
terhelt – obvinený / obžalovaný / odsúdený (attól függően, az eljárás mely szakaszáról van szó)	terhelt – obdolženec	terhelt – притягнута до відповідальності особа; особа, щодо якої порушено провадження
gyanúsított – obvinený	gyanúsított – osumljenec	gyanúsított – підозрюваний
vádlott – obžalovaný	vádlott – obtoženec	vádlott – обвинувачений (nyomozati szakban), підсудний (bírósági szakban)
elítélt – odsúdený	elítélt – obsojenec	elítélt – засуджений
Lásd még: magánvádló		
Kontextus: A büntetőeljárás a terhelt ellen folyik, a vádat a vádló, legtöbbször az ügyészség képviseli.		
Dokumentumtípus: bírósági határozatok		
Források: 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról. (Be.). Dobos Cs. 2008. A jogi terminusok jelentésének sajátosságai. In: Gecső T., Sárdi Cs. (szerk.) <i>Jel és jelentés</i> . Budapest: Tinta Könyvkiadó. 97. Vadász V. 2016. <i>Büntetőeljárás modul I.</i> (kézirat). Ugróczky M. 2009. <i>Büntetőjogi szöszedet.</i> (OFFI Zrt., kézirat). Lásd még: Márki Dávid, Szaniszló Réka (szerk.) 2020. <i>Közjogi fogalmak közérthetően</i> . Szeged: Iusperitus Kiadó. 84–86.		
SBR: Zakonik o krivičnom postupku („Sl. glasnik RS”, br. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013, 55/2014, 35/2019 i 27/2021 – odluka US), član 2.		
HR: Članak 3 („Narodne novine” 126/19) Zakona o kaznenom postupku („Narodne novine” 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14, 70/17, 126/19, 126/19).		
SK: Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok (https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2005/301/).		

TERMINUS: LOPÁS		TÁRGYKÖR: BÜNTETŐJOG (ANYAGI JOG)
<p>Definíció: A <i>lopás</i> vagyon elleni bűncselekmény. <i>Lopás</i> Btk. „370. § (1) Aki idegen dolgot mástól azért vesz el, hogy azt jogtalanul eltulajdonítsa, lopást követ el.” A <i>lopás</i>: „Értéktől és az elkövetés módjától függően szabálysértés, vétség vagy bűntett” (Bíró 2011: 169). Hasonló fogalom a rablás, amely azonban vagyon elleni erőszakos bűncselekménynek minősül. Rablás Btk. „365. § (1) Aki idegen dolgot jogtalan eltulajdonítás végett úgy vesz el mástól, hogy evégből valaki ellen erőszakot, illetve az élet vagy a testi épség elleni közvetlen fenyegetést alkalmaz, vagy öntudatlan vagy védekezésre képtelen állapotba helyezi, bűntett miatt két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”</p>		<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat): Gyakori a <i>lopás</i> és a rablás terminus által jelölt fogalmak összekeverése; a kettő között az egyik kiemelendő megkülönböztető fogalmi jegy az erőszak személy ellen, illetve élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetés, öntudatlan vagy védekezésre képtelen állapotba helyezés; a lenti táblázat jól szemlélteti a fogalmak közti közös és eltérő jegyeket, amelyek alapján megállapíthatók a fogalmak közti különbségek.</p>
NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	szerb
lopás – krađa	lopás – furt	lopás – krađa
rablás – razbojnička krađa	rablás – tâlhărie	rablás – razbojništvo, razbojnička krađa (kontextusfüggő)
szlovák	szlovén	ukrán
lopás – krádež	lopás – tatvina	lopás – крадіжка
rablás – lúpež	rablás – rop	rablás – грабіж (idegen dolog elvétele erőszak alkalmazásával, az élet vagy a testi épség veszélyeztetése nélkül) розбій (idegen dolog elvétele erőszak alkalmazásával, az élet vagy a testi épség veszélyeztetésével)
<p>Kontextus: A XVI. Kerületi Rendőrkapitányság Bűnügyi Osztálya nyomozást rendelt el rablás bűntett és lopás vétség elkövetésének megalapozott gyanúja miatt egy 24 éves férfi, továbbá lopás vétség elkövetésének megalapozott gyanúja miatt egy 40 éves nő ellen.</p>		

Dokumentumtípus: bírósági iratok, sajtószöveg		
Források: Bíró E. 2011. <i>Szótár a joghoz</i> . Budapest: Jogismeret Alapítvány. Dobos Cs. 2008. A jogi terminusok jelentésének sajátosságai. In: Gecső T., Sárdi Cs. (szerk.) <i>Jel és jelentés</i> . Budapest: Tinta Könyvkiadó.		
SBR: Krivični zakonik („Sl. glasnik RS”, br. 85/2005, 88/2005 – ispr., 107/2005 – ispr., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 i 35/2019), članovi 203., 204., 205.		
HR: Članak 229. Kaznenog zakona („Narodne novine” 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19).		
SK: Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon (https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2005/300/20210101.html).		
FOGALMI JEGYEK	LOPÁS	RABLÁS
idegen dolog	+	+
jogtalan eltulajdonítás	+	+
személy elleni erőszak	–	+
élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetés	–	+
öntudatlan, védekezésre képtelen állapot	–	+

(Dobos Cs. 2008: 96 nyomán)

TERMINUS: SZÁNDÉKOSSÁG	TÁRGYKÖR: BÜNTETŐJOG (ANYAGI JOG)
<p>Definíció: A <i>szándékosság</i> a gondatlanság fogalmával párban tárgyalandó. Szándékosan követi el a bűncselekményt, aki cselekményének következményeit kívánja (egyenes szándék), vagy e következményekbe belenyugszik (eshetőleges szándék) (lásd Btk. 7. §).</p> <p>Gondatlanságból követi el a bűncselekményt, aki előre látja cselekményének lehetséges következményeit, de könnyelműen bízik azok elmaradásában (luxuria, tudatos gondatlanság), vagy cselekménye lehetséges következményeit azért nem látja előre, mert a tőle elvárható figyelmet vagy körütekintést elmulasztja (negligencia, hanyagság) (lásd Btk. 8. §).</p> <p>A <i>szándékosság</i> felosztása (jogtudományi kategóriák): egyenes szándék (dolus directus), amelyet a magatartás következményeinek előre látása és kívánása jellemez; eshetőleges szándék (dolus eventualis), amelyet a magatartás következményeinek lehetőségébe való belenyugvás jellemez.</p> <p>A gondatlanság felosztása: tudatos gondatlanság (luxuria), amelyet a magatartás következményeinek előre látása, de annak következményeinek elmaradásában való könnyelmű bízás jellemez; hanyag gondatlanság (negligencia), amelyet a magatartás következményeinek előre nem látása jellemez, mert az elvárható körütekintést elmulasztja.</p> <p>Főszabályként a bűncselekmény szándékosan elkövetett cselekmény. Nincs minden bűncselekménynek gondatlan alakzata. A törvény a gondatlan elkövetést enyhébben rendeli büntetni. Ahol a törvény nem rendelkezik gondatlan alakzatról, ott csak a szándékosság jöhet szóba.</p>	<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat): A <i>szándékosság</i> lapvetően büntetőjogi kategória, de a polgári jogon belül a kártérítési jogban mint a felelősség szubjektív eleme megjelenik. A károkozó vétkes, ha a kárt <i>gondatlanul</i> (a társadalmi átlagnak nem megfelelő elvárható magatartásával) vagy szándékosan okozta. A polgári jogban nem a cselekvő személyére vonatkoztatva, hanem mérceként értelmezendő, amely az adott személytől adott helyzetben elvárható magatartást takar.</p>

NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	szerb
szándékosság – namjera	szándékosság – intenție, intenționalitate, caracter intenționat	szándékosság – umišljaj (egyenes szándék – direktni umišljaj eshetőleges szándék – eventualni umišljaj)
szándékossággal – s namjerom	szándékossággal – cu intenție v. în mod intenționat	szándékossággal – sa umišljajem, umišljajno
gondatlanság – nehaj	gondatlanság – culpă	gondatlanság – nehat (tudatos gondatlanság – svesni nehat hanyag gondatlanság – nesvesni nehat)
gondatlanságból – iz nehaja	gondatlanságból – din culpă	gondatlanságból – iz nehata, nehatno
szlovák	szlovén	ukrán
szándékosság – úmyselné zavinenie, úmyselnosť	szándékosság – naklep	szándékosság – умисел
szándékossággal – úmyselne	szándékossággal – naklepno	szándékossággal – з умислом
gondatlanság – nedbanlivost' (hanyag gondatlanság – nevedomá nedbanlivost')	gondatlanság – malomarnost	gondatlanság – необережність (злочинна самовпевненість – tudatos gondatlanság, злочинна недбалість – hanyag gondatlanság)
gondatlanságból – z nedbanlivosti	gondatlanságból – iz malomarnosti	gondatlanságból – через необережність
Kontextus: Szándékosan gyűjtötták fel a hétvégi házat.		
Dokumentumtípus: bírósági határozatok, sajtószövegek		

Források: 2012. évi törvény a Büntető Törvénykönyvről (Btk.). Lamm V. (főszerk.) 2009. *Jogi lexikon*. Budapest: Complex. Karsai K., Szomora Zs., Vida M. 2013. *Anyagi büntetőjog. Különös rész II*. Szeged: Iurisperitus Bt. 213–214.

SRB: Krivični zakonik („Sl. glasnik RS”, br. 85/2005, 88/2005 – ispr., 107/2005 – ispr., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 i 35/2019), članovi 25–26.

HR: Članak 28. Kaznenog zakona („Narodne novine” 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19).

SK: Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon (<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2005/300/20210101.html>).

TERMINUS: MAGÁNVÁDLÓ	TÁRGYKÖR: BÜNTETŐELJÁRÁS-JOG
<p>Definíció: Be. 37. § „A büntetőeljárásban a terhelt, a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy, a védő, a sértett, a magánvádló, a pótmagánvádló, a magánfél, a vagyoni érdekelt, az egyéb érdekelt és törvényben meghatározottak szerint az eljárás alá vont jogi személy vesz részt.”</p> <p>Törvényes vád: Az ítékezés alapja: Be. 6. §: 6. § (1) „A bíróság vád alapján ítélik. (2) A bíróságnak a vádról döntenie kell, a vádon túl nem terjeszkedhet. (3) A bíróság csak a megvádolt személy büntetőjogi felelősségéről dönthet és csak olyan cselekményt bírálhat el, amelyet a vád tartalmaz.”</p> <p>Vádló: közvádló (ügyész), magánvádló (sértett), pótmagánvádló (sértett). Az ügyész vádirat benyújtásával emel vádat, a sértett a magánindítvány előterjesztésével. (Ugróczy 2009)</p> <p>Ügyész: az ügyész mint az ügyészség tagja vádat emel és vádat képvisel, lásd részletesebben: Be. „25. § (1) Az ügyészség a közvádló. (2) Az ügyészség nyomoz, felügyeli a felderítés törvényességét, valamint irányítja a vizsgálatot. (3) Az ügyészség előkészítő eljárást végez és a más szerv által végzett előkészítő eljárásban ellátja az e törvényben meghatározott feladatait.” Be. 421. § (1) bekezdés: „Az ügyészség a vádiratnak a bírósághoz való benyújtásával emel vádat. (2) A vádemelés miatt nincs helye jogorvoslatnak.”</p> <p>Ügyészségi fogalmazó: az a jogi egyetemet végzett ügyészségi alkalmazott, aki ügyészi feladatokat lát el az ügyészek mellett, a jogkörei azonban korlátozottabbak, mint a hierarchiában felette álló alügyészé és ügyészé.</p> <p>Magánvádló: „A törvény egyes esetekben úgy rendelkezik, hogy ha a sértett az elkövető felelősségre vonását kéri, a vádat az ügyész helyett személyesen ő képviseli. Ilyen például a becsületsértés, rágalmozás vagy a könnyű testi sértés” (Vadász 2016). Ide sorolható még a magánítók megsértése, a levélítók megsértése és a kegyeletsértés. Az eljárásban a magánvádló a magánindítványt előterjesztő, a másik fél viszontvádlóként jár el.</p> <p>A törvényben meghatározott esetekben (pl. becsületsértés) a bűncselekmény csak magánindítványra büntethető. A magánindítvány előterjesztésére a sértett jogosult, annak hiánya másodlagos büntethetőséget kizáró ok. A magánindítvány benyújtását követően egyes cselekmények esetében a vádat az ügyész (közvádló) képviseli, más cselekmények esetében a sértett mint magánvádló képviseli a vádat (pl. becsületsértés) (Ugróczy 2009).</p>	<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat): A <i>magánvádló</i> nem keverendő össze a <i>magánféllel</i>, aki <i>sértettként</i> a büntetőeljárásban polgári jogi igényt terjeszt elő, azaz kéri a <i>bűncselekménnyel</i> összefüggésben keletkezett kára megtérítését (Vadász 2016).</p> <p><i>Magánfél:</i> az a sértett, aki a büntetőeljárásban polgári jogi igényt érvényesít. A <i>magánfél</i> a terhelttel szemben azt a polgári jogi igényét érvényesítheti, amely a vád tárgyává tett cselekmény következtében keletkezett.</p> <p>A szerb terminológiában a <i>magánvádlót</i> és a <i>pótmagánvádlót</i> jelölő kifejezéseket könnyű összetéveszteni, mert mindkét esetben egyszerre van szó a sértettéről és a <i>magánvádlóról</i> is, mégis ott a <i>magánvádlót per se</i>, mint <i>magánvádló</i> jelölik (<i>privatni tužilac</i>), míg a <i>pótmagánvádlót</i> „sértett mint vádló”-nak (<i>oštećeni kao tužilac</i>).</p> <p>A szlovák büntetőeljárás törvény kétféle sértettet különböztet meg: az egyik, akinek nincs joga kártérítést követelni, a másik, aki követelheti a bűncselekménnyel okozott kára megtérítését (<i>magánfél</i>), és a kárt ún. <i>adhéziós eljárás</i> keretében érvényesítheti, azaz polgári jogi igényével csatlakozik a büntetőigényhez.</p>

<p>Pótmagánvádló: „A sértett, aki feljelentés elutasítása, a nyomozás megszüntetése vagy a vádelejtés esetén az ügyész helyébe lépve személyesen képviseli a vádat” (Vadász 2016). Okai például: az ügyész nem emelt vádat, illetőleg a vád képviselőtét – magánvádas eljárásban elrendelt nyomozás eredményeként – nem vette át, vagy az ügyész a tárgyaláson a vádat azért ejtette el, mert megítélése szerint a bűncselekmény nem közvérdra üldözendő (Ugróczky 2009). Be. 54. § „A pótmagánvádló az a sértett, aki vagy amely az e törvényben meghatározott esetekben közvérdra üldözendő bűncselekmény miatt a vádat képviseli.” Be. 787. § (1) bekezdés: „E törvény rendelkezéseit a pótmagánvádas eljárásban az e Fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni. (2) A sértett az e törvényben meghatározottak szerint pótmagánvádlóként léphet fel, ha a) az ügyészség vagy a nyomozó hatóság a feljelentést elutasította, b) az ügyészség vagy a nyomozó hatóság az eljárást megszüntette, c) az ügyészség a vádat ejtette.”</p>		
NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	szerb
magánvádló – privatni tužitelj	magánvádló – acuzator privat	magánvádló – privatni tužilac
pótmagánvádló – oštećenik kao tužitelj	pótmagánvádló – acuzator privat substitutiv	pótmagánvádló – oštećeni kao tužilac
közvérdó = ügyész – državni odvjetnik	közvérdó = ügyész – procuror	közvérdó = ügyész – javni tužilac
alügyész – zamjenik državnog odvjetnika	alügyész – procuror asistent, subprocuror (<i>bizonytalan</i>)	alügyész – zamenik javnog tužioca
ügyészségi fogalmazó – savjetnik državnog odvjetnika	ügyészségi fogalmazó – procuror stagiar (funkcionális ekvivalens), auditor (in cadrul parchetului) (terminusjelölt)	ügyészségi fogalmazó – tužilački pomoćnik
magánfél – stranka u postupku privatnom tužbom	magánfél – parte civilă	magánfél – (oštećeni) podnosilac imovinskopravnog zahteva

szlovák	szlovén	ukrán
magánvádló – súkromný žalobca	magánvádló – zasebni tožilec	magánvádló – цивільний обвинувач (terminusjelölt)
pótmagánvádló – subsidiárny súkromný žalobca	pótmagánvádló – oškodovanec kot tožilec	pótmagánvádló – другорядний цивільний обвинувач (terminusjelölt)
közzvádló = ügyész – prokurátor	közzvádló = ügyész – javni tožilec = državni tožilec	közzvádló = ügyész – прокурор
alügyész – právny čakatel' prokuratúry (funkcionális ekvivalens)	alügyész – pomočnik državnega tožilca (funkciója szerint okrajni državni tožilec – járási ügyész)	alügyész – старший помічник прокурора
ügyészségi fogalmazó – asistent prokurátora (funkcionális ekvivalens)	ügyészségi fogalmazó — tožilski pripravnik / pripravnik na tožilstvu	ügyészségi fogalmazó – помічник прокурора
magánfél – poškodený (sértett), súkromná strana (ez utóbbi archaikus kifejezés)	magánfél – oškodovanec, ki je vložil premoženjskopravni zahtevek	magánfél – цивільний позивач
Lásd még: terhelt, bírósági titkár		
Kontextus: Ha a magánvádló, azaz a sértett képviseli a vádat, akkor őt terheli a terhelt bűnösségének bizonyítása.		
Források: 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról. (Be.). Vadász V. 2016. <i>Büntetőeljárás 1. modul</i> (kézirat). Ugróczy M. 2009. <i>Büntetőjogi szöszedet</i> (OFFI Zrt., kézirat).		
SBR: Zakonik o krivičnom postopku („Sl. glasnik RS”, br. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013, 55/2014, 35/2019 i 27/2021 – odluka US), članovi 2., 50.		
HR: Članak 2 („Narodne novine” 154/13, 70/17) Zakona o kaznenom postopku („Narodne novine” 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14, 70/17, 126/19, 126/19).		
SK: Zákon č. 154/2001 Z. z. o prokurátoroch a právnych čakatel'ov prokuratúry (https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2001/154/vyhlasene_znenie.html).		
https://lawconference.sk/milniky_/sprava/files/doc/ZBORNIK%202013_2%20%20cast.pdf		
SK: Ústavný zákon č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky (https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1992/460/).		

TERMINUS: ÁRTATLANSÁG VÉLELME		TÁRGYKÖR: BÜNTETŐELJÁRÁS-JOG (ELJÁRÁSJOG)
<p>Definíció: A vélelem egy, a valóságnak elfogadott feltételezés, egy adott tényből történik következtetés egy másik tényre. Be. Az ártatlanság vélelme 1. § „Senki sem tekinthető bűnösnek mindaddig, amíg bűnösségét a bíróság jogerős ügydöntő határozata meg nem állapítja.” „Az ártatlanság vélelme valójában a bűnösség vélelmezésének a tilalmaként fogalmazható meg. Azt jelenti, hogy senki sem tekinthető bűnösnek mindaddig, amíg a bűnösségét a bíróság jogerős határozatában nem állapította meg.” (Vadász 2016) A vélelem lehet megdönthető vagy megdönthetetlen. A vélelem nem keverendő össze a fikcióval (ez utóbbira példa: képzelt apa).</p>		<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat): A bűnösséget nem vélelmezik. A <i>vélelem</i> a polgári jog területén is alkalmazott fogalom (pl. <i>apasági vélelem</i>).</p>
NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	serb
ártatlanság vélelme – presumpcija nevinosti	ártatlanság vélelme – prezumția de nevinovăție	ártatlanság vélelme – pretpostavka nevinosti
szlovák	szlovén	ukrán
ártatlanság vélelme – prezumpcia nevinosti	ártatlanság vélelme – domneva nedolžnosti	ártatlanság vélelme – презумпція невинуватості
Lásd még: apasági vélelem		
<p>Kontextus: Az ENSZ 1948-ban elfogadott Emberi jogok egyetemes nyilatkozata az ártatlanság vélelmét elsősorban a büntető igazságszolgáltatás számára fogalmazza meg. E szerint minden büntetendő cselekménnyel vádolt személyt ártatlannak kell vélelmezni mindaddig, amíg bűnösségét nyilvánosan lefolytatott perben, a védelemhez szükséges valamennyi biztosíték mellett, törvényesen megállapítják.</p>		
Dokumentumtípus: bírósági határozatok		
<p>Források: Bíró E. 2011. <i>Szótár a joghoz</i>. Budapest: Jogismeret Alapítvány. 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról. (Be.). Vadász V. 2016. <i>Büntetőeljárás 1. modul</i> (kézirat). Lásd még: Márki Dávid, Szaniszló Réka (szerk.) 2020. <i>Közjogi fogalmak közérthetően</i>. Szeged: Iusperitus Kiadó. 84–86.</p>		
<p>SBR: Zakonik o krivičnom postupku („Sl. glasnik RS”, br. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013, 55/2014, 35/2019 i 27/2021 – odluka US), član 3.</p>		
<p>HR: https://www.kucaljudskihprava.hr/2019/12/13/2402/.</p>		
<p>SK: Ústavný zákon č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky (https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1992/460/).</p>		

TERMINUS: FELFEGYVERKEZVE		TÁRGYKÖR: BÜNTETŐJOG (ANYAGI JOG)
<p>Definíció: Btk. 459. § (1) „5. fegyveresen követi el a bűncselekményt, aki</p> <p>a) működőképes lőfegyvert, b) robbanóanyagot, c) robbantószeret, d) robbanóanyag vagy robbantószer felhasználására szolgáló készüléket tart magánál, vagy a bűncselekményt az a)–d) pontban meghatározottak utánzatával fenyegetve követi el;</p> <p>6. felfegyverkezve követi el a bűncselekményt, aki az ellenállás leküzdése vagy megakadályozása érdekében az élet kioltására alkalmas eszközt tart magánál.”</p> <p>A két fogalom számos bűncselekménynél minősítő körülményt képez.</p>		<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat): A <i>felfegyverkezve</i> nem keverendő össze a <i>fegyveresen</i> terminussal; ennek megfeleltetése a különbség kiemelésével idegen nyelven nehézkes.</p> <p>A szlovák Btk. szerint <i>bűncselekmények</i> esetében eleve minősítő körülmény, ha az elkövető fegyvert használ (<i>trestný čin páchaný so zbraňou</i>), a <i>trestný čin páchaný so zbraňou</i> elvileg mind a két magyar terminusnak megfeleltethető.</p>
NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	szerb
fegyveresen – oružjem	fegyveresen – prin folosirea unei arme	fegyveresen – upotrebom oružja
felfegyverkezve – naoružan smrtonosnim oružjem	felfegyverkezve – săvârșită de o persoană având asupra sa o armă (jogszabályból vett körülírás)	felfegyverkezve – naoružano
szlovák	szlovén	ukrán
fegyveresen – so zbraňou, ozbrojene (funkcionális ekvivalens)	fegyveresen – oborožen	fegyveresen – із застосуванням зброї
felfegyverkezve – so zbraňou	felfegyverkezve – z uporabo orožja	felfegyverkezve – озброєно
<p>Kontextus: Amennyiben a terhelt a bűncselekményt fegyveresen vagy felfegyverkezve, tömegzavargás résztvevőjeként követi el, úgy vele szemben a bíróság kettő évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztést szabhat ki.</p>		
<p>Dokumentumtípus: bírósági iratok</p>		
<p>Források: 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről (Btk.). HR: Članak 229. stavak (1) točke 8. Kaznenoga zakona („Narodne novine” 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19). SK: Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon (https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2005/300/20210101.html).</p>		

TERMINUS: NAPI TÉTEL	TÁRGYKÖR: BÜNTETŐ ANYAGI JOG
<p>Definíció: A bíróság az elkövetett bűncselekmény tárgyi súlyának megfelelően, szem előtt tartva a büntetés kiszabásakor az elérni kívánt anyagi előnyt, a törvényi keretben (napokban) meghatározza a büntetés mértékét (<i>napi tételek száma</i>). A bíróság meghatározza az egynapi tételnek megfelelő pénzüsszeget, és figyelembe veszi az elkövető vagyoni, jövedelmi, személyi viszonyait, vagyis a napi pénzüsszeg nem haladhatja meg és nem is mérítheti ki az elkövető napi teljes jövedelmét. Ezen felül figyelembe veheti még a személyi viszonyait, az életvitelét és a tényleges vagyoni helyzetét is. Számítása a következő módon történik: a fizetendő pénzbüntetés összegét úgy kapjuk meg, ha a <i>napi tételek</i> számát megszorozzuk a napi tételek összegével. A pénzbüntetés meg nem fizetése esetén a napi tételeket (többnyire fogházban) végrehajtandó szabadságvesztésre kell átváltoztatni (egynapi pénzbüntetés = egynapi szabadságvesztés). Lehetőség van még: felfüggesztésre, fizetés halasztására, illetve részletfizetésre (Lamm 2009 nyomán).</p> <p>Btk. „50. § (1) A pénzbüntetést úgy kell kiszabni, hogy – figyelemmel a bűncselekmény tárgyi súlyára – meg kell állapítani a pénzbüntetés napi tételeinek számát, és – az elkövető vagyoni, jövedelmi, személyi viszonyaihoz és életviteléhez mérten – az egynapi tételnek megfelelő összeget.”</p> <p>„51. § (1) Ha az elítélt a pénzbüntetést nem fizeti meg, illetve részletfizetés engedélyezése esetén egyhavi részlet megfizetését elmulasztja, a pénzbüntetést vagy annak meg nem fizetett részét szabadságvesztésre kell átváltoztatni.”</p>	<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat): A <i>napi tétel</i> a <i>pénzbüntetés</i> alárendelt fogalma (fajfogalma).</p>

NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	szerb
napi tétel – dnevni iznos	napi tétel – zi-amendă	napi tétel – dnevni iznos
szlovák	szlovén	ukrán
napi tétel – denná sadzba	napi tétel – dnevni znesek	napi tétel – штрафодні (terminusjelölt)
Lásd még: pénzbüntetés		
Kontextus: A bíróság az x. számú ügyben jogerősen pénzbüntetésre ítélte II. rendű terhelt büntetését – a pénzbüntetés meg nem fizetése folytán – 250 napi fogházban végrehajtandó szabadságvesztésre változtatta át.		
Dokumentumtípus: bírósági iratok		
Források: 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről (Btk.). Lamm V. (főszerk.) 2009. <i>Jogi lexikon</i> . Budapest: Complex.		
SBR: Krivični zakonik („Sl. glasnik RS”, br. 85/2005, 88/2005 – ispr., 107/2005 – ispr., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 i 35/2019), član 49.		
HR: Članak 42. stavak (4) zakona („Narodne novine” 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19).		

TERMINUS: ÓVADÉK		TÁRGYKÖR: BÜNTETŐELJÁRÁS-JOG
<p>Definíció: Be. 284. §: „Az óvadék a bíróság által meghatározott pénzösszeg, amelynek célja a bíróság által elrendelt távollattartás, illetve büntügyi felügyelet magatartási szabályai megtartásának, valamint a terhelt eljárási cselekményeken való jelenlétének elősegítése. Az óvadék megállapításának e törvény eltérő rendelkezése hiányában valamennyi, a személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedés 276. § (2) bekezdésében meghatározott oka esetén helye van.” Az óvadék olyan biztosítékjellegű intézkedés, amely nem önállóan, hanem a távollattartás és a büntügyi felügyelet elrendelése mellett alkalmazható, és elősegíti a terhelt eljárási cselekményeken való jelenlétét. „Az óvadék a bíróság által meghatározott összeg, amely a terheltnek az eljárási cselekményeken való jelenlétét biztosítja” (Ugróczky 2009), továbbá a távollattartás és a büntügyi felügyelet mint kényszerintézkedések magatartási szabályainak megtartását is szolgálja. „A bíróság által jogerősen megállapított óvadékot a bíróságon készpénzben kell letenni, vagy annak letételét meghatározott módon kell igazolni. Ennek megtörténte után a fogva lévő terheltet haladéktalanul szabadon kell bocsátani” (Ugróczky 2009). A bíróság az óvadék engedélyezésével azzal a feltétellel dönt az előzetes letartóztatás megszüntetéséről, hogy az óvadék összegét megfizetik (Vadász 2016).</p>		<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat): A polgári jogon belül is létezik óvadék, ez azonban más fogalmat takar: valamely követeles (szerződéses kötelezettség) biztosítására pénzen vagy egyéb pénzügyi eszközön, vagyontárgyon óvadék alapítható (Ptk. 5:95. §).</p>
NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	szerb
óvadék – jamčevina	óvadék – cauțiune	óvadék – jemstvo
szlovák	szlovén	ukrán
óvadék – peňazná záruka, kaucia	óvadék – varščina	óvadék – застава; грошова застава
Kontextus: A bíróság megkapta az óvadékot, így a terhelt házi őrizetbe került.		
Dokumentumtípus: bírósági iratok, sajtószerző		
Források: 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról. (Be.). Ugróczky M 2009. <i>Büntetőjogi szövszedet</i> (OFFI Zrt., kézirat). Vadász V. 2016. <i>Büntetőeljárás modul I.</i> (kézirat).		
SBR: Zakonik o krivičnom postupku („Sl. glasnik RS”, br. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013, 55/2014, 35/2019 i 27/2021 – odluka US), članovi 202–207.		
HR: Članak 105. („Narodne novine” 142/12, 145/13) Zakona o kaznenom postupku („Narodne novine” 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14, 70/17, 126/19, 126/19).		
SK: Tezaurus slovenského práva – peňazná záruka (https://www.slov-lex.sk/zoznam-tezaurov/-/tezaurus/koncept/-SK-tezaury-1-2-koncepty-347).		

TERMINUS: POLGÁRI JOG	TÁRGYKÖR: POLGÁRI JOG
<p>Definíció: A polgári jog vagyoni és személyi viszonyok jogi szabályainak együtteséből képződött önálló jogágazat. A magánjog kifejezés is használatos ennek az ágazatnak a megnevezésére egyes jogrendszerekben kizárólagosan vagy szinonimaként, a két fogalom viszonya szakmai viták tárgyát is képezi. Mai felfogásban Magyarországon a magánjog a magánjellegű életviszonyokat, a mellérendelt jogalanyok viszonyait szabályozza, míg a <i>polgári jog</i> a magánjog egyik ága, amelyből idővel önálló jogágként kivált, például a munkajog.</p> <p>A <i>polgári jog</i> szabályai jogalanyok (személyek) egymás közötti családi és általában véve ártermészetű viszonyait rendezik. Ez utóbbi viszonyokban a személyek egymásnak nem alá-, illetve fölérendeltek, hanem egymással a mellérendeltség viszonyában állnak, függetlenül attól, hogy természetes személy (ember) vagy jogi személy (szervezet, állam) szerepel bennük. Ez az eltérő módszertani alapállás alapján állítható szembe a közjoggal (Lamm 2009 nyomán).</p> <p>A <i>polgári jog</i> mint gyűjtőfogalom részterületei a családjog, az öröklési jog, a dologi jog, a kötetmi jog, a társasági jog stb.</p>	<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat): A <i>polgári jog</i> nem tévesztendő össze a polgárjoggal, amely más fogalmat takar. A polgárjog az állampolgárt az államhoz való viszonyában megillető jog, mint például a polgárjogi harcos; továbbá átvitt értelemben: megszokottá válik (polgárjogot nyer) (ÉKsz; http://www.jogiforum.hu/forum/13/20581.0.0.1.1)</p>

NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	szerb
polgári jog – građansko pravo	polgári jog – drept civil	polgári jog – građansko pravo
polgárjog – građanska prava	polgárjog – drepturile cetățenilor, drepturi cetățenești	polgárjog – pravo građana
szlovák	szlovén	ukrán
polgári jog – občianske právo, civilné právo	polgári jog – civilno pravo	polgári jog – цивільне право
polgárjog – práva občanov, občianske práva (mint az állampolgárt az államhoz való viszonyában megillető jog)	polgárjog – državljanska pravica, državljanska pravica	polgárjog – громадянські права
Kontextus: A polgári jog kódexe a Ptk., amely a polgári jogterületek esetében alapvető jogforrásként, háttérjogszabályként kezelendő.		
Dokumentumtípus: jogi szakszövegek		
Források: Lamm V. (főszerk.) 2009. <i>Jogi lexikon</i> . Budapest: Complex. Pusztai F. (főszerk.) 2003. <i>Magyar értelmező kéziszótár</i> . [ÉKsz.] Budapest: Akadémiai Kiadó (http://www.jogiforum.hu/forum/13/20581.0.0.1.1). Lásd még: Márki Dávid, Szaniszló Réka (szerk.) 2020. <i>Közjogi fogalmak közérthetően</i> . Szeged: Iusperitus Kiadó. 307.		
HR: https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=22994 .		

TERMINUS: HÁZASSÁG FELBONTÁSA	TÁRGYKÖR: POLGÁRI JOG – CSALÁDJOG
<p>Definíció: Ptk. Negyedik könyv (Családjog), Második rész (A házasság), Harmadik cím (A házasság megszűnése) „4:21. §: „[A házasság felbontása] (1) A bíróság a házasságot bármelyik házastárs kérelmére felbontja, ha az teljesen és helyrehozhatatlanul megromlott. A házasság teljes és helyrehozhatatlan megromlása állapítható meg különösen abban az esetben, ha a házastársak között az életközösség megszűnt, és annak helyreállítására – az életközösség megszűnéséhez vezető folyamat, illetve a különélés időtartama alapján – nincs kilátás. (2) A bíróság a házasságot az (1) bekezdésben foglalt körülmények vizsgálata nélkül bontja fel, ha azt a házastársak végleges elhatározáson alapuló, befolyásmentes megegyezésük alapján közösen kérik. (3) A házasságnak a (2) bekezdés szerinti felbontására akkor van lehetőség, ha a házastársak a közös gyermek tekintetében a szülői felügyelet gyakorlása, a különélő szülő és a gyermek közötti kapcsolattartás, a gyermek tartása, a házastársi közös lakás használata, valamint – ez iránti igény esetén – a házastársi tartás kérdésében megegyeztek, és perbeli egyezségüket a bíróság jóváhagyta. (4) Ha a házastársak közös szülői felügyeletben állapodnak meg, a kapcsolattartás kérdésében nem kell megegyezniük, a gyermek lakóhelyét azonban meg kell határozniuk. (5) A házasság felbontásánál a közös gyermek érdekét figyelembe kell venni. (6) A szülői felügyelet gyakorlásának, a szülő és a gyermek közötti kapcsolattartásnak és a gyermek tartásának rendezése során a gyermek érdekének kell elsődlegesen érvényesülnie.” A házasság felbontása és a házasság érvénytelenné nyilvánítása nem azonos fogalmak. A házasság felbontásával összefüggő fogalmak a különválás és különélés, amely kifejezések más-más fogalmat jelölnek. Míg a különválás a házasság felbontásának köznyelvi szinonimájaként értelmezhető, addig a különélés számos államban külön jogintézmény, amelyet bíróság hagy jóvá, és a <i>házasság felbontását</i> gyakran kötelező jelleggel előzi meg. A polgári házasságkötésre való alkalmasságot (pl. olaszországi iratokban külön jelölik, hogy csak polgári és nem egyházi bontás történt) szintén másként sorolhatják be államonként: például Olaszországban a szabad családi állapot a hivatalos terminus. A 2010. évi I. törvény az anyakönyvi eljárásról 3. § értelmében: „e) családi állapot: hajadon, nőtlen, nős, férjes, bejegyzett élettárs, özvegy, özvegy bejegyzett élettárs, elvált, elvált bejegyzett élettárs, házassága megszűnt vagy bejegyzett élettársi kapcsolata megszűnt”. Magyarországon a különélés nem külön jogintézmény, a felek esetében a házassági életközösség megszűnése a használatos fogalom (lásd Ptk. 4:29).</p>	<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat): A válás és válóper köznyelvi kifejezések, helyettük magyar nyelven a <i>házasság felbontása</i> és a bontóper a használandó terminusok. A <i>különválás</i> és <i>különélés</i> kifejezések sem keverendők egymással, mert más fogalmat jelölnek. A <i>szabad családi állapot</i> az anyakönyvvezetők számára nem értelmezhető, mert nem magyar jogintézmény, és csak annyit takar, hogy az adott személy nem házas. Éppen ezért ennek a családi állapotnak a típusát konkretizálni (és dokumentálni) kell (<i>nőtlen, hajadon, elvált, özvegy</i>).</p>

(Érdekesképpen megemlítendő, hogy korábban a magyar jogban is létezett különélés, amelyet a házassági jogról szóló 1894. évi XXXI. törvénycikk „ágytól és asztaltól való elválásnak” nevezett, amelyet abban az esetben igényelhettek a felek, ha a házasság felbontható volt, a keresetben vagy a viszontkeresetben a felbontás helyett az ágytól és asztaltól való elválást kérhették a felek a bíróságtól.)		
NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	szerb
házasság felbontása – razvod braka	házasság felbontása – desfacerea căsătoriei	házasság felbontása – razvod braka
különélés – odvojeni život	különélés – separare, despărțire în fapt (különváltan élnek – trăiesc despărțiți în fapt)	különélés – odvojeni život
szlovák	szlovén	ukrán
házasság felbontása – rozvod, rozvod manželstva	házasság felbontása – razveza zakonske zveze	házasság felbontása – розірвання шлюбу
különélés – zánik spoluzitia, <i>igével kifejezve:</i> manželia nežijú v spoločnej domácnosti, manželia žijú oddelene, manželia nežijú spolu (funkcionális ekvivalens)	különélés – ločeno življenje	különélés – режим окремого проживання подружжя (külön jogintézmény)
Kontextus: Mindkét fél kérte a házasság felbontását az annak megromlásához vezető okok feltárása nélkül.		
Dokumentumtípus: bírósági iratok		
Források: 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről (Ptk.). Várnai J. Sz., Mészáros A. É. 2011. <i>Fordítókataloz.</i> Budapest: Tinta Könyvkiadó. 74. Lásd még: Márki Dávid, Szaniszló Réka (szerk.) 2020. <i>Közjogi fogalmak közérthetően.</i> Szeged: Iusperitus Kiadó. 175–178.		
SBR: Porodični zakon („Sl. glasnik RS”, br. 18/2005, 72/2011 – dr. zakon i 6/2015), članovi 40., 41.		
HR: Članak 50. stavak (1) Obiteljskog zakona („Narodne novine” 103/15, 98/19).		
SK: Zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine (https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2005/36/20170701.html).		

TERMINUS: APASÁGI VÉLELEM	TÁRGYKÖR: POLGÁRI JOG – CSALÁDJOG
<p>Definíció: A vélelem egy, a valóságnak elfogadott feltételezés, egy adott tényből történik következtetés egy másik tényre (Bíró 2011), ilyen például a fogamzási idő véelme és az apasági vélelem, az ártatlanság véelme. A vélelem fogalma tehát előfeltételezést, valószínűsítést, elővélekedést takar.</p> <p>Az <i>apasági vélelem</i> a véelmekek sajátos csoportját képezi, amely a gyermek apjának megállapításához kötődik. Az úgynevezett alapvélelem az anya férjére vonatkozik, amely szerint a gyermek apjának az anya férjét kell tekinteni, feltéve, hogy a férj az anyával a fogamzási idő kezdetétől a gyermek megszületéséig eltelt időben vagy annak egy részében házassági kötelékben állt. Ez a vélelem független attól, hogy a házaspár a véelmezett fogamzási időben valóban együtt éltek-e, illetve attól, hogy az anya férje nyilvánvalóan nem lehet a gyermek apja (Lamm 2009). Ptk. Negyedik könyv (Családjog), Negyedik rész (A rokonság), X. fejezet (Az apaság véelmeének megtámadása) 4:107. § „[Az apasági vélelem megtámadásának okai] (1) Az apaság véelmeét azon az alapon lehet megtámadni, hogy az, akit a vélelem alapján apának kell tekinteni, a gyermek anyjával a fogamzás idejében nemileg nem érintkezett vagy a körülmények szerint egyébként lehetetlen, hogy a gyermek tőle származik.”</p> <p>Az <i>apasági vélelem</i> nem tévesztendő össze a képzelt apa jogintézményével, amely olyan nem létező személyt takar, aki egy évtizedekkel ezelőtt a magyar családjogba beépült jogi fikció. A képzelt apa anyakönyvi bejegyzéséről a Ptk. 4:150 § (4) bekezdése rendelkezik. Képzelt apát akkor jegyeznek be, ha nincs olyan személy, akit a gyermek apjának kell tekinteni és az anya a gyámhatóságnál kezdeményezi, hogy az anyakönyvbe kiskorú gyermeke apjaként képzelt személyt jegyezzenek be, akinek a gyermek családi nevét viselheti. Ellenkező esetben a gyermek az anya születési vagy házassággal szerzett családi nevét viseli (Ugróczky 2016).</p>	<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat): A <i>véelme</i>t megtámadni és megdönteni lehet. A <i>véelme</i> a büntetőjog területén is alkalmazott fogalom (pl. <i>ártatlanság véelme</i>).</p>

NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	szerb
apasági vélelem – presumpcija očinstva	apasági vélelem – prezumția de paternitate	apasági vélelem – pretpostavka očinstva
megtámad – osporavanje očinstva	megtámad – contestarea v. tăgăda (paternității)	megtámad – osporavanje
megdöntés – opovrgavanje očinstva	megdöntés – răsturnarea (prezumției de paternitate)	megdöntés – obaranje
szlovák	szlovén	ukrán
apasági vélelem – domnienka otcovstva	apasági vélelem – domneva očetovstva	apasági vélelem – презумпція батьківства
megtámad (apasági vélelmet) – podať návrh o zapretie otcovstva	megtámad – izpodbijati	megtámad – оспорювати
megdöntés (apasági vélelem megdöntése) – vyvrátenie domnienky otcovstva, súdne zapretie otcovstva	megdöntés – izpodbitje	megdöntés – спростування
Lásd még: ártatlanság vélelme		
Kontextus: Amennyiben az apasági vélelem megdöntésére irányuló perben tartott meghallgatáson a felek valamelyike nem jelenik meg, a bíróság az apaság vélelmének megdöntése iránti kérelmet elutasítja.		
Dokumentumtípus: bírósági határozatok		
Források: 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről (Ptk.). Bíró E. 2011. <i>Szótár a joghoz</i> . Budapest: Jogismeret Alapítvány. Lamm V. (főszerk.) 2009. <i>Jogi lexikon</i> . Budapest: Complex. Ugróczky M. 2016. <i>Anyakönyvi szakvizsga</i> . Budapest: SL és Társa Bt.		
SBR: Porodični zakon („Sl. glasnik RS”, br. 18/2005, 72/2011 – dr. zakon i 6/2015), član 56.		
HR: Članak 60. Obiteljskog zakona („Narodne novine” 103/15, 98/19).		
SK: Zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine (https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2005/36/20170701.html).		

TERMINUS: GYERMEKTARTÁSDÍJ	TÁRGYKÖR: POLGÁRI JOG – CSALÁDJOG
<p>Definíció: A tartási kötelezettség az eltartott iránti gondoskodást takarja. Ennek elmulasztása bűncselekménynek minősül. Léteznek polgári jogon alapuló tartási szerződések is, amelyek tárgya ellentételezésért cserébe az eltartott gondozása, gyógyíttatása, ápolása és eltemettetése (Bíró 2011 nyomán). Többféle tartási fajtát nevesít a Ptk.: gyermektartás, házastársi tartás, élettársi tartás és rokontartás, az eltartott alapján megnevezve azokat.</p> <p>Gyermektartás: Ptk. Negyedik könyv (Családjog), Negyedik rész (A rokonság), XIII. cím (A rokontartás), XXI. fejezet (A kiskorú gyermek tartása) 4:216. § „[A gyermektartás módja] (1) A gyermeket gondozó szülő a tartást természetben, a különélő szülő elsősorban pénzben teljesíti (a továbbiakban: gyermektartásdíj). (2) A szülő akkor is kötelezhető gyermektartásdíj fizetésére, ha a gyermek az ő háztartásában él, de tartásáról nem gondoskodik”.</p> <p>Házastársi tartás: Ptk. Negyedik könyv (Családjog), Második rész (A házasság), V. cím (A házastársi tartás) „4:29. § [A tartásra való jogosultság] (1) A házassági életközösség megszűnése esetén házastársától, a házasság felbontása esetén volt házastársától tartást követelhet az, aki magát önhibáján kívül nem képes eltartani.”</p> <p>Élettársi tartás: Ptk. Negyedik könyv (Családjog), Harmadik rész (Az élettársi kapcsolat családjogi hatásai), VII. cím (Az élettársi tartás) „4:86. § [Az élettársi tartásra való jogosultság] (1) Az életközösség megszűnése esetén volt élettársától tartást követelhet az, aki magát önhibáján kívül nem képes eltartani, feltéve, hogy az életközösség legalább egy évig fennállt és az élettársak kapcsolatából gyermek született.”</p> <p>Rokontartás: Ptk. Negyedik könyv (Családjog), Negyedik rész (A rokonság), XIII. cím (A rokontartás), XX. fejezet (A rokontartás közös szabályai) „4:194. § [A rokontartásra való jogosultság] (1) Rokonaival szemben az jogosult tartásra, aki magát önhibáján kívül nem képes eltartani, és akinek tartásra kötelezhető házastársa, volt házastársa vagy volt élettársa nincs.”</p>	<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat): Az államok tartási kötelezettségeinek fajtái államonként eltérhetnek (lásd Európai Igazságügyi Hálózat – Tartási igények: http://ec.europa.eu/civiljustice/maintenance_claim/).</p>

NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	szerb
gyermektartás(díj) – naknada za uzdržavanje djeteta	gyermektartás(díj) – pensie de întreținere pentru copil	gyermektartás(díj) – izdržavanje deteta, alimentacija
házastársi tartás(díj) – naknada za uzdržavanje bračnog druga	házastársi tartás(díj) – pensie de întreținere pentru soț(ie)	házastársi tartás(díj) – izdržavanje supružnika
élettársi tartás(díj) – naknada za uzdržavanje životnog partnera	élettársi tartás(díj) – pensie de întreținere	élettársi tartás(díj) – izdržavanje vanbračnog partnera
rokontartás(díj) – naknada za uzdržavanje srodnika (funkcionális ekvivalens)	rokontartás(díj) – pensie de întreținere pentru rude	rokontartás(díj) – izdržavanje srodnika
szlovák	szlovén	ukrán
gyermektartás(díj) – výživné (výživné na dieťa, výživné pre maloleté, plnoleté dieťa)	gyermektartás(díj) – preživljanje (tartás) / preživnina za otroka (tartásdíj)	gyermektartás(díj) – аліменти на утримання дитини
házastársi tartás(díj) – výživné na manželku / manžela (vyživovacia povinnosť medzi manželmi) (különélés esetén); príspevok na výživu rozvedenej manželky / rozvedeného manžela (vyživovacia povinnosť medzi rozvedenými manželmi) (válást követően)	házastársi tartás(díj) – preživnina za zakonca	házastársi tartás(díj) – аліменти на утримання одного з подружжя
élettársi tartás(díj) – výživné na družku/ druha (funkcionális ekvivalens)	élettársi tartás(díj) – preživnina za zunajzakonskega partnerja	élettársi tartás(díj) – аліменти на утримання чоловіка/жінки, які не перебувають у шлюбі між собою
rokontartás(díj) – výživné na príbuzného	rokontartás(díj) – preživnina za sorodnika	rokontartás(díj) – аліменти на утримання родича
Lásd még: házasság felbontása		

Kontextus: A Budai Központi Kerületi Bíróság jelen perben hozott 35. sorszámú részítéletével a felek házasságát felbontotta, kiskorú gyermeküket az alperes gondozásában helyezte el, kötelezte a felperest tartásdíj fizetésére, rendezte a gyermekkel történő kapcsolattartást.

Dokumentumtípus: bírósági iratok

Források: 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről (Ptk.), Bíró E. 2011. *Szótár a joghoz*. Budapest: Jogismeret Alapítvány. Európai Igazságügyi Hálózat – Tartási igények: maintenance: http://ec.europa.eu/civiljustice/maintenance_claim/maintenance_claim_eng_en.htm; http://ec.europa.eu/civiljustice/maintenance_claim/maintenance_claim_hun_hu.htm. Lásd még: Márki Dávid, Szaniszló Réka (szerk.) 2020. *Közjogi fogalmak közérthetően*. Szeged: Iusperitus Kiadó. 160–162., 354–360.

SBR: Porodični zakon („Sl. glasnik RS”, br. 18/2005, 72/2011 – dr. zakon i 6/2015), članovi 151–159.

HR: Članak 316. Obiteljskog zakona („Narodne novine” 103/15, 98/19).

SK: Zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine (<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2005/36/20170701>).

Tezaurus slovenského práva – výživné (<https://www.slov-lex.sk/zoznam-tezaurov/-/tezaurus/koncept/-SK-tezaury-1-1-koncepty-200>).

TERMINUS: LAKÓHELY	TÁRGYKÖR: POLGÁRI JOG
<p>Definíció: 1992. évi LXVI. törvény (Nytv.) 5. § (2) bekezdése értelmében „A polgár lakóhelye annak a lakásnak a címe, amelyben a polgár él. A lakcímbeljelentés szempontjából lakásnak tekintendő az az egy vagy több lakóhelyiségből álló épület vagy épületrész, amelyet a polgár életvitelszerűen otthonául használ, továbbá – a külföldön élő magyar és nem magyar állampolgárok kivételével – az a helyiség, ahol valaki szükségből lakik, vagy – amennyiben más lakása nincs – megszáll.” Nytv. 26. §. (1) bekezdés: „A Magyarország területén élő, e törvény hatálya alá tartozó polgár [4. § (1) bekezdés] köteles beköltözés vagy kiköltözés után három munkanapon belül lakóhelyének, illetve tartózkodási helyének címét nyilvántartásba vétel céljából bejelenteni (a továbbiakban együtt: lakcímbeljelentés).” A lakóhely tehát az a hely, ahol a polgár életvitelszerűen él (ami független attól, hogy saját tulajdonú, vagy bérelt ingatlanról van szó), lakóhelynek minősül és akként is kell bejelenteni az okmányirodában. Ugyan nem feltétele az életvitelszerű ottlakásnak, hogy a polgár a személyi adat- és lakcímnnyilvántartásba be legyen jelentve, de bizonyos szolgáltatásokhoz (pl. személyazonosító igazolvány, útlevél) nem lehet lakcímbeljelentés nélkül hozzájutni. Arcképes igazolvány nélkül igazoltatás esetén a rendőrség hivatalból elindítja a nyilvántartásba vételt. Létezik a „lakcím nélküli” kategória, amely esetében elegendő a települése nevének (fővárosban a kerület) megadása. A hajléktalank esetében előfordulhat, hogy van lakóhelyük, de nincs lakcímük, tehát a két fogalom nem minden esetben esik egybe. A lakcím a bejelentett lakóhelyének, illetve tartózkodási helyének címe (lásd 1992. évi LXVI. törvény a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról 5. § (4) bekezdés). (1992. évi LXVI. törvény). A közigazgatásban a <i>lakóhely</i> kifejezés a bevett. Nytv. 5. § (3) bekezdés: „Az állampolgárok tartózkodási helye annak a lakásnak a címe, ahol – lakóhelye végleges elhagyásának szándéka nélkül – három hónapnál hosszabb ideig tartózkodik.” Létezik tényleges tartózkodási hely (lásd Be. 10. § 15. pont és uniós jog: szokásos tartózkodási hely). Nytv. 5. §. (5) bekezdés: „A polgár értesítési címe: az a cím (címhely, postafiók vagy postai szolgáltató hely), amelyet kapcsolattartásra szolgáló elérhetősége céljából a lakcímén kívül a polgár bejelentett.”</p>	<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat): A <i>lakóhely</i> szinonimája a <i>lakhely</i>. A <i>lakhely</i> korábban használatos volt az állandó és ideiglenes <i>lakcím</i> helyett, ma már eredeti iratokon a <i>lakóhelyet</i> és a <i>tartózkodási helyet</i> használják. A köznyelvben használatos az állandó és az ideiglenes lakóhely kifejezés, a jogi terminológiában azonban a <i>lakóhely</i> fogalmában benne van, hogy állandó, a tartózkodási hely fogalmában pedig benne rejlik az ideiglenesség. Ugyanígy az állandó és ideiglenes lakcím sem használatos.</p>

NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	szerb
lakóhely – prebivalište	lakóhely – domiciliu	lakóhely – prebivalište
tartózkodási hely – boravište	tartózkodási hely – reședință	tartózkodási hely – boravište
szlovák	szlovén	ukrán
lakóhely – trvalý pobyt (korábbi megnevezés: trvalé bydlisko)	lakóhely – stalno prebivališče	lakóhely – місце проживання
tartózkodási hely – prechodný pobyt (korábbi megnevezés: prechodné bydlisko)	tartózkodási hely – začasno prebivališče	tartózkodási hely – місце перебування
Kontextus: A lakóhely változását a törvényben előírt adattartalmú lakcímbejelentő lapon kell teljesíteni.		
Dokumentumtípus: közigazgatási iratok, nyilvántartás		
<p>Források: 1992. évi LXVI. törvény a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról. 2017. évi XXVIII. törvény a nemzetközi magánjogról. 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról. (Be.). Lásd még: Márki Dávid, Szaniszló Réka (szerk.) 2020. <i>Közjogi fogalmak kö-zérthetően</i>. Szeged: Iusperitus Kiadó. 247.</p> <p>SBR: Zakon o prebivalištu i boravištu građana („Sl. glasnik RS”, br. 87/2011).</p> <p>HR: Članak 2. Zakona o prebivalištu i boravištu građana („Narodna novine 53/91, 26/93, 29/94, 11/00).</p> <p>SK: Zákon č. 500/2004 Z. z. úplné znenie zákona č. 253/1998 Z. z. o hlásení pobytu občanov Slovenskej republiky a registri obyvateľov Slovenskej republiky, ako vyplýva zo zmien a doplnení vykonaných zákonom č. 369/1999 Z. z., zákonom č. 441/2001 Z. z. (čl. V), zákonom č. 660/2002 Z. z. (čl. IV a V), zákonom č. 174/2004 Z. z. (čl. IV a V), zákonom č. 215/2004 Z. z. (čl. X) a zákonom č. 454/2004 Z. z. (https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2004/500/vyhlasene_znenie.html).</p> <p>Tezaurus slovenského práva – trvalý pobyt (https://www.slov-lex.sk/zoznam-tezaurov/-/tezaurus/koncept/-SK-tezaury-1-6-koncepty-23).</p> <p>Tezaurus slovenského práva – prechodný pobyt (https://www.slov-lex.sk/zoznam-tezaurov/-/tezaurus/koncept/-SK-tezaury-1-6-koncepty-24).</p>		

TERMINUS: TULAJDONI LAP (MÁSOLATA)	TÁRGYKÖR: POLGÁRI JOG – DOLOGI JOG ²
<p>Definíció: A <i>tulajdoni lap</i> az ingatlanügyi hatóság által vezetett ingatlan-nyilvántartás részeként az ingatlan alapvető, jogszabályban előírt adatait rögzíti és tartja nyilván. Magyarországon az ingatlan-nyilvántartási adatokat az ingatlanügyi hatóság (kormányhivatalon és járási hivatalokon belüli Földhivatali Osztály) kezeli. Az ingatlan-nyilvántartás településenként tartalmazza az ország valamennyi ingatlanának adatait, az ingatlanhoz kapcsolódó jogokat és jogi szempontból jelentős tényeket, az oda bejegyzett személyeknek a nyilvántartáshoz szükséges személyazonosító adatait. Az ingatlan-nyilvántartás részei: – tulajdoni lap; – okirattár; – ingatlan-nyilvántartási térkép (lásd Földhivatali portál, lásd még 1997. évi CXLI. tv. 2. §). A <i>tulajdoni lap</i> (1997. évi CXLI. tv.): „19. § (1) Az ingatlan-nyilvántartásban az ingatlan adatait, valamint az ingatlanhoz kapcsolódó jogokat és jogilag jelentős tényeket, továbbá azok jogosultjait és a jogosultak adatait a tulajdoni lapra kell bejegyezni, feljegyezni, illetve azon átvezetni.” A <i>tulajdoni lap</i> a szó szoros értelmében nem irat, hanem az elektronikus adatbázisban egy adott ingatlanra vonatkozóan nyilvántartott adatok összessége. A számítógépen kezelt <i>tulajdoni lapon</i> tartja nyilván az ingatlanügyi hatóság egy adott ingatlan adatait, az ahhoz kapcsolódó jogokat és jogilag jelentős tényeket. Az ingatlanok azonosítása helyrajzi számmal történik településenként és azon belül fekvésenként. A <i>tulajdoni lapról</i> kiadható <i>tulajdonilap-másolat</i> az a papíralapú irat (tulajdonképpen hatósági bizonyítvány), amelyet az elektronikus adatbázis adataiból nyomtatnak ki. A mindennapi szóhasználatban ezt hívjuk tulajdoni lapnak. A <i>tulajdonilap-másolat</i> (lásd teljes másolat) az ingatlan összes bejegyzését tartalmazza, míg a szemle csak az aktuális adatokat. A <i>tulajdoni lap</i> három részből áll, amelyeket római számokkal jelölnek (I. az ingatlan számszerűsíthető adatai, II. ingatlanhoz kapcsolódó tulajdonjogi információk, III. ingatlanhoz fűződő egyéb jogok és jogosultjai). A térképet és tulajdoni lapot egyaránt érintő változásokat csak egymással összhangban lehet átvezetni. Az ingatlan-nyilvántartási térkép – mely településenként, térképszelvény-felosztásban készül – tartalma az ingatlan-nyilvántartás szempontjából a következő: település neve, térképszelvény száma, település, fekvés, földrészlet határvonala, helyrajzi szám, épület, építmény, alrészlet, művelési ág, minőségi osztály, mintatér, utca, házszám (lásd Földhivatali portál).</p>	<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat): Az ingatlan-nyilvántartás módját államonként eltérő módon szabályozhatják. Szlovákiában az <i>Úrad geodézie, kartografie a katastra SR</i>, illetve a járási hivatalok ingatlan-nyilvántartási főosztályai töltik be az ingatlanügyi hatóság szerepét: pl. <i>Okresný úrad Dunajská Streda – katastrálny odbor</i>.</p>

- 2 A dologi jog a polgári jogon belül a vagyonjog alapvető része, amely a személyek számára uralmat biztosít a rendelkezésre álló vagyoni értékű javak felett; tehát a vagyoni berendezkedés joga, tárgya leegyszerűsítve az, hogy mely javak felett milyen jogok gyakorolhatók (Lamm 2009). Más szavakkal a dologi jog a dolgon fennálló jog, pl. tulajdon, bérlet (Bíró 2011). A dologi jog jogforrása a Ptk.-n belül az Ötödik könyv – Dologi jog.

A *tulajdoni lapon* található egy speciális rövidítés: „kat. t. jöv. k. fill.,” amely a földértékeléssel és ezen belül a kataszteri jövedelem fogalmával áll összefüggésben. Ez hagyományokon nyugszik, a második világháború előtt Magyarországon a földnek kétféle érték mérő tényezője volt, a földpiac és a földadó-kataszter (1875. évi VII. tc.), amely a földadó alapjául szolgált. A földadó alapjául szolgáló, aranykoronában kifejezett kataszteri tiszta jövedelmet hat művelési ág és különböző minőségi osztályba sorolás alapján – a termelési költségek és a terményárak átlagainak a figyelembevételével – állapították meg (Lamm 2009) [lásd még kataszteri tiszta jövedelem 1997. évi CXLI. tv. 23. § (4)]. Az aranykorona a „mai napig használatos földminősítési értékszám, egységszámnyi területű föld (pl. 1 katasztrális hold) tiszta jövedelmének, vagyis termőképességének, fekvésének, művelhetőségének mutatója. Magyarországon 1 hektár átlagos aranykoronaértéke 19” (Földhivatal – fogalomtár). Az ingatlan-nyilvántartás Magyarországon korábban másképpen folyt, már a kiegyezés előtt létrehozták a telekkönyvi nyilvántartást, amelyben magánszemélyek telkeit tartották nyilván. Később létrehozták egy földnyilvántartást a szántóföldek stb. számára. A telekkönyvi nyilvántartás a bíróságokhoz (igazságszolgáltatás), míg a földnyilvántartás (közigazgatás) a földhivatalokhoz tartozott, míg ezeket 1972-től össze nem vonták, amikor is a telekkönyvi hivatalok megszűntek, és a két nyilvántartást 1980-ig fokozatosan egyesítették ingatlan-nyilvántartás néven.

NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:

horvát	román	szerb
tulajdonilap-másolat – kopija vlasničkog lista	tulajdonilap-másolat – extras de carte funciară	tulajdonilap-másolat – prepis lista nepokretnosti, prepis posedovnog lista
földhivatal (ingatlanügyi hatóság) – Zemljišnoknjižni ured (Ured za katastar)	földhivatal (ingatlanügyi hatóság) – Oficiul de Cărți Funciare (egységesen Oficiul de Cadastru și Cărți Funciare + megye neve az intézmény megnevezése)	földhivatal (ingatlanügyi hatóság) – služba za katastar nepokretnosti
ingatlan-nyilvántartás – očevidnik nekretnina	ingatlan-nyilvántartás – publicitate imobiliară (vagy a gyakorlati szóhasználatban <i>Cartea Funciară, ami szó szerint Telekkönyv</i>)	ingatlan-nyilvántartás – katastar nepokretnosti
helyrajzi szám – broj čestice	helyrajzi szám – număr topografic	helyrajzi szám – broj parcele

szlovák	szlovén	ukrán
tulajdonilap-másolat – kópia listu vlastníctva (tulajdoni lap – list vlastníctva; szemle – výpis z listu vlastníctva; létezik még čiastočný výpis vlastníctva – részleges szemle – csak egy tulajdonost tüntet fel az összes fennálló tulajdonos közül)	tulajdonilap-másolat – izpisek iz zemljiške knjige	tulajdonilap-másolat – повний витяг з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно; свідоцтво про право власності на нерухоме майно
földhivatal (ingatlanügyi hatóság) – pozemkový úrad (terminusjelölt, ha a magyarországi intézményről van szó); katastrálny odbor okresného úradu (jelenlegi megnevezés), katastrálny úrad (korábbi megnevezés) (funkcionális ekvivalensek, ha általános 'ingatlanügyi hatóság' értelemben szerepel)	földhivatal (ingatlanügyi hatóság) – geodetska uprava in zemljiška knjiga (Szlovéniában két külön intézmény kezeli az adatokat az ingatlanokról)	földhivatal (ingatlanügyi hatóság) – управління земельних ресурсів (terminusjelölt) (2013. január 1-je óta a földhivatal feladatait az Állami Nyilvántartó Szolgálat látja el – Державна реєстраційна служба України)
ingatlan-nyilvántartás – kataster nehnutelností	ingatlan-nyilvántartás – register nepremičnin, zemljiška knjiga (telekkönyv)	ingatlan-nyilvántartás – Державний реєстр речових прав на нерухоме майно
helyrajzi szám – parcelné číslo, číslo parcely	helyrajzi szám – parcelna številka	helyrajzi szám – кадастровий номер
Lásd még: birtoklás joga		
<p>Kontextus: Az Eladó 1/1 arányú kizárólagos tulajdonát képezi a (városi) ingatlan-nyilvántartásban ..... hrsz. alatt nyilvántartott, természetben (város) belterületén található kivett ipartelep megjelölésű, 30 000 m² alapterületű ingatlan (a továbbiakban Ingatlan), amely korábban a tatabányai ingatlan-nyilvántartásban ..... hrsz. alatt nyilvántartott kivett ipartelep megjelölésű 1 ha 7000 m² alapterületű ingatlan megosztása során keletkezett a (városi) Körzeti Földhivatal ..... számú, jogerős határozatában foglaltaknak megfelelően. Az Ingatlannak az ingatlan-nyilvántartásból kikért, ...-i keltezésű tulajdoni lapja a jelen Szerződés 1. sz. mellékletét képezi, a (városi) Körzeti Földhivatal fenti számú határozata a jelen Szerződés 2. sz. mellékletét képezi. Az Ingatlan tulajdoni lapja alapján nem tehermentes.</p>		
Dokumentumtípus: ingatlan-adásvételi szerződés		

Források: 1997. évi CXLI. törvény az ingatlan-nyilvántartásról. Földhivatali portál: <http://www.foldhivatal.hu/content/view/72/118>. Földhivatali fogalomtár: <http://www.foldhivatal.hu/content/view/65/99/>.

SBR: Zákon o državnom premeru i katastru („Sl. glasnik RS”, br. 72/2009, 18/2010, 65/2013, 15/2015 – odluka US, 96/2015, 47/2017 – autentično tumačenje, 113/2017 – dr. zakon, 27/2018 – dr. zakon, 41/2018 – dr. zakon i 9/2020 – dr. zakon).

HR: Članak 20. Zakona o zemljišnim knjigama („Narodne novine” 63/19).

SK: Zákon č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon) (<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1995/162/20181001>).

a tulajdoni lapot kibocsátó földhivatal

FŐVÁROSI KERÜLETEK FÖLDHIVATALA
Budapest, XI., Budafoki út 59. 1519 Pf. 415.

Oldal: 1/1

az ingatlan helye, fekvése, helyrajzszáma

Tulajdoni lap - szemle
2000. 10. 25. 09 : 25 : 10

lap oldalszáma:
aktuális lap/összes lap

az ingatlan postacíme

BUDAPEST XXII. KER.
Belterület 23456/8/A/13

a tulajdonilap-másolat típusa

széljegy: iktatószám, tartalom

1223 BUDAPEST XXII.KER. Vadvirág utca 14. 2. emelet ajtó: 13

ingatlan megnevezése, számszerű adatai

Széljegy:23537/2000.10.05
FŐVÁROSI ILLETÉKHIVATAL 1054 BUDAPEST V.KER. Bajcsy-Zsilinszky út 36-38.
Jelszálogjog törlés iránti kérelem

I. RÉSZ

1. Az egyéb önálló ingatlan adatai:
megnevezés	terület m ²	szobák száma egész/É61	eszméi hányad
lakás	51	2 0	249/10000
- Bejegyző határozat:9892/1999/1999.01.18.
2. Bejegyző határozat:740021/5/1997/1997.02.08.
Társasház
Az önálló ingatlanhoz tartoznak az alapító okiratban meghatározott helyiségek.

tulajdonjogi adatok

II. RÉSZ

3. hányad: 1/1
Jogcím: vétel
bejegyző határozat:10235/1999/1999.08.08.
jogállás: tulajdonos
név: Gábor Áron
szül.: 1955.01.01.
a. név: Kiss Gizella
cím: 1225 BUDAPEST XXII.KER. Gábor út 252.

egyéb jogok és tények

III. RÉSZ

1. bejegyző határozat:7690/1/1999/1999.12.01.
jelszálogjog:312000 Ft, azaz háromszáztizenkettőezer Ft tőketartozás és járulékal erejéig
Jogosult:
név: FŐVÁROSI ILLETÉKHIVATAL
cím: 1054 BUDAPEST V.KER Bajcsy-Zsilinszky út 36-38.

aláírás,
kiadó földhivatal
pecsétje

TULAJDONI LAP VÉGE

TERMINUS: BIRTOKLÁS JOGA	TÁRGYKÖR: POLGÁRI JOG – DOLOGI JOG
<p>Definíció: „A birtok: tényleges hatalom a dolog felett” (Lenkovics 2008: 252). A birtoklás a tulajdonjog tárgya, a dolog feletti fizikai hatalom, függetlenül attól, hogy ennek mi a jogcíme, és hogy van-e valamilyen jogalapja ennek (Székely 2008: 68). Ptk. Ötödik könyv (Dologi jog), Második rész (A tulajdonjog), IV. cím (A tulajdonjog tartalma és védelme) 5:21. §: „[A birtoklás joga] A tulajdonost megilleti a birtoklás joga és a birtokvédelem.” A birtoklás, azaz a dolog feletti fizikai hatalom, nem keverendő össze a tulajdonjoggal. A birtoklás joga a tulajdonoson kívül más is megillettehet. A tulajdonjog a tulajdonos joga egy meghatározott dolog felett, amely három részelemet foglal magába: birtoklás joga, a használat-hasznosítás, hasznok szedése jogát és a rendelkezés jogát. Ptk. Ötödik könyv (Dologi jog), Második rész (A tulajdonjog), III. cím (A tulajdonjog általános szabályai) 5:13. §: [A tulajdonjog] (1) A tulajdonost tulajdonjogának tárgyán – jogszabály és mások jogai által megszabott korlátok között – teljes és kizárólagos jogi hatalom illeti meg. (2) A tulajdonost megilleti különösen a birtoklás, a használat, a hasznosítás, a hasznok szedésének és a rendelkezés joga. (3) A tulajdonosnak joga van minden jogosulatlan behatás kizárására.” Ingotlan adásvétele esetében az ingatlan birtokbaadása és -vétele elkülönül a tulajdonjog átszállásától.</p>	<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat): A <i>birtoklás joga</i> (birtoklás) és a tulajdonjog terminus két különböző fogalmat takar.</p>

NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	szerb
birtoklás joga – pravo posjeda	birtoklás joga – drept de posesie	birtoklás joga – pravo na državinu, pravo državine
tulajdonjog – pravo vlasništva	tulajdonjog – drept de proprietate	tulajdonjog – pravo svojine
szlovák	szlovén	ukrán
birtoklás joga – právo držby	birtoklás joga – posest (birtoklás), pravica do posesti	birtoklás joga – право володіння
tulajdonjog – vlastnícke právo	tulajdonjog – lastninska pravica	tulajdonjog – право власності
Lásd még: haszonélvezet		
Kontextus: Az ingatlanvásárlás utolsó lépése a birtokbaadás, vagy ahogyan leggyakrabban emlegetni szokták, a kulcsátadás. A birtokbaadás-kor birtokbaadási jegyzőkönyvet kell felvenni, amelyben rögzíteni kell a közüzemi mérőórák állását és gyári számát. Az új tulajdonost illetik meg az ingatlannal kapcsolatos dokumentumok is.		
Dokumentumtípus: ingatlan-adásvételi szerződés, bírósági iratok		
Források: 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről (Ptk.). Székely 2008. <i>A polgári per alapjai</i> . Budapest: Eötvös József Kiadó. Lenkovich B. 2008. <i>Magyar polgári jog. Dologi jog</i> . Budapest: Eötvös József Könyvkiadó. Lásd még: Márki Dávid, Szaniszló Réka (szerk.) 2020. <i>Közjogi fogalmak közzérhetően</i> . Szeged: Iusperitus Kiadó. 374–375.		
SBR: Zakon o osnovama svojinskopravnih odnosa („Sl. list SFRJ”, br. 6/80 i 36/90, „Sl. list SRJ”, br. 29/96 i „Sl. glasnik RS”, br. 115/2005 – dr. zakon).		
HR: Članak 22. Zakona o zemljišnim knjigama („Narodne novine” 63/19).		
SK: 40/1964 Zb. Občiansky zákonník (https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1964/40/20191201). Tezaurus slovenského práva – držba (https://www.slov-lex.sk/zoznam-tezaurov/-/tezaurus/koncept/-SK-tezaury-1-1-koncepty-117).		

TERMINUS: HASZONÉLVEZET	TÁRGYKÖR: POLGÁRI JOG – DOLOGI JOG ÉS ÖRÖKLÉSI JOG
<p>Definíció: Ptk. 5:147. §: [A haszonélvezeti jog tartalma] (1) Haszonélvezeti jogánál fogva a jogosult a más személy tulajdonában álló dolgot birtokában tarthatja, használhatja, hasznosíthatja és hasznait szedheti. [...] (4) A természetes személyt megillető haszonélvezeti jog korlátozott időre és legfeljebb a jogosult haláláig állhat fenn. (5) Jogi személy javára haszonélvezeti jog korlátozott időre, de legfeljebb ötven évre engedhető; a határozatlan időre alapított haszonélvezeti jog ötven évig áll fenn.” A <i>haszonélvezet</i> olyan jogviszony, amelynél fogva valaki a más tulajdonában álló ingatlan vagy ingó dolgot birtokolhatja és használhatja. Házastársi haszonélvezet: a gyakorlatban az ingatlanok esetében, a házassági vagyonközösségi hányad öröklése esetén fordul elő (Lamm 2009). Például az elhalttal közösen lakott lakást az örökhagyó gyermeke örökli, az elhunyt özvegy házastársa birtokolja, használhatja, de a házastárs nem tulajdonos (lásd részletesebben a rendelkezéseket a PTK. 7:58 és 7:59 § szerint). Tulajdonképpen „erősebb” jogosultságot jelent, mint a tulajdonjog: a haszonélvező bérbe adhatja az ingatlant a tulajdonos hozzájárulása nélkül, de fordítva ez már nem igaz. A tulajdoni lap III. része tartalmazza a haszonélvezetet.</p>	<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat): A <i>haszonélvezet</i> jogviszonyként értelmezendő.</p>

NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	szerb
haszonélvezet – plodouživanje	haszonélvezet – uzufruct	haszonélvezet – plodouživanje
szlovák	szlovén	ukrán
haszonélvezet – užívacie právo (právo doživotného užívania)	haszonélvezet – užitek	haszonélvezet – узуфрукт (право користування чужим майном з одержанням доходів)
Lásd még: birtoklási jog, szolgalom		
Kontextus: Ha az ingatlanon jogszabálynál fogva keletkezik haszonélvezet, akkor a haszonélvezeti jogot az ingatlan-nyilvántartásba be kell jegyezni.		
Dokumentumtípus: ingatlan-adásvételi szerződés, hagyatéki iratok		
Források: 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről (Ptk.). Lamm V. (főszerk.) 2009. <i>Jogi lexikon</i> . Budapest: Complex.		
HR: Članak 203. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima („Narodne novine” 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 146/08, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14).		
SK: Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník (https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1964/40/).		

TERMINUS: SZOLGALOM		TÁRGYKÖR: POLGÁRI JOG – DOLOGI JOG
<p>Definíció: A <i>szolgalom</i> (latinul servitus) jogosultság arra, hogy más személynek a dolgát használják (aktív szolgalom) vagy a tulajdonos köteles tartózkodni bizonyos őt megillető jogok gyakorlásától (passzív szolgalom). Más szempontú besorolása a személyes (pl. haszonélvezet) és a telki szolgalom (utóbbinál a jogosult az uralkodó telek birtokosa, akinek joga van a szolgáló telken átjárni vagy azt más módon használni, míg a kötelezett a szolgáló telek birtokosa) (lásd Ptk. 5:160. §.). A telki szolgalom típusai például az útszolgalom, az átjárás szolgalma, a vízvétel (vízelvezetés, vízellátás) szolgalma, a közműszolgalom, a vezetékszolgalom (Bíró 2011). Ptk. 5:160. §: [A telki szolgalom fogalma] „(1) Telki szolgalom alapján az ingatlan mindenkori birtokosa átjárás, vízellátás, vízelvezetés, pince létesítése, vezetékoszlopok elhelyezése, épület megtámasztása céljára vagy az ingatlan mindenkori birtokosa számára előnyös más hasonló célra más ingatlanát meghatározott terjedelemben használhatja, vagy követelheti, hogy a másik ingatlan birtokosa a jogosultságából egyébként folyó valamely magatartástól tartózkodjék. (2) Ha valamely föld nincs összekötve megfelelő közúttal, a szomszédok kötelesek tűrni, hogy az ingatlan mindenkori birtokosa földjeiken átjárjon.” A telki szolgalom létrejöhet szerződéssel vagy elbirtoklással (Ptk. 5: 161. §), valamint törvényi rendelkezés vagy bírósági határozat alapján.</p>		<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat): A leggyakrabban előforduló <i>szolgalom</i> az <i>útszolgalom</i>, de a <i>szolgalom</i> ennél tágabb fogalom.</p>
NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	szerb
szolgalom – služnost	szolgalom – servitute	szolgalom – službenost
telki szolgalom – stvarna služnost	telki szolgalom – servitute asupra terenului	telki szolgalom – stvarna službenost
útszolgalom – služnost puta	útszolgalom – servitute de trecere, drept de trecere	útszolgalom – službenost puta, službenost prolaza
szolgalmi út – poslužni put	szolgalmi út – drum de servitute	szolgalmi út – poslužni put

szlovák	szlovén	ukrán
szolgáalom – vecné bremeno (az eredetileg használatos <i>služobnosť és reálne bremeno</i> terminusokat egyesítették a <i>vecné bremeno</i> terminusban)	szolgáalom – služnost	szolgáalom – сервітут
telki szolgáalom – vecné bremeno na pozemok	telki szolgáalom – stvarna služnost	telki szolgáalom – земельний сервітут
útszolgáalom – vecné bremeno nevyhnutnej cesty (terminusjelölt)	útszolgáalom – služnost poti	útszolgáalom – дорожній сервітут
szolgalmi út – cesta s vecným bremenom (terminusjelölt)	szolgalmi út – služnostna pot	szolgalmi út – сервітутна дорога
Lásd még: haszonélvezet		
Kontextus: A telki szolgáalom alapítása létrejöhet az érintett ingatlanok tulajdonosai közötti szerződés útján ingyenesen vagy ellenérték fejében, amelyhez a szolgáalom ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzése is szükséges.		
Dokumentumtípus: ingatlan-adásvételi szerződés		
Források: 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről (Ptk.). Bíró E. 2011. <i>Szótár a joghoz</i> . Budapest: Jogismeret Alapítvány.		
SBR: Zakon o osnovama svojinskopравnih odnosa („Sl. list SFRJ”, br. 6/80 i 36/90, „Sl. list SRJ”, br. 29/96 i „Sl. glasnik RS”, br. 115/2005 – dr. zakon), članovi 49–60.		
HR: Članak 219.. stavak (2) Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima („Narodne novine” 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 146/08, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14).		
SK: Tezaurus slovenského práva – vecné bremená (https://www.slov-lex.sk/zoznam-tezaurov/-/tezaurus/koncept/-SK-tezaury-1-1-koncepty-123).		

TERMINUS: SZERZŐDÉS	TÁRGYKÖR: POLGÁRI JOG – KÖTELMI JOG ³
<p>Definíció: A <i>szervződés</i> a felek egybehangzó akaratnyilatkozata, amely rendszerint kölcsönös és egyenértékű, vagyoni jellegű szolgáltatási kötelezettség létrehozására irányul, és amelynek célzott joghatása állami kényszerrel is kikényszeríthető (Székely 2008).</p> <p>A <i>szervződésből</i> kötelezettség keletkezik az egyik oldalon a szolgáltatás teljesítésére, a másik oldalon jogosultság a szolgáltatás követelésére. A közös szabályoktól, ha ezt a jogszabályok engedik, a felek egyező akarral eltérhetnek (diszpozitivitás) [lásd Ptk. Hatodik könyv (Kötelmi jog), Első rész (A kötelek közös szabályai), I. cím (Általános rendelkezések), I. fejezet (A kötelek)]. A feleknek olyan kérdésekben nem kell megállapodniuk, amelyeket jogszabály eleve rendez (Bíró 2011).</p> <p>A <i>szervződés</i> klasszikus jogi fogalmat jelöl, de a <i>szervződés</i> gyakorlati megnevezése lehet megállapodás. A megállapodást gyakran a <i>szervződés</i> szinonimájaként használják, továbbá kormányok között létrejöv, kisebb jelentőségű nemzetközi szervződés megnevezésére is használatos terminus (pl. árucserre-forgalmi megállapodás) (Lamm 2009).</p> <p>A <i>szervződés</i> szóban, írásban és ráutaló magatartással egyaránt köthető (klasszikus típusa az ingatlan-adásvételi szervződés, de a gyakorlatban pl. a villamosjegy megvétele is szervződés). Bizonyos típusoknál (pl. ingatlan-adásvételi szervződés) előírt az írásos forma (kötelező alaki érvényességi kellék az írásba foglalás). Az ajánlat tételével és annak elfogadásával jön létre a <i>szervződés</i>.</p> <p>A <i>szervződést</i> valós tartalma alapján kell megítélni (lásd színlelt szervződés, pl. ha munkajogviszonyokat szabályozó munkaszervződés helyett polgári jogi viszonyokat szabályozó megbízási szervződést kötnek az alacsonyabb járulékfizetés miatt). A színlelt szervződés semmis. Ha más megállapodást leplez, azt a leplezett megállapodás alapján kell megítélni [Mt. 27. § (2) bekezdés].</p> <p>Különböző szervződéstípusok léteznek, mint például adásvételi, bérleti, megbízási, vállalkozási, bizományi, letéti szervződés. A szállítási (beszállítói) szervződés (halasztott hatályú adásvételi szervződés) nem keverendő a szállítmányozási (fuvarszervezési) és fuvarozási (fuvarozóval kötött) szervdással. Speciális szervződéstípusok például a teljes beruházás megvalósítása érdekében alvállalkozókkal megvalósuló vállalkozási szervződés vagy a követelés engedményezésével (tartozás átvállalásával, behajtásával) létrejöv faktoring szervződés. (A szócikk nem tárgyalja a nemzetközi szervződéseket.)</p>	<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat): A magyar jogi terminológiában a <i>szervződés</i> és a <i>megállapodás</i> többnyire egyenértékű szinonimaként kezelhető (bár a megállapodás a köznyelvi értelemben tágabb fogalmat jelöl).</p> <p>A <i>szervződés</i> nyelvenkénti terminológiája és frazeológiája többnyire kötött, amelyet meg kell tartani (lásd lejjebb).</p>

3 A kötelmi jog a polgári jog azon része, amelynek tárgyát kötelek, azaz azok a polgári jogi viszonyok képezik, amelyekben a jogosult meghatározott vagyoni értékű szolgáltatás teljesítését követelheti a kötelezettől. A kötelmi jog általános része a kötelek keletkeztető tények (lásd szervződés, károkozás, személyiségi, dologi vagy más jog megsértése, egyoldalú jognyilatkozat, értékpapír, jögalap nélküli gazdagodás, megbízás nélküli ügyvitel és utaló magatartás) szabályait rögzíti (pl. kötelek keletkezése vagy megszűnése pl. teljesítés, jogutód nélküli megszűnés, megállapodás, bírósági határozat által). Jogforrása: Ptk. Hatodik könyv (Kötelmi jog) (Székely 2008, Lamm 2009). Ezzel szemben a különös rész alatt az egyes konkrét szervződés szabályait értjük, ezek is a Hatodik könyvben helyezkednek el, a kötelekre vonatkozó általános szabályok után.

NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	szerb
szerződés – ugovor	szerződés – contract	szerződés – ugovor
megállapodás – sporazum	megállapodás – convenție, acord, <i>înțelegerie</i>	megállapodás – sporazum
szlovák	szlovén	ukrán
szerződés – zmluva	szerződés – pogodba	szerződés – договір, контракт
megállapodás – dohoda	megállapodás – sporazum	megállapodás – угода
Lásd még: semmis, kölcsönszerződés, engedményezés		
<p>Kontextus: Ingatlan-adásvételi szerződés (a továbbiakban Szerződés), amely létrejött az alulírott napon és helyen az X Korlátolt Felelősségű Társaság (székhely:....., cégjegyzékszám:..., statisztikai számjele:..., adószáma:....., képviseli: ..... ügyvezető), mint eladó – a továbbiakban Eladó – és az Y Gépipari Korlátolt Felelősségű Társaság (székhely:....., cégjegyzékszám:....., statisztikai számjele: ....., adószáma: ....., képviseli: ..... ügyvezető), mint vevő – a továbbiakban Vevő – Eladó és Vevő együttesen Felek – között az alábbi feltételek szerint. [...] A szerződő felek a jelen adásvételi szerződést elolvasás és értelmezés után, mint akaratukkal mindenben megegyezőt, jóváhagyólag aláírták.</p>		
Dokumentumtípus: jogi szakszövegek, szerződések		
<p>Források: 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről (Ptk.). 2012. évi I. törvény a munka törvénykönyvéről (Mt.). Bíró E. 2011. <i>Szótár a joghoz</i>. Budapest: Jogismeret Alapítvány. Lamm V. (főszerk.) 2009. <i>Jogi lexikon</i>. Budapest: Complex. Székely 2008. <i>A polgári per alapjai</i>. Budapest: Eötvös József Kiadó. Várnai J. Sz., Mészáros A. É. 2011. <i>Fordítókataloz</i>. Budapest: Tinta Könyvkiadó. 48–49.</p> <p>SBR: Zakon o obligacionim odnosima („Sl. list SFRJ”, br. 29/78, 39/85, 45/89 – odluka USJ i 57/89, „Sl. list SRJ”, br. 31/93, „Sl. list SCG”, br. 1/2003 – Ustavna povelja i „Sl. glasnik RS”, br. 18/2020).</p> <p>HR: Članak 14. Zakona o obveznim odnosima („Narodne novine” 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18).</p>		

NÉHÁNY SZERZŐDÉSTÍPUS	SZERZŐDŐ FÉL MEGNEVEZÉSE
adásvételi szerződés	eladó vevő
megbízási szerződés	megbízó megbízott
bizományi szerződés	megbízó bizományos
vállalkozási szerződés	megrendelő vállalkozó
bérleti szerződés	bérbeadó bérlő
engedményezési szerződés	engedményező engedményes
faktoring szerződés	faktor hitelező (faktoráló) adós
letéti szerződés	letevő letéteményes
ajándékozási szerződés	ajándékozó ajándékozott
hitelszerződés	hitelező adós
kölcsönszerződés	kölcsönadó kölcsönvevő
jogbérleti (franchise) szerződés	jogbérletbe adó jogbérletbe vevő

TERMINUS: SEMMIS	TÁRGYKÖR: POLGÁRI JOG – KÖTELMI JOG
<p>Definíció: Ptk. 6:88 §: „(1) A semmis szerződés megkötésének időpontjától érvénytelen. A semmisség megállapításához külön eljárásra nincs szükség; a szerződés semmisségét a bíróság hivatalból észleli.”</p> <p>A semmisség az érvénytelenség egyik alfaja, a másik a megtámadhatóság.</p> <p>Érvénytelenség esetén a szerződésre vonatkozó szabályok súlyos megszegésekor a törvény megtagadja a szerződéstől a joghatás kiváltásának képességét, s nem biztosítja az állami kikényszeríthetőséget. Érvénytelenséget csak a szerződés létrejötté esetén lehet vizsgálni. Semmisség esete akkor áll fenn, ha a szerződésnek olyan súlyos hibája van, hogy semmiképpen sem tartható fenn. (Erre nem kell a feleknek hivatkozniuk, a bíróságnak hivatalból észlelnie kell.)</p> <p>Megtámadhatóság: Amennyiben a szabályszegés nem olyan súlyú, hogy a szerződéstől indokolt minden joghatást megvonni, úgy a szerződés csak sikeres megtámadás esetén válik érvénytelenné. A megtámadás határidőhöz kötött: megtámadási jog a szerződés megkötésétől számított egy éven belül gyakorolható. A nem teljes hatású szerződéseknek az érvénytelenségen kívül két másik csoportja is létezik: – hatálytalan szerződések (időbeli hatály – érvényes, de joghatás kiváltására csak egy későbbi időpontban lesz alkalmas, és személyi hatály – például elővásárlási jog biztosításának elhagyása); – bírósági úton nem kikényszeríthető szerződések (magánszemélyek között fogadásból eredő követelések) (Székely 2008. <i>A polgári per alapjai</i>. Budapest: Eötvös József Kiadó). (A szerződések vizsgálata a következő módon történhet: 1. létrejött-e vajon a szerződés; ha létrejött, vajon érvényes-e, 2. ha érvénytelen, akkor semmisségi vagy megtámadhatósági ok áll-e fenn; 3. ha érvényes, akkor vajon hatályos-e a szerződés.)</p>	<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat):</p> <p>A <i>semmisség</i> nem keverendő a hatálytalansággal.</p> <p>A magyar jogrendben a <i>semmisség</i> az <i>érvénytelenség</i> egyik fajtája (ez nem feltétlenül nemzeti felosztás, államonként és az uniós terminológiában eltérhet).</p> <p>A szerb jogtudomány a szerződések érvénytelenségének a két alfaját még <i>abszolút semmisséggként (apsolutna ništavost</i> – a semmis szerződések esetében) és <i>relatív semmisséggként (relativna ništavost</i> – a megtámadható szerződések esetében) is ismeri.</p>

NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	szerb
semmis – ništenan	semmis – nul	semmis – ništav
érvénytelen – nevaljan	érvénytelen – nevalabil, invalid	érvénytelen – nevažeći
megtámadható – osporiv	megtámadható – lovit de nulitate relativă, v. nul relativ	megtámadható – rušljiv, oboriv
hatálytalan – nevažeći	hatálytalan – lipsit de valabilitate, cu valabilitatea pierdută	hatálytalan – bez pravnog dejstva, nije na snazi (nemzetközi megállapodásoknál)
szlovák	szlovén	ukrán
semmis – absólútne neplatný (absólútne neplatnosť právneho úkonu, anulovanie zmluvy)	semmis – ničen	semmis – нікчемний, недійсний
érvénytelen – neplatný (neplatná zmluva)	érvénytelen – neveljaven	érvénytelen – недійсний
megtámadható – napadnutelný (napadnutelná zmluva)	megtámadható – izpodbojen	megtámadható – оспорюваний
hatálytalan – neúčinný (neúčinná zmluva)	hatálytalan – brez učinkov, ne učinkuje	hatálytalan – нечинний
Lásd még: szerződés		
Kontextus: A Ptk. az érvénytelenséget gyűjtőfogalomként használja, és ezen belül a semmis és a megtámadható szerződések közötti megkülönböztetést megtartja.		
Dokumentumtípus: szerződés, bírósági iratok		

Források: 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről (Ptk.). Székely 2008. *A polgári per alapjai*. Budapest: Eötvös József Kiadó. Pázmándi K. (szerk.) 2014. *Üzleti jog – az új Polgári Törvénykönyv után*. Budapest: Typotex. 179–188.

SBR: Zakon o obligacionim odnosima („Sl. list SFRJ”, br. 29/78, 39/85, 45/89 – odluka USJ i 57/89, „Sl. list SRJ”, br. 31/93, „Sl. list SCG”, br. 1/2003 – Ustavna povelja i „Sl. glasnik RS”, br. 18/2020), članovi 103–117.

HR: Članak 279. Zakona o obveznim odnosima („Narodne novine” 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18).

SK: 40/1964 Zb. Občiansky zákonník (<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1964/40/20191201>). 513/1991 Zb. Obchodný zákonník (<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1991/513/20201001>).

TERMINUS: ELÁLLÁS		TÁRGYKÖR: POLGÁRI JOG – KÖTELEMI JOG
<p>Definíció: A magyar jogi terminológiában négyféle egymástól elkülöníthető szerződésmegszűnési módozat létezik. A megkülönböztető fogalmi jegyek egyfelől a szerződésmegszűnés egyoldalúsága és kétoldalúsága, másfelől a jövőben vagy visszamenőlegesen történő hatályosulás. Az <i>elállás</i> visszamenőlegesen hatályosuló egyoldalú szerződésmegszűnési módozat. Ptk. „6:213. § [Megszüntetés egyoldalú jognyilatkozattal] (1) Aki jogszabálynál vagy a szerződésnél fogva felmondásra vagy elállásra jogosult, a másik félhez intézett jognyilatkozattal szüntetheti meg a szerződést. A szerződés felmondása esetén a szerződés megszüntetésének, elállás esetén a szerződés felbontásának a szabályait kell alkalmazni, azzal, hogy elállásra a fél akkor jogosult, ha az általa kapott szolgáltatás egyidejű visszaadását felajánlja.”</p>		<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat): A magyar jogi terminológiában az egyes szerződésmegszűnési módozatok egyértelműen elkülöníthetők egymástól, míg más jogrendekben eltérhet ez a besorolás. Ez jelentős nehézséget okozhat, mert nehezen adható vissza, hogy milyen következményekkel jár az adott szerződésmegszűnési módozat (idő, pénz, jogi következmények).</p>
NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	szerb
elállás – odustanak od ugovora	elállás – renunțare	elállás – odustanak
felmondás – otkaz ugovora	felmondás – denunțare, reziliere	felmondás – otkaz
felbontás – raskid ugovora	felbontás – desfacere, rezoluțiune	felbontás – raskid (ugovora)
megszüntetés – prestanak ugovora sporazumom stranaka	megszüntetés – încetare, reziliere, retragere din contract (kontextustól függően)	megszüntetés – ukidanje
(megszűnés – prestanak ugovora)	(megszűnés – încetare)	(megszűnés – prestanak)

szlovák	szlovén	ukrán
elállás – odstúpenie od zmluvy	elállás – odstop, razdor	elállás – відмова
felmondás – vypovedanie zmluvy, výpoveď zmluvy	felmondás – odpoved	felmondás – розірвання (одностороннє)
felbontás – zrušenie zmluvy (zrušenie zmluvy od začiatku, zrušenie zmluvy od samého počiatku, zrušenie zmluvy ex tunc)	felbontás – razveza	felbontás – розірвання за ініціативою сторін
megszüntetés – zrušenie zmluvy (ex nunc)	megszüntetés – prekinitev	megszüntetés – припинення
(megszűnés – zánik zmluvy, zánik záväzkov)	(megszűnés – prenehanje, sporazumna prekinitev)	(megszűnés – припинення)
Lásd még: szerződés		
Kontextus: Ha ingatlan-adásvételi szerződésben a felek a vételár meg nem fizetése vagy fizetési késedelme esetére elállási jogot kötöttek ki, és az elállás oka bekövetkezett, az eladó a szerződéstől akkor is jogosult elállni, ha a vevő tulajdonjogát az ingatlan-nyilvántartásba már bejegyezték.		
Dokumentumtípus: szerződés		
Források: 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről (Ptk.) SBR: Zakon o obligacionim odnosima („Sl. list SFRJ”, br. 29/78, 39/85, 45/89 – odluka USJ i 57/89, „Sl. list SRJ”, br. 31/93, „Sl. list SCG”, br. 1/2003 – Ustavna povelja i „Sl. glasnik RS”, br. 18/2020). HR: Članak 576. Zakona o obveznim odnosima („Narodne novine” 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18). SK: Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník (https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1964/40/). Zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník (https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/-/SK/ZZ/1991/513/).		

Szerződésmegszűnési módok:

	<i>egyoldalú szerződésmegszűnés</i>	<i>kétoldalú szerződésmegszűnés</i>
a <i>jövőben</i> hatályosuló szerződésmegszűnés	felmondás	megszüntetés
<i>visszamenőleges</i> hatályú	elállás	felbontás

horvát:

	<i>egyoldalú szerződésmegszűnés</i>	<i>kétoldalú szerződésmegszűnés</i>
a <i>jövőben</i> hatályosuló szerződésmegszűnés	otkaz	prestanak
<i>visszamenőleges</i> hatályú	odustanak	raskid

román:

	<i>egyoldalú szerződésmegszűnés</i>	<i>kétoldalú szerződésmegszűnés</i>
a <i>jövőben</i> hatályosuló szerződésmegszűnés	reziliere	încetare, denunțare
<i>visszamenőleges</i> hatályú	rezoluțiune	desfacere

szerb:

	<i>egyoldalú szerződésmegszűnés</i>	<i>kétoldalú szerződésmegszűnés</i>
a <i>jövőben</i> hatályosuló szerződésmegszűnés	otkaz	ukidanje
<i>visszamenőleges</i> hatályú	odustanak	raskid

szlovák:

	<i>egyoldalú szerződésmegszűnés</i>	<i>kétoldalú szerződésmegszűnés</i>
a <i>jövőben</i> hatályosuló szerződésmegszűnés	vypovedanie zmluvy, výpoveď	dohoda o zrušení závázku/ zmluvy
<i>visszamenőleges</i> hatályú	odstúpenie (a Ptk. szerint)	dohoda o zrušení závázku/zmluvy od začiatku

szlovén:

	<i>egyoldalú szerződésmegszűnés</i>	<i>kétoldalú szerződésmegszűnés</i>
a <i>jövőben</i> hatályosuló szerződésmegszűnés	odpoved	sporazumno prenehanje
<i>visszamenőleges</i> hatályú	odstop, razdor	razveza

ukrán:

	<i>egyoldalú szerződésmegszűnés</i>	<i>kétoldalú szerződésmegszűnés</i>
a <i>jövőben</i> hatályosuló szerződésmegszűnés	розірвання (одностороннє)	припинення
<i>visszamenőleges</i> hatályú	відмова	розірвання за ініціативою сторін

TERMINUS: KÖLCSÖNSZERZŐDÉS	TÁRGYKÖR: POLGÁRI JOG – KÖTELMI JOG
<p>Definíció: <i>Kölcsönszerződés:</i> Ptk. XX. cím: A hitel- és számlaszerződések, LIII. fejezet „6:383. § [Kölcsönszerződés] Kölcönszerződés alapján a hitelező meghatározott pénzösszeg fizetésére, az adós a pénzösszeg szerződés szerinti későbbi időpontban a hitelezőnek történő visszafizetésére és kamat fizetésére köteles.” <i>Hitelszerződés:</i> Ptk. XX. cím: A hitel- és számlaszerződések, LII. fejezet „6:382. § [Hitelszerződés] (1) Hitelszerződés alapján a hitelező hitelkeret rendelkezésre tartására, és a rendelkezésre tartott összeg erejéig kölcsönszerződés, kezességi szerződés, garanciaszerződés vagy egyéb hitelművelet végzésére vonatkozó más szerződés megkötésére, az adós díj fizetésére köteles.” A köznyelv a kölcsön és hitel terminusokat úgy használja, mintha azonos fogalmat takarnának. A Ptk. rendszerében ezek azonban elkülöníthetők egymástól. A hitelszerződéssel a bank arra vállal kötelezettséget, hogy jutalék ellenében meghatározott hitelkeretet tart a vele szerződő fél rendelkezésére, és e keret terhére kölcsönszerződést köt vagy másfajta hitelművelet végez. A hitelszerződéssel a banknak csak az a kötelezettsége, hogy meghatározott összeggel rendelkezésére áll az adósnak (Székely 2008). A hitelszerződés egyfajta elő- vagy keretszerződés egy <i>kölcsönszerződés</i> vagy egyéb fenti típusú szerződés megkötéséhez. A tényleges kifizetés a <i>kölcsönszerződés</i> alapján történik (Lamm 2009).</p>	<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat): A hitelszerződés és <i>kölcsönszerződés</i> két különböző szerződéstípust jelöl. A szerződésekben a felek pontos megnevezése adott (lásd <i>kölcsönadó/hitelező</i> és <i>kölcsönvevő/adós</i>).</p>

NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	szerb
kölcsönszerződés – ugovor o zajmu	kölcsönszerződés – contract de împrumut	kölcsönszerződés – ugovor o zajmu
hitelszerződés – ugovor o kreditu	hitelszerződés – contract de credit	hitelszerződés – ugovor o kreditu
szlovák	szlovén	ukrán
kölcsönszerződés – zmluva o pôžičke, zmluva o poskytnutí pôžičky	kölcsönszerződés – posojilna pogodba	kölcsönszerződés – договір позики
hitelszerződés – zmluva o úvere, zmluva o poskytnutí úveru, úverová zmluva	hitelszerződés – kreditna pogodba	hitelszerződés – кредитний договір
Lásd még: szerződés		
Kontextus: A kölcsönszerződések kapcsán a közjegyzői okirat jelentősége és előnye a magánokiratokkal szemben abban nyilvánul meg, hogy a közjegyzői okirat mint közokirat közvetlenül végrehajtható, így a hitelezőnek a követelés behajtása érdekében nem kell bírósághoz fordulnia és hosszú éveken át pereskednie.		
Dokumentumtípus: szerződés, jogi és gazdasági szakszövegek		
Források: 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről (Ptk.). Lamm V. (főszerk.) 2009. <i>Jogi lexikon</i> . Budapest: Complex.		
SBR: Zakon o obligacionim odnosima („Sl. list SFRJ”, br. 29/78, 39/85, 45/89 – odluka USJ i 57/89, „Sl. list SRJ”, br. 31/93, „Sl. list SCG”, br. 1/2003 – Ustavna povelja i „Sl. glasnik RS”, br. 18/2020), članovi 557–566.		
HR: Članak 564. Zakona o obveznim odnosima („Narodne novine” 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18).		
SK: Tezaurus slovenského práva – zmluva o pôžičke (https://www.slov-lex.sk/zoznam-tezaurov/-/tezaurus/koncept/-SK-tezaury-1-1-koncepty-134).		
Tezaurus slovenského práva – zmluva o úvere (https://www.slov-lex.sk/zoznam-tezaurov/-/tezaurus/koncept/-SK-tezaury-1-7-koncepty-334).		

TERMINUS: ENGEDMÉNYEZÉS	TÁRGYKÖR: POLGÁRI JOG – KÖTELMI JOG
<p>Definíció: Az <i>engedményezés</i> lényegében követelés átruházása. A szerződés jogosultja a követelését átruházza más személyre, aminek következtében a régi jogosult (engedményező) helyébe új jogosult (engedményes) lép (Bíró 2011).</p> <p>Ptk. Hatodik könyv (Kötelmi jog), Második rész (A szerződés általános szabályai), XII. cím (Engedményezés, jogáttruházás, tartozásátvállalás és szerződésáttruházás), XXVIII. fejezet (Engedményezés) „6:193. § [Engedményezés] (1) A jogosult a kötelezettel szembeni követelését másra ruházhatja át.</p> <p>(2) A követelés átruházással való megszerzéséhez az átruházásra irányuló szerződés vagy más jogcím és a követelés engedményezése szükséges. Az engedményezés az engedményező és az engedményes szerződése, amellyel az engedményes az engedményező helyébe lép.”</p> <p>Factoring: a faktoringügylet (faktorálás) a nem lejárt és lejárt követelések <i>engedményezésével</i> jön létre. A hitelező (faktoráló) a követelését eladja a faktornak, amivel a hitelezőnek az adóssal szemben fennálló hitelezői jogai átszállnak a faktorra. A factoring keretén belül történik az engedményezés.</p> <p>Ptk. Hatodik könyv (Kötelmi jog), Harmadik rész (Egyes szerződések), LVIII. fejezet (A faktoring szerződés) „6:405. § [Factoring szerződés] Faktoring szerződés alapján a faktor meghatározott pénzüsszeg fizetésére, az adós harmadik személlyel szembeni követelésének a faktorra engedményezésére köteles; ha az engedményezett követelés esedékességekor a kötelezett nem teljesít, az adós a kapott összeg visszafizetésére és kamat fizetésére, a faktor a követelés visszaengedményezésére köteles.” (Nemzetközi szabályozása: UNIDROIT Egyezmény).</p>	<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat): A <i>factoring</i> viszonylag új fogalom, a faktoring szerződés csak az új, 2013. évi Ptk.-ban jelent meg (más új szerződéstípusok mellett, mint pl. a <i>franchise</i>, azaz <i>jogbérleti szerződés</i>). Az <i>engedményezés</i> komplex fogalmat takar, részletes szabályozását a kialakuló gyakorlat fogja befolyásolni, amely szakmai vitákkal kísért.</p>

NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	szerb
engedményezés – ustupanje potraživanja (cesija)	engedményezés – cesiune, cesionare, cesiune de creanță, transmisiunea unei creanțe	engedményezés – ustupanje, cesija
factoring – factoring	factoring – factoring	factoring – factoring
szlovák	szlovén	ukrán
engedményezés – postúpenie pohľadávky, cesia	engedményezés – cesija, odstop terjatve	engedményezés – цесія; відступлення права вимоги
factoring – factoring	factoring – factoring	factoring – факторинг
Lásd még: szerződés		
Kontextus: Jelen megállapodás aláírásával engedményező a fenti követelést az azt biztosító mellékkötelezettségekkel együtt engedményesre engedményezi, aki az engedményezést elfogadja.		
Források: 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről (Ptk.). Bíró E. 2011. <i>Szótár a joghoz</i> . Budapest: Jogismeret Alapítvány.		
SBR: Zakon o obligacionim odnosima („Sl. list SFRJ”, br. 29/78, 39/85, 45/89 – odluka USJ i 57/89, „Sl. list SRJ”, br. 31/93, „Sl. list SCG”, br. 1/2003 – Ustavna povelja i „Sl. glasnik RS”, br. 18/2020), članovi 436–445.		
Zakon o faktoringu („Sl. glasnik RS”, br. 62/2013 i 30/2018).		
HR: http://www.paba.hr/default.aspx?id=78 .		
SK: Tezaurus slovenského práva – postúpenie pohľadávky (https://www.slov-lex.sk/zoznam-tezaurov/-/tezaurus/koncept/-SK-tezaur-1-7-koncepty-41).		
Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník (https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1964/40/).		

TERMINUS: KÁRTALANÍTÁS	TÁRGYKÖR: POLGÁRI JOG – KÖTELMI JOG
<p>Definíció: Ptk. Hatodik könyv (Kötelmi jog), XXVIII. cím (Kártalanítás jogszerű károkozásért) „6:564. § [A kártalanítás] Ha jogszabály a jogszerűen okozott kárért kártalanítási kötelezettséget ír elő, a kártalanítás módjára és mértékére a kártérítésre vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni.” Ptk. Hatodik könyv (Kötelmi jog), Negyedik rész (Felelősség szerződésen kívül okozott kárért), XXVI. cím (A kártérítési felelősség általános szabálya és közös szabályai) „6:518. § [A károkozás általános tilalma] A törvény tiltja a jogellenes károkozást. 6:519. § [A felelősség általános szabálya] Aki másnak jogellenesen kárt okoz, köteles azt megtéríteni. Mentessül a felelősség alól a károkozó, ha bizonyítja, hogy magatartása nem volt felróható. 6:520. § [Jogellenesség] Minden károkozás jogellenes, kivéve, ha a károkozó a kárt a) a károsult beleegyezésével okozta; b) a jogtalan támadás vagy a jogtalan és közvetlen támadásra utaló fenyegetés elhárítása érdekében a támadónak okozta, ha az elhárítással a szükséges mértéket nem lépte túl; c) szükséghelyzetben okozta, azzal arányos mértékben; vagy d) jogszabály által megengedett magatartással okozta, és a magatartás más személy jogilag védett érdekét nem sérti, vagy a jogszabály a károkozót kártalanításra kötelezi. 6:521. § [Előreláthatóság] Nem állapítható meg az okozati összefüggés azzal a kárral kapcsolatban, amelyet a károkozó nem látott előre és nem is kellett előre látnia. 6:522. § [A kártérítési kötelezettség terjedelme] (1) A károkozó a károsult teljes kárát köteles megtéríteni. (2) A teljes kártérítés körében a károkozó köteles megtéríteni a) a károsult vagyoniában beállott értékcsökkenést; b) az elmaradt vagyoni előnyt; és c) a károsultat ért vagyoni hátrányok kiküszöböléséhez szükséges költségeket.” A fentiek értelmében a <i>kártalanítás</i> és a kártérítés közti alapvető megkülönböztető fogalmi jegy: a magatartás jogszerűsége vagy jogellenessége.</p>	<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat): A magyar jogrendben a <i>kártalanítás</i> más fogalmat takar, mint a <i>kártérítés</i>. Más jogrendekben a két fogalom nem feltétlenül válik el egymástól (pl. az ukrán jogrendszerben).</p>

A kárt a *kártalanítás* esetében jogszerű (pl. a kisajátítás), míg a kártérítés esetében jogellenes magatartás okozza. Kártalanítás történik általában például szükséghelyzet esetén (feltéve, hogy arányos mértékben történik a károkozás):

Ptk. Ötödik könyv (Dologi jog), Ötödik rész, VI. fejezet (A használat és a hasznok szedésének joga), 3. A használat különös esetei „5:26. § [A szükséghelyzet] (1) Másnak életét, testi épségét vagy vagyonát közvetlenül fenyegető és más módon el nem hárítható veszély esetén a tulajdonos köteles tűrni, hogy dolgát a veszély megszüntetése céljából a szükséges mértékben igénybe vegyék, felhasználják vagy abban kárt okozzanak. [...]

(2) A tulajdonos a szükséghelyzetbe került személytől **kártalanítást**, attól, aki a veszély megszüntetése során indokolatlanul nagy kárt okozott, a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség szabályai szerint **kártérítést** követelhet.”

NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	szerb
kártalanítás – obeštećenje	kártalanítás – despăgubire, compensație (funkcionális ekvivalens); (refacerea situației anterioare – funkcionális ekvivalens)	kártalanítás – obeštećenje
kártérítés – naknada štete	kártérítés – despăgubire, compensație (funkcionális ekvivalens)	kártérítés – naknada štete
szlovák	szlovén	ukrán
kártalanítás – odškodnenie	kártalanítás – nadomestilo za škodo	kártalanítás – компенсація; відшкодування збитків
kártérítés – náhrada škody	kártérítés – odškodnina	kártérítés – відшкодування збитків; компенсація
Kontextus: Az elsőfokú bíróság a felperes vagyoni kártérítési igényét teljes egészében elutasította, annak tételeit részben a bizonyítottság, részben az okozati összefüggés hiánya miatt ítélte alaptalannak.		
Dokumentumtípus: szerződések, bírósági iratok		
Források: 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről (Ptk.). Várnai J. Sz., Mészáros A. É. 2011. <i>Fordítókataloz.</i> Budapest: Tinta Könyvkiadó. 65–66.		
SBR: Zakon o obligacionim odnosima („Sl. list SFRJ”, br. 29/78, 39/85, 45/89 – odluka USJ i 57/89, „Sl. list SRJ”, br. 31/93, „Sl. list SCG”, br. 1/2003 – Ustavna povelja i „Sl. glasnik RS”, br. 18/2020), članovi 185–209.		
HR: Članak 230. Zakon o obveznim odnosima („Narodne novine” 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18).		
SK: Tezaurus slovenského práva – náhrada škody (üzleti kapcsolatban) (https://www.slov-lex.sk/zoznam-tezaurov/-/tezaurus/koncept/-SK-tezaury-1-7-koncepty-282).		
Zákon č. 274/2014 Z. z. o obetiach trestných činov (https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2017/274/20180101).		

<p>TERMINUS: TÉVEDÉS</p>	<p>TÁRGYKÖR: POLGÁRI JOG – KÖTELMI JOG</p>
<p>Definíció: A szerződéskötéskor a szerződési akarat hibái közé sorolhatók a <i>tévedés</i>, a megtévesztés és a fenyegetettség (Székely 2008). Ptk. Hatodik könyv (Kötelmi jog), Második rész (A szerződés általános szabályai), VI. cím (Az érvénytelenség), XVIII. fejezet (Semmisség és megtámadhatóság) 1. A szerződési akarat hibája „6:90. § [Tévedés] (1) Aki a szerződés megkötésekor valamely lényeges körülmény tekintetében tévedésben volt, a szerződési jognyilatkozatát megtámadhatja, ha tévedését a másik fél okozta vagy felismerhette. Lényeges körülményre vonatkozik a tévedés akkor, ha annak ismeretében a fél nem vagy más tartalommal kötötte volna meg a szerződést. (2) Ha a felek a szerződéskötéskor lényeges kérdésben ugyanabban a téves feltevésben voltak, a szerződést bármelyikük megtámadhatja. (3) Nem támadhatja meg a szerződést az, aki a tévedését felismerhette vagy a tévedés kockázatát vállalta. 6:91. § [Megtévesztés és jogellenes fenyegetés] (1) Akit a másik fél szándékos magatartásával tévedésbe ejt vagy tévedésben tart, a megtévesztés hatására tett szerződési jognyilatkozatát megtámadhatja. (2) Akit a másik fél jogellenes fenyegetéssel vett rá a szerződés megkötésére, a szerződési jognyilatkozatát megtámadhatja.”</p>	<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat): A <i>tévedés</i> fogalma nem egyenlő a szándékos tévedésbe ejtéssel és tévedésben tartással, amelyek a megtévesztés fogalma alá tartoznak. Más jogrendekben nem feltétlenül ez a felosztás létezik. A <i>tévedés</i> fogalma az anyagi büntetőjogban is létezik (<i>szándékosságot kizáró tévedés</i>).</p>

NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	szerb
tévedés – zabluda	tévedés – eroare	tévedés – zabluda
meztévesztés – prijevara	meztévesztés – inducere în eroare, dol	meztévesztés – prevara
szlovák	szlovén	ukrán
tévedés – omyl	tévedés – zmota	tévedés – помилка
meztévesztés – uvedenie do omylu (kontextusban: uviesť niekoho do omylu alebo využiť niečí omyl)	meztévesztés – prevara	meztévesztés – введення в оману
Lásd még: semmisség		
<p>Források: 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről (Ptk.). Székely 2008. <i>A polgári per alapjai</i>. Budapest: Eötvös József Kiadó.</p> <p>SBR: Zakon o obligacionim odnosima („Sl. list SFRJ”, br. 29/78, 39/85, 45/89 – odluka USJ i 57/89, „Sl. list SRJ”, br. 31/93, „Sl. list SCG”, br. 1/2003 – Ustavna povelja i „Sl. glasnik RS”, br. 18/2020), članovi 60–66.</p> <p>HR: Članak 281. Zakon o obveznim odnosima („Narodne novine” 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18).</p> <p>SK: Tezaurus slovenského práva – omyl (https://www.slov-lex.sk/zoznam-tezaurov/-/tezaurus/koncept/-SK-tezaury-1-2-koncepty-482). Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník (https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1964/40/).</p>		

TERMINUS: POLGÁRI JOGI TÁRSASÁG	TÁRGYKÖR: POLGÁRI JOG – KÖTELMI JOG
<p>Definíció: A <i>polgári jogi társaság</i> olyan, a gazdasági társaságoknál rugalmasabb társasági forma, amelynek lényege, hogy a tagok olyan közös cél elérésében működnek együtt, amely általában gazdasági tevékenységet is igényel, de vagyon nélkül is irányulhat kizárólag tevékenység összehangolására. A <i>polgári jogi társaságot</i> a gazdasági társaságokkal ellentétben nem szükséges a cégjegyzékbe bejegyezni. Egyik tipikus fajtája az épület felépítésére irányuló építőközösség (Lamm 2009).</p> <p>XXIV. cím (A polgári jogi társasági szerződés) „6:498. § [Polgári jogi társasági szerződés] Polgári jogi társasági szerződéssel a felek (a továbbiakban: tagok) arra vállalnak kötelezettséget, hogy közös céljuk elérése érdekében együttműködnek, a közös cél megvalósításához szükséges vagyoni hozzájárulást teljesítenek, és tevékenységük kockázatát közösen viselik.” A tagok az ügyek vitelére együttesen jogosultak (lásd részletesebben: Ptk. 6:503. §).</p> <p>A <i>polgári jogi társaság</i> tagjainak (magánszemélyeknek) kötelmi (szerződéses) jogviszony alapján létrejövő közössége nem hoz létre jogalanyiságot, tehát nem minősül jogi személynek, a tagok azok, akik közvetlenül jogot szereznek (például tulajdonjogot) vagy kötelezettséget vállalnak.</p>	<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat): Ritkán alkalmazott, speciális társasági forma. A szerb nyelvben különösen kell figyelni az <i>ortakluk</i> mint <i>polgári jogi társaság</i> és az <i>ortacko društvo</i> mint <i>közkereseti társaság</i> megkülönböztetésére.</p>

NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	szerb
polgári jogi társaság – gospodarsko interesno udruženje	polgári jogi társaság – societate de drept civil, societate civilă	polgári jogi társaság – ortakluk
szlovák	szlovén	ukrán
polgári jogi társaság – občianskoprávna spoločnosť, spoločnosť občianskeho práva (terminusjelölt)	polgári jogi társaság – družba civilnega prava	polgári jogi társaság – цивільно-правова спілка (terminusjelölt)
Lásd még: cégforma		
Kontextus: Polgári jogi társaságot szóbeli megállapodással is létrehozhatunk, míg a gazdasági társaságok esetében kötelező az írásos forma.		
Dokumentumtípus: bírósági iratok		
Források: 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről (Ptk.). Lamm V. (főszerk.) 2009. <i>Jogi lexikon</i> . Budapest: Complex.		
HR: Članak 2. stavak (2) Zakona o trgovačkim društvima („Narodne novine” 152/11).		

TERMINUS: AZONNALI HATÁLYÚ FELMONDÁS	TÁRGYKÖR: MUNKAJOG
<p>Definíció: A munkaviszony többféle módon szüntethető meg, ennek alapesetei: Mt. 37. A munkaviszony megszüntetése „64. § (1) A munkaviszony megszüntethető a) közös megegyezéssel, b) felmondással, c) azonnali hatályú felmondással.” „A felmondás a másik félhez intézett egyoldalú jognyilatkozat, mely a munkaviszonyt jövőre nézve, felmondási idő közbeiktatásával szünteti meg.” Érvényességi feltétel az írásba foglalása és a másik fél részére történő átadása (Ferencz et al. 2013: 91). Az azonnali hatályú felmondás (korábban: rendkívüli felmondás) a felmondás (korábban: rendes felmondás) egy speciális esete: Mt. 42. Azonnali hatályú felmondás „78. § (1) A munkáltató vagy a munkavállaló a munkaviszonyt azonnali hatályú felmondással megszüntetheti, ha a másik fél a) a munkaviszonyból származó lényeges kötelezettségét szándékosan vagy súlyos gondatlansággal jelentős mértékben megszegi, vagy b) egyébként olyan magatartást tanúsít, amely a munkaviszony fenntartását lehetetlenné teszi. [...]” 79. § (1) Azonnali hatályú felmondással – indokolás nélkül – megszüntetheti a) a fél a munkaviszonyt a próbaidő alatt, b) a munkáltató a határozott idejű munkaviszonyt.” Az <i>azonnali hatályú felmondás</i> három alapesete: az indokoláshoz kötött azonnali hatályú felmondás, a próbaidő alatti azonnali hatályú felmondás és a határozott idejű munkaviszony munkáltató általi azonnali hatályú megszüntetése (Ferencz et al. 2013). A munkavállaló a munkaviszonyát <i>azonnali hatályú felmondással</i> abban az esetben szüntetheti meg, ha a munkaviszonyból származó lényeges kötelezettségét szándékosan vagy súlyos gondatlansággal jelentős mértékben megszegte, vagy egyébként olyan magatartást tanúsított, amely a munkaviszony fenntartását lehetetlenné teszi. Ez vonatkozik a munkáltatóra is. Az <i>azonnali hatályú felmondás</i> jogát a munkavállaló és a munkáltató az ennek alapjául szolgáló okról való tudomásszerzéstől számított 15 napon belül (szubjektív határidő), legfeljebb azonban az ok bekövetkeztétől számított 1 éven belül (objektív határidő), illetve bűncselekmény elkövetése esetén a büntethetőség elévüléséig gyakorolhatja. Az új Mt. hatálybalépésével a terminus változott: rendkívüli felmondás helyett <i>azonnali hatályú felmondás</i> lett az új terminus, a rendes felmondás helyett pedig ma felmondást használunk.</p>	<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat): Az <i>azonnali hatályú felmondás</i> terminus esetében a fogalom nem, hanem a terminus változott. Ilyen esetben értelemszerűen az idegen nyelvi megfeleltetésekor ugyanúgy elsősorban azt kell figyelembe venni, hogy az adott jogrendben a felmondásnak mely típusai léteznek, és a terminusokat a létező terminusokkal kell megfeleltetni. Amennyiben a megfeleltetés nem lehetséges, akkor érdemes terminusjelöltben gondolkodni. Az ilyen típusú változást a terminusoknak nem feltétlenül kell jelölniük, hacsak nem kifejezetten a nyelvi forma változására kell a fordításban felhívni a figyelmet. A szerbiai munkajog nem ismeri ezt a jogintézményt. A <i>próbaidő</i> és a <i>határozott idejű munkaviszony</i> megszüntetését ezek az időszakok lejártával nem <i>felmondásnak</i> tekintik, hanem a <i>munkaviszony megszűnésének (prestanak radnog odnosa)</i>. A többi esetben a szerb munkajog (még a próbaidő esetében is) előír egy bizonyos <i>felmondási időt</i>.</p>

NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	szerb
azonnali hatályú felmondás – izvanredni otkaz	azonnali hatályú felmondás – demisie fără preaviz, demisie cu efect imediat, demisie imediată	azonnali hatályú felmondás – otkaz sa neposrednim dejstvom
felmondás – redovni otkaz	felmondás – demisie	felmondás – otkaz
szlovák	szlovén	ukrán
azonnali hatályú felmondás – okamžité skončenie pracovného pomeru, výpoveď s okamžitou platnosťou	azonnali hatályú felmondás – odpoved brez odpovednega roka	azonnali hatályú felmondás – негайне звільнення; негайне розірвання трудового договору
felmondás – výpoveď	felmondás – odpoved	felmondás – звільнення
Lásd még: szerződés, szerződésmegszűnési módzatok		
Kontextus: Alulírott ..... a ..... Munkáltatóval ..... év ..... hó .... napjától fennálló munkaviszonyomat A munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.) 78. § (1) bekezdése alapján azonnali hatályú felmondással megszüntetem az alábbi indokok alapján:		
Dokumentumtípus: munkaügyi iratok, munkaszerződés		
Források: 2012. évi I. törvény a munka törvénykönyvéről (Mt.). Ferencz J., Göndör É., Gyulavári G., Kártyás G. 2013. <i>Munkajogi alapismeretek</i> . Budapest: ELTE Eötvös Kiadó.		
SBR: Zakon o radu („Sl. glasnik RS”, br. 24/2005, 61/2005, 54/2009, 32/2013, 75/2014, 13/2017 – odluka US, 113/2017 i 95/2018 – autentično tumačenje), član 175.		
HR: Članak 47. stavak (3) Zakona o radu. („Narodne novine” 93/14, 127/17, 98/19).		
SK: Tezaurus slovenského práva – výpoveď (mint munkajogi fogalom) (https://www.slov-lex.sk/zoznam-tezaurov/-/tezaurus/koncept/-SK-tezaur-15-koncepty-31).		
Zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce (https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2001/311/20210301).		

TERMINUS: JÁRULÉK	TÁRGYKÖR: ADÓJOG (SZOCIÁLIS JOG)
<p>Definíció: A <i>járulék</i> olyan összeg, amelyet a társadalombiztosításhoz (egészség-biztosítás és nyugdíjbiztosítás) való kötelező hozzájárulásként kell megfizetni (nyugdíjjárulék, egészségbiztosítási és munkaerőpiaci járulék), amely által a biztosított jogosulttá válik társadalombiztosítási ellátásokra. A pénzübeli társadalombiztosítási ellátás összege általában arányban áll a biztosítottnak az ellátás fedezetére szolgáló járulék alapjául szolgáló jövedelmével. A foglalkoztatót bejelentési, nyilvántartási, járulékmegállapítási, levonási, járulékfizetési és bevallási kötelezettség terheli (lásd 1997. évi LXXX. tv.). A <i>járulékok</i> fajtái (fogalmak és terminusok) a jogszabályok változásával az utóbbi években több alkalommal módosultak (lásd https://www.nav.gov.hu/nav/ado/jarulek/Fizetendo_jarulekok_220160105.html) – például változott, hogy mi fizetendő a foglalkoztató és a biztosított által (megszűnt a foglalkoztató által fizetett karkedvezmény-biztosítási járulék stb.).</p>	<p>Fordítói gyakorlat (vignázat): A <i>járulék</i> nem keverendő a <i>járulékkal</i>, amely rendszeres pénzübeli juttatás (pl. álláskeresési járadék, özvegyi járadék, baleseti járadék, nyugdíjjáradék). Ahogyan nem keverendő az <i>illeték</i> (az ügyfél által valamilyen állami szervnek fizetett állami bevétel az ügyfél érdekében lefolytatott ellátásban) az <i>illetményel</i> (munkavégzésért járó fizetés.)</p>

NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	szerb
járulék – doprinos	járulék – contribuție	járulék – doprinos
járadék – naknada	járadék – indemnizație, rentă	járadék – naknada
szlovák	szlovén	ukrán
járulék – poistné (na sociálne poistenie/ verejné zdravotné poistenie), <i>közny.</i> odvody	járulék – prispevek	járulék – збір, внесок
járadék – dávka	járadék – renta (önmagában), nadomestilo (baleseti, álláskeresési stb.)	járadék – допомога
Kontextus: A várakozások szerint tíz százalékkal emelkedhet jövőre a bruttó minimálbér, és ötszázalékos járulékcsoökkentésre lehet számítani.		
Dokumentumtípus: munkaügyi iratok, sajtószöveg		
Források: 1997. évi LXXX. törvény a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről. NAV honlapja: www.nav.gov.hu , https://www.nav.gov.hu/nav/ado/jarulek/Fizetendo_jarulekok_220160105.html . Várnai J. Sz., Mészáros A. É. 2011. <i>Fordítókataloz.</i> Budapest: Tinta Könyvkiadó. 113.		
SBR: Zakon o radu („Sl. glasnik RS”, br. 24/2005, 61/2005, 54/2009, 32/2013, 75/2014, 13/2017 – odluka US, 113/2017 i 95/2018 – autentično tumačenje); Zakon o zapošljavanju i osiguranju za slučaj nezaposlenosti („Sl. glasnik RS”, br. 36/2009, 88/2010, 38/2015, 113/2017 i 113/2017 – dr. zakon).		
HR: Članak 2. stavak (6) Općeg poreznog zakona („Narodne novine” 115/16, 106/18, 121/19, 32/20, 42/20).		
SK: Zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení (https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2003/461/20210701). Zákon č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení (https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2003/461/20210701).		

TERMINUS: ÁFA	TÁRGYKÖR: PÉNZÜGYI JOG / ADÓJOG
<p>Definíció: Az áfa (általános forgalmi adó) közvetett, fogyasztási típusú adó, az államháztartás központi kormányzata költségvetésének bevétele. Minden adóköteles, gazdasági tevékenységet folytató természetes vagy jogi személynek fel kell számíttatnia az áfát vevői felé, és azt az adóhatóságnak megfizetni. Az általános áfakulcs mértéke jelenleg az adó alapjának 27%-a, egyes termékek, szolgáltatások esetében ennél alacsonyabb százalék.</p> <p>Az 2007. évi CXXVII. tv. „2. § E törvény alapján adót kell fizetni:</p> <p>a) adóalany által – ilyen minőségében – belföldön és ellenérték fejében teljesített termékértékesítése, szolgáltatásnyújtása,</p> <p>b) terméknek az Európai Közösségen (a továbbiakban: Közösség) belüli egyes, belföldön és ellenérték fejében teljesített beszerzése és</p> <p>c) termék importja után.”</p> <p>Mentesek az áfa megfizetése alól a törvényben meghatározott termékértékesítések és szolgáltatásnyújtások.</p> <p>A héa (hozzáadottérték-adó) az áfa uniós szintű megvalósulási formája. A héa annyiban különbözik az áfától, hogy a tagállamonként más, hasonló típusú adónemeket is magában foglalja.</p> <p>Az uniós héairányelv (Tanács 2006/112/EK irányelve) szerint a héa tartalma a magyar áfának megfelelő tethető, másfajta fogyasztási típusú adónemet nem tartalmaz.</p>	<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat): Az uniós fogalmakra jellemző a fogalmi azonosság és fogalmi autonómia (függetlenség a nemzeti jogrendszerrel), mert a fogalmak definiálása felülről, mesterségesen és eleve egységes módon történik. Ilyen esetben a terminusok kiválasztására terelődik a hangsúly.</p> <p>A kérdés, hogy érdemes-e az uniós terminusra új terminust bevezetni vagy a már meglévőt alkalmazni, milyen viszonyban van az a már meglévő fogalmakkal és terminusokkal.</p> <p>Tagállamonként erre más megoldás született, a magyar nyelv esetében új terminust vezettek be.</p>

NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	szerb
áfa – PDV (porez na dodanu vrijednost)	áfa – TVA (Taxa pe valoarea adăugată)	áfa – PDV (porez na dodatu vrednost)
héta – PDV ID	héta – TVA	héta – porez na dodatu vrednost u Evropskoj uniji
szlovák	szlovén	ukrán
áfa – daň z pridanej hodnoty, DPH	áfa – DDV (prometni davek)	áfa – ПДВ (податок на додану вартість)
héta – daň z pridanej hodnoty	héta – DDV	héta – ПДВ
Lásd még: közigazgatás		
Kontextus: Az áfáról szóló törvény alapján az értékesítésre kerülő termékek, illetve szolgáltatások után áfát kell fizetniük mindazon gazdálkodóknak, akik rendszeres, üzletszerű gazdasági tevékenységet folytatnak, és áruikat saját nevükben értékesítik.		
Dokumentumtípus:		
Források: 2007. évi CXXXVII. törvény az általános forgalmi adóról (ún. áfatörvény). IATE – Európai Unió Intézményközi Terminológiai Adatbázisa: iate.europa.eu. A Tanács 2006/112/EK 2006.11.28-i irányelve a közös hozzáadottértékadó-rendszerrel (EURLEX – eur-lex-europa.eu).		
SBR: Zakon o porezu na dodatu vrednost („Sl. glasnik RS”, br. 84/2004, 86/2004 – ispr., 61/2005, 61/2007, 93/2012, 108/2013, 6/2014 – usklađeni din. izn., 68/2014 – dr. zakon, 142/2014, 5/2015 – usklađeni din. izn., 83/2015, 5/2016 – usklađeni din. izn., 108/2016, 7/2017 – usklađeni din. izn., 113/2017, 13/2018 – usklađeni din. izn., 30/2018, 4/2019 – usklađeni din. izn., 72/2019, 8/2020 – usklađeni din. izn. i 153/2020); Zakon o budžetskom sistemu („Sl. glasnik RS”, br. 54/2009, 73/2010, 101/2010, 101/2011, 93/2012, 62/2013, 63/2013 – ispr., 108/2013, 142/2014, 68/2015 – dr. zakon, 103/2015, 99/2016, 113/2017, 95/2018, 31/2019, 72/2019 i 149/2020), član 23.		
HR: Članak 1. stavak (1) Zakona o porezu na dodanu vrijednost („Narodne novine” 73/13, 99/13, 148/13, 153/13, 143/14, 115/16, 106/18, 121/19, 138/20).		
SK: Zákon 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty (https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2004/222/20210701).		

TERMINUS: CÉGBÍRÓSÁG	TÁRGYKÖR: TÁRSASÁGI JOG (CÉGJOG) ⁴
<p>Definíció: Magyarországon a cégjegyzéket (cégek nyilvántartását) a törvényes cégek mint <i>cégbíróságok</i> vezetik, és egyúttal a cégek felett – a cégek törvényes működésének biztosítása érdekében – törvényességi felügyeletet is gyakorolnak.</p> <p>Cégjegyzék: a cégbíróság a cégjegyzékben tartja nyilván a konkrét céget és a cégre vonatkozó adatokat.</p> <p>Cégnyilvántartás: a cégek adatainak nyilvántartására szolgáló adatbázis. Szélesebb fogalom, mint a cégjegyzék, mert a cégjegyzéken kívül tartalmazza a benne szereplő okiratokat, mellékleteket is.</p> <p>A Ctv. 1. fejezet, 1. cím, 1. § (1) bekezdés értelmében a cégbíróság például a következő feladatokat látja el: cégbejegyzés és az adatok módosítása, törlése, tájékoztatás nyújtása, törvényességi felügyeleti eljárás lefolytatása, közhasznúvá minősítésről döntés meghozatala, a cégbíróság hatáskörébe utalt egyéb ügyek elbírálása, a kisebbségi jogok gyakorlását, valamint a hitelezői jogok védelmét biztosító kérelmek elbírálása.</p> <p>A Ctv. 11. §-a értelmében a cégnyilvánosságot a cégbíróság, a céginformációs szolgálat és a Cégbiztonságért felelős központosított bizottság biztosítja.</p>	<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat): A <i>cégjegyzék</i> nyilvántartását az államok eltérő módon oldják meg. Olyan jellemzőkben különböznek (fogalmi jellemzők mint funkciók), hogy a bíróságon történik a nyilvántartás vagy a bíróság csak felügyeletet gyakorol; egy külön, önálló hivatal vagy egy másik hivatalon (pl. kereskedelmi kamarán) belül egy részleg látja el ezt a feladatot; a <i>cégbíróság</i> esetleg nemcsak <i>nem peres</i>, hanem <i>peres ügyeket</i> is tárgyal. Eppen ezért a szótárakban sokféle változattal, terminusjelöléssel találkozunk, amelyeket nem feltétlenül jelölnek meg annak. Az idegen nyelvi terminusok terminológiai vizsgálatának lefolytatása után, amennyiben külföldön nem bíróság látja el a feladatokat, úgy a külföldi hivatalok megnevezésére általában a cégnyilvántartó hivatal terminusjelölt alkalmazása javasolt.</p> <p>(Megjegyzés: minden <i>gazdasági társaság cégnek</i> minősül, de nem minden <i>cég gazdasági társaság</i>, mert a <i>cégek</i> köre tágabb, mint a <i>gazdasági társaságoké</i>, lásd <i>egyéni vállalkozás, szövetkezet, közjegyzői iroda, vízgazdálkodási társulat</i> stb.)</p> <p>Szerbiában a <i>cégjegyzéket</i> nem <i>cégbíróság</i> vezeti, hanem egy erre kialakított állami ügynökség, a <i>Cégnyilvántartó Ügynökség (Agencija za privredne registre/APR)</i>, amelynek hatáskörébe tartozik még több egyéb nyilvántartás vezetése is (pl. média-nyilvántartás, építési engedélyek nyilvántartása, factoring-nyilvántartás stb.)</p> <p>Horvátországban a <i>cégjegyzéket</i> a <i>kereskedelmi bíróság</i> vezeti, amely a cégjegyzéken kívül különböző munkaügyi kérdésekben, valamint bel- és külföldi kereskedelmi ügyekben is határoz, ahogy ezt a megnevezése is jelöli.</p>

⁴ A cégjog és a társasági jog a polgári jog része. A társasági jog jogforrása a Ptk. Harmadik könyve (a korábbi Gt.-t 2013-tól hatályon kívül helyezték), a gazdasági társaságok létesítésével, szervezésével, működésével és megszűnésével kapcsolatos jogviszonyokat szabályozza. A cégjog jogforrása a Ctv. (2006. évi V. törvény a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról), amely a cégekre vonatkozó anyagi és eljárásjogi rendelkezéseket szabályozza (például cégbejegyzés). A társasági jog és a cégjog nem feltétlen határolódik el élesen egymástól. Az angolszász business law ekvivalenseként általában az üzleti jog használatos. Gazdasági jog alatt a kereskedelmi, társasági jogi, cégjogi, pénzügyi és számviteli rendelkezések összességét értik.

NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	szerb
cégbíróság – trgovački sud (funkcionális ekvivalens)	cégbíróság – Oficiul Registrului Comerțului (<i>Cégnyilvántartó Hivatal</i>) (funkcionális ekvivalens)	cégbíróság – registarski sud
cégjegyzék – registar trgovačkih društava	cégjegyzék – Registrul Comerțului	cégjegyzék – sudski registar privrednih subjekata
gazdasági társaság – trgovačko društvo	gazdasági társaság – societate comercială	gazdasági társaság – privredno društvo
szlovák	szlovén	ukrán
cégbíróság – registrový súd	cégbíróság – registrsko sodišče	cégbíróság – реєстраційний суд
cégjegyzék – obchodný register	cégjegyzék – sodni register	cégjegyzék – реєстр юридичних осіб
gazdasági társaság – obchodná spoločnosť	gazdasági társaság – gospodarska družba	gazdasági társaság – господарське товариство
Lásd még: cégkivonat, cégjegyzés		
Kontextus: A Céginformációs Szolgálat által szolgáltatott adatok azonosak a cégbíróságokon számítógépen rögzített adatokkal, mivel a Céginformációs Szolgálat a Magyarországon működő összes cégbírósággal számítógépes összeköttetésben áll, ezáltal Magyarország területén bejegyzett összes cégről naprakész információt szolgáltat.		
Dokumentumtípus: cégiratok, szerződések		
Források: A cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény (Ctv.). Tamás D. 2014. <i>A gazdasági szakszövegek fordításának terminológiai kérdéseiről. Fordítástudományi értekezések I.</i> Budapest: ELTE BTK Fordító- és Tolmácsképző Tanszék. 155–162. Várnai J. Sz., Mészáros A. É. 2011. <i>Fordítókataloz.</i> Budapest: Tinta Könyvkiadó. 60.		
SBR: Zakon o privrednim društvima („Sl. glasnik RS”, br. 36/2011, 99/2011, 83/2014 – dr. zakon, 5/2015, 44/2018, 95/2018 i 91/2019), član 3.		
HR: Članak 64. Zakona o trgovačkim društvima („Narodne novine” 111/93, 39/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19).		
SK: Tezaurus slovenského práva – obchodný register (https://www.slov-lex.sk/zoznam-tezaurov/-/tezaurus/koncept/-SK-tezaury-1-7-koncepty-118). Tezaurus slovenského práva – obchodná spoločnosť (https://www.slov-lex.sk/zoznam-tezaurov/-/tezaurus/koncept/-SK-tezaury-1-7-koncepty-130).		
Zákon č. 530/2003 Z. z. o obchodnom registri (https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2003/530/20210101).		

TERMINUS: CÉGKIVONAT		TÁRGYKÖR: TÁRSASÁGI JOG (CÉGJOG)
<p>Definíció: A magyar cégbíróságok háromféle iratot adnak ki: cégkivonat, cégmásolat, cégbizonyítvány, amelyek tartalmukban eltérnek egymástól. Ctv. 12. §: „A cégbíróságon a cégiratokat bárki ingyenesen megtekintheti, azokról feljegyzést készíthet. A cégjegyzék adatairól cégmásolat, cégkivonat vagy cégbizonyítvány kiadása kérhető. A cégmásolat a cégjegyzék valamennyi fennálló és törölt adatát, a cégkivonat a cégjegyzék fennálló adatait, a cégbizonyítvány pedig – a kérelemtől függően – a cégjegyzék egyes fennálló vagy törölt adatait tanúsítja hitelesen, illetve azt, hogy valamely meghatározott bejegyzés a cégjegyzékben nem szerepel(t). A cégnyilvántartásban a törölt adatnak megállapíthatónak kell maradnia.” Létezik az internetről lekérhető ingyenes, nem hiteles cégkivonat, amely kizárólag tájékoztató jellegű, valamint közjegyzőnél és cégbíróságtól lehet kérni közhiteles cégkivonatot (a közjegyző záradékkal tanúsítja a közhiteles nyilvántartás tartalmát).</p>		<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat): A cégiratokra ugyanúgy érvényes az a megállapítás, amely általában valamely állam által kiadott (ok)iratokra: az iratok mellett a foglalkozások, hivatalok megnevezései, az oklevelek, bizonyítványok és iskolatípusok tipikusan országspecifikus fogalmak, amelyek gyakran nehezen feleltethetők meg. Ezek között sok a határeset, mérlegelés kérdése, hogy analóg terminust (funkcionális ekvivalenst) vagy terminusjelöltet használunk megfeleltetéskor.</p>
NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	szerb
cégkivonat – izvadak iz sudskog registra	cégkivonat – certificat constatator (funkcionális ekvivalens) (extras din registrul comențului – terminusjelölt)	cégkivonat – izvod iz sudskog registra privrednih subjekata
cégmásolat – povijesni izvadak iz sudskog registra (funkcionális ekvivalens)	cégmásolat – copie după registrul comerțului	cégmásolat – izvod iz sudskog registra privrednih subjekata sa istorijatom promena
cégbizonyítvány – potvrda iz sudskog registra (terminusjelölt)	cégbizonyítvány – certificat de înmatriculare (funkcionális ekvivalens)	cégbizonyítvány – potvrda o podacima iz sudskog registra privrednih subjekata

szlovák	szlovén	ukrán
cégkivonat – výpis z obchodného registra	cégkivonat – izpisek iz sodnega registra	cégkivonat – витяг з реєстру юридичних осіб
cégmásolat – úplný výpis z obchodného registra	cégmásolat – zgodovinski izpis iz sodnega registra	cégmásolat – повний витяг з реєстру юридичних осіб
cégbizonyítvány – čiastočný výpis z obchodného registra (výpis vybraných údajov z obchodného registra), potvrdenie z obchodného registra (jogalanyiságot igazolja) (terminusjelölt)	cégbizonyítvány – delni izpis iz sodnega registra (terminusjelölt)	cégbizonyítvány – довідка з реєстру юридичних осіб
Lásd még: cégbíróság		
Kontextus: „Tanúsítom az általam a mai napon elektronikus úton történt betekintés alapján, hogy ebben az idefűzött hét oldalból álló, Cg.00 számú cégjegyzékszámon az x Kft. nevére kiadott »Cégkivonat« megnevezésű okiratban szereplő adatok az Igazságügyi Minisztérium Céginformációs és az Elektronikus Cégeljárásban Közreműködő Szolgálatánál nyilvántartott adatokkal mindenben megegyeznek.” (Cégkivonat végén szereplő közjegyzői hitelesítés, záradék)		
Dokumentumtípus: cégiratok, szerződések		
Források: A cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény (Ctv.). Tamás D. 2014. <i>A gazdasági szakszövegek fordításának terminológiai kérdéseiről. Fordítástudományi értekezések I.</i> Budapest: ELTE BTK Fordító- és Tolmácsképző Tanszék. 155–162.		
SBR: Zakon o postopku registracije u Agenciji za privredne registre („Sl. glasnik RS”, br. 99/2011, 83/2014 i 31/2019), član 2.		
HR: Članak 1. Zakona o sudskom registru („Narodne novine 1/95, 57/96, 1/98, 30/99, 54/05, 40/07, 91/10, 90/11, 148/13, 93/14, 93/14, 110/15, 40/19).		
SK: Zákon č. 530/2003 Z. z. o obchodnom registri (https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2003/530/20210101).		

TERMINUS: CÉGJEGYZÉS	TÁRGYKÖR: TÁRSASÁGI JOG (CÉGJOG)
<p>Definíció: A cégjegyzési jog a cég írásbeli képviseletére jogosít fel. Aki a cégjegyzési joggal rendelkezik, az a cég nevében aláírásra jogosult, képviselheti az adott céget. A cégjegyzési jog módja lehet önálló és lehet együttes. A cégjegyzési jogot az aláírási címpéldány is igazolja. Ctv. „8. § (1) A cég képviseletére vonatkozó rendelkezéseket az adott cégformára irányadó jogszabály állapítja meg. A cégjegyzési jog a cég írásbeli képviseletére, a cég nevében történő aláírásra való jogosultság. A képviselet, valamint a cégjegyzés módja csak azonos lehet. (2) A cégjegyzés módja önálló vagy együttes. Kettőnél több cégjegyzésre jogosult esetén a cég úgy is rendelkezhet, hogy egyes jogosultakat önálló, más jogosultakat együttes cégjegyzési jog illet meg, vagy hogy az együttes cégjegyzésre jogosultak közül az egyik aláíró mindig meghatározott személy. (3) Ugyanaz a személy csak egyféle módon – vagy önállóan, vagy mással együttesen – jegyezheti a céget.”</p>	<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat): A <i>cégjegyzés</i> nem keverendő a <i>cégbejegyzéssel</i>, amely alatt a cégek bejegyzését értjük a cégbírórságon. A szerbiai cégjog szerint a cég képviseletére jogosultak: a cég törvényes (<i>statutáris</i>) képviselői (ügyvezető stb.), a cég egyéb meghatalmazott képviselői, a cég alkalmazottai feladatkörükben, továbbá a cégjegyzők (<i>prokuristi</i>).</p>

NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	szerb
cégjegyzés – pravo zastupanja	cégjegyzés – semnătura socială	cégjegyzés – prokura
cégbejegyzés – upis trgovačkog društva u sudski registar	cégbejegyzés – înmatricularea (societății, firmei)	cégbejegyzés – registracija privrednog društva
szlovák	szlovén	ukrán
cégjegyzés – konanie menom spoločnosti (konanie v mene spoločnosti)	cégjegyzés – prokura	cégjegyzés – право підпису від імені юридичної особи
cégbejegyzés – zápis spoločnosti do obchodného registra (zápis do obchodného registra)	cégbejegyzés – vpis v sodni register	cégbejegyzés – державна реєстрація юридичної особи
Lásd még: aláírási címpéldány, cégbíróság		
Kontextus: A cégjegyzés formai szempontból úgy valósul meg, hogy a cég képviselői a gazdasági társaság cégneve alatt az iratokat saját név-aláírásukkal látják el.		
Dokumentumtípus: aláírási címpéldány, aláírási minta, cégiratok, szerződések		
Források: A cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény (Ctv.).		
SBR: Zakon o privrednim društvima („Sl. glasnik RS”, br. 36/2011, 99/2011, 83/2014 – dr. zakon, 5/2015, 44/2018, 95/2018 i 91/2019), članovi 31–40.		
HR: Članak 3. stavak (9) Zakona o sudskom registru. („Narodne novine” 1/95, 57/96, 1/98, 30/99, 54/05, 40/07, 91/10, 90/11, 148/13.)		
SK: Zákon č. 530/2003 Z. z. o obchodnom registri (https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2003/530/20210101).		

TERMINUS: ALÁÍRÁSI CÍMPÉLDÁNY	TÁRGYKÖR: TÁRSASÁGI JOG (CÉGJOG)
<p>Definíció: Az <i>aláírási címpéldány</i> más néven hiteles cégáírási nyilatkozat, amelyet a közjegyző állít ki és lát el aláírás-hitelesítéssel. Az <i>aláírási címpéldány</i> – a létesítő okiratban foglaltakkal egyezően – feltünteti a cég nevét, a cégjegyzésre jogosult nevét, lakóhelyét, a képviselő jogcímét (pl. vezető tisztségviselő, munkavállaló), a cégjegyzés módját és a cégjegyzésre jogosult aláírási mintáját (lásd Ctv. 9. §).</p>	<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat): Az <i>aláírási címpéldány</i> nem keverendő az <i>aláírásmintával</i>, amelyet ügyvéd (és kamarai jogtanácsos) kizárólag cégbejegyzési vagy változásbejegyzési eljárás során jegyezhet ellen, amennyiben a cég létesítő okiratát, illetve annak módosítását is ő készíti, szerkeszti vagy jegyzi ellen, továbbá ha az aláírásminta a cégbejegyzési vagy változásbejegyzési kérelem mellékletét képezi. A közjegyzői címpéldánnyal ellentétben, amely közokirat (közjegyző, bíróság, hatóság, közigazgatási szerv által, saját ügykörén belül, meghatározott alakban kiállított okirat), az aláírásminta teljes bizonyító erejű magánokirat. Az <i>aláírási címpéldányon</i> a cégjegyzésre jogosult munkavállaló kérésére a cégnél ellátott feladatköre és beosztása is szerepeltethető. A román nyelv esetében mindkét esetben általában a <i>specimen de semnătură</i> használatos.</p>

NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	szerb
aláírási címpéldány – prijava potpisa	aláírási címpéldány – specimen de semnătură	aláírási címpéldány – karton deponovanog potpisa
aláírásminta – ovjeren potpis osobe ovlaštene za zastupanje	aláírásminta – model de semnătură (terminusjelölt)	aláírásminta – specimen potpisa
szlovák	szlovén	ukrán
aláírási címpéldány – podpisový vzor	aláírási címpéldány – deponiranje podpisa	aláírási címpéldány – заява про спосіб підписання документів
aláírásminta – podpisový vzor (vzorový podpis)	aláírásminta – vzorčni podpis	aláírásminta – зразок підпису
Lásd még: cégjegyzés		
Kontextus: A cégek adminisztrációs terhei csökkenthetők azáltal, ha a cég a cégjegyzésre jogosult aláírási címpéldányát vagy aláírási mintáját benyújtotta a cégbíróságnak, és azt a cégjegyzék is tartalmazza, mert egyes hatósági eljárások során azt a hatóság elektronikusan közvetlenül lekérheti a cégbíróságtól.		
Dokumentumtípus: cégiratok, szerződések		
Források: A cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény (Ctv.).		
SBR: Zakon o privrednim društvima („Sl. glasnik RS”, br. 36/2011, 99/2011, 83/2014 – dr. zakon, 5/2015, 44/2018, 95/2018 i 91/2019), član 11. stav 2.		
HR: Članak 550.b. stavak (14) Zakona o trgovačkim društvima („Narodne novine” 111/93, 39/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19).		
SK: Zákon č. 530/2003 Z. z. o obchodnom registri (https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2003/530/20210101).		

TERMINUS: IGAZGATÓSÁG	TÁRGYKÖR: TÁRSASÁGI JOG (CÉGJOG)
<p>Definíció: Az <i>igazgatóság</i> a társaság vezető szerve, feladata a társaság operatív irányítása, amelyet általában az ügyvezetés, részvénytársaságnál az igazgatóság lát el. A tulajdonosi ellenőrzés feladata a felügyelőbizottságé. Az <i>igazgatóság</i> nem azonos az igazgatótanáccsal, amely működhet nyrt., monista ügyvezetés esetén a zárt és nyilvánosan működő európai részvénytársaság, európai szövetkezet esetében, de például zrt. esetében nem (lásd Ptk. 3:285. §, Ctv. 27–28. §).</p> <p>Alapvetően két vezetési rendszert különböztetnek meg: monista (angolszász típusú) és dualista (német típusú) rendszert. A dualista, nem egységes irányítási rendszerben a jogkörök az <i>igazgatóság</i> és a felügyelőbizottság között oszlanak meg, ezzel szemben a monista, azaz egységes irányítási rendszerben az egységes igazgatótanács tagjai látják el az irányítási és ellenőrzési feladatokat (Pázmándi 2014).</p> <p>Ptk. „3:285. § [Nyilvánosan működő részvénytársaságok egységes irányítási rendszerben] (1) Nyilvánosan működő részvénytársaság alapszabályának rendelkezése esetén igazgatóság és felügyelőbizottság helyett egységes irányítási rendszert megvalósító igazgatótanács működhet. Az igazgatótanács látja el az igazgatóság és a felügyelőbizottság törvényben meghatározott feladatait.</p> <p>(2) E törvénynek az igazgatóságra vonatkozó szabályait az igazgatótanácsra megfelelően alkalmazni kell.”</p> <p>3:286. § „[Az igazgatótanács összetétele] (1) Az igazgatótanács öt természetes személy tagból áll. Elnökét maga választja tagjai közül. Semmis az alapszabály azon rendelkezése, amely ötnél kevesebb tagú igazgatótanács felállítását írja elő.”</p>	<p>Fordítói gyakorlat (vagyázat): Az <i>igazgatóság</i> és <i>igazgatótanács</i> terminusok nem keverendők egymással.</p>

NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	szerb
igazgatóság – uprava	igazgatóság – consiliu de administrație (Rt.), directorat (dualista rendszerben)	igazgatóság – uprava (Zrt.)
felügyelőbizottság – nadzorni odbor	felügyelőbizottság – comisia de cenzori, consiliu de supraveghere (dualista rendszerben)	felügyelőbizottság – nadzorni odbor
igazgatótanács – upravni odbor	igazgatótanács – consiliu de administrație, comitetul de direcție, directorat	igazgatótanács – upravni odbor (Nyrt.)
szlovák	szlovén	ukrán
igazgatóság – predstavenstvo	igazgatóság – uprava	igazgatóság – дирекція, управління, керівництво
felügyelőbizottság – dozorná rada	felügyelőbizottság – nadzorni svet	felügyelőbizottság – наглядова рада; ревізійна комісія
igazgatótanács – správna rada	igazgatótanács – upravni odbor	igazgatótanács – правління, рада директорів
Lásd még: cégforma		
Kontextus: Az igazgatóság hatáskörébe tartozik az alapszabálynak az alaptőke csökkenése miatt szükségessé váló módosítása.		
Dokumentumtípus: cégiratok		
Források: A cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény (Ctv.). 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről (Ptk.). Pázmándi K. (szerk.) 2014. <i>Üzleti jog – az új Polgári Törvénykönyv után</i> . Budapest: Typotex. Várnai J. Sz., Mészáros A. É. 2011. <i>Fordítókalauz</i> . Budapest: Tinta Könyvkiadó. 46., 59.		
SBR: Zakon o privrednim društvima („Sl. glasnik RS”, br. 36/2011, 99/2011, 83/2014 – dr. zakon, 5/2015, 44/2018, 95/2018 i 91/2019), članovi 383., 417.		
HR: Članak 11. stavka (6) Zakona o javnom bilježništvu („Narodne novine” 111/93, 34/99, 50/00, 118/03, 107/07. 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19).		
SK: Zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník (https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1991/513/20201001).		

TERMINUS: CÉGFORMA	TÁRGYKÖR: TÁRSASÁGI JOG (CÉGJOG)
<p>Definíció: A <i>cégforma</i> a cégnév részét képezi, a cég vállalkozási típusának jogi formáját jelöli meg. Számos fajtája ismert. Minden gazdasági társaság cégnek minősül, de nem minden cég gazdasági társaság, mert a cégek köre tágabb, mint a gazdasági társaságoké, lásd egyéni vállalkozás, szövetkezet, közjegyzői iroda, vízgazdálkodási társulat stb. A szócikkben a gazdasági társaságokra szerepel terminus és ekvivalens. A gazdasági társaság a magyar jogszabályok értelmében formához kötött, lásd Ptk. Harmadik könyv (A jogi személy), Harmadik rész (Gazdasági társaság), X. cím (A gazdasági társaságok közös szabályai), XV. fejezet (Általános rendelkezések) „3:89. § [Formakényszer] (1) Gazdasági társaság közkereseti társaság, betéti társaság, korlátolt felelősségű társaság vagy részvénytársaság formájában alapítható. (2) A gazdasági társaság nevében a gazdasági társaság formájára vonatkozó elnevezést vagy annak e törvényben meghatározott rövidítését kell feltüntetni.”</p>	<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat): A <i>cégforma</i> és a cégnév a fordításokban általában megmarad eredeti változatában (lásd OFFI gyakorlata, Európai Bíróság gyakorlata), legfeljebb zárójeles megfeleltetést érdemes megadni, illetve a létesítő okiratban a magyar cégjog értelmében a cég részéről megadható a hivatalos idegen nyelvű változat. Ha a megfeleltetéshez már meglévő <i>cégformát</i> választunk, akkor általában funkcionális ekvivalenssel történő behelyettesítésről van szó, mert a <i>cégformák</i> tipikusan rendszerfüggő jogi terminusok, azaz nehezen kiragadhatók abból a jogi közegből, amelyben létrejöttek és használatosak. Éppen ezért az egyes gazdasági társaságok főbb jellemzőinek behatárolása, számbavétele összevetés céljából nehézkes (lásd Varga 2013). Az egyes okiratok, vezetési szervek stb. terminusainak használata <i>cégformához</i> kötött (lásd táblázat).</p>

NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	szerb
cégforma – pravni oblik	cégforma – forma juridică (forma de organizare) a societății	cégforma – pravna forma društva
közkereseti társaság – javno trgovačko društvo	közkereseti társaság – societate în nume colectiv	közkereseti társaság – ortačko društvo
betéti társaság – komanditno društvo	betéti társaság – societate în comandită	betéti társaság – komanditno društvo
korlátolt felelősségű társaság – društvo s ograničenom odgovornošću	korlátolt felelősségű társaság – societate cu răspundere limitată	korlátolt felelősségű társaság – društvo sa ograničenom odgovornošću
zártkörűen működő részvénytársaság – zatvoreno dioničko društvo	zártkörűen működő részvénytársaság – societate pe acțiuni de tip închis	zártkörűen működő részvénytársaság – zatvoreno akcionarsko društvo
nyilvánosan működő részvénytársaság – otvoreno dioničko društvo	nyilvánosan működő részvénytársaság – societate pe acțiuni de tip deschis	nyilvánosan működő részvénytársaság – otvoreno akcionarsko društvo

szlovák	szlovén	ukrán
cégforma – právna forma	cégforma – pravna oblika družbe	cégforma – організаційно-правова форма
közkereseti társaság – verejná obchodná spoločnosť	közkereseti társaság – družba z neomejeno odgovornostjo	közkereseti társaság – повне товариство
betéti társaság – komanditná spoločnosť	betéti társaság – komanditna družba	betéti társaság – командитне товариство
korlátolt felelősségű társaság – spoločnosť s ručením obmedzeným	korlátolt felelősségű társaság – družba z omejeno odgovornostjo	korlátolt felelősségű társaság – товариство з обмеженою відповідальністю
zártkörűen működő részvénytársaság – súkromná akciová spoločnosť	zártkörűen működő részvénytársaság – zaprta delniška družba (terminusjelölt)	zártkörűen működő részvénytársaság – приватне акціонерне товариство (2008-ig: закрите акціонерне товариство)
nyilvánosan működő részvénytársaság – verejná akciová spoločnosť	nyilvánosan működő részvénytársaság – odprta delniška družba (terminusjelölt) (Szlovéniában csak az Rt. létezik: delniška družba)	nyilvánosan működő részvénytársaság – публічне акціонерне товариство (2008-ig: відкрите акціонерне товариство)
Lásd még: cégjegyzék, cégforma, felszámolás		
Kontextus: A cégnévben rövidítés a cégforma megnevezésében lehetséges.		
Dokumentumtípus: cégiratok, szerződések		
<p>Források: 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről (Ptk.). Varga Zs. 2013. Terminológiai problémák a jogi szakfordításban. <i>Magyar Terminológia</i> 6. évfolyam, 1. szám, 1–40. (lásd még: https://occsz.e-cegjegyzek.hu/info/page/adm/adm_Help_ReadHelpFile?adm_file=hu/IMOnline/Utmutatok/Cegformak.html; https://www.ksh.hu/docs/osztalyozasok/gfo/gfo2017_struktura_tartalom.pdf).</p> <p>SBR: Zakon o privrednim društva („Sl. glasnik RS”, br. 36/2011, 99/2011, 83/2014 – dr. zakon, 5/2015, 44/2018, 95/2018 i 91/2019), član 8. i član 46. stav 2. tačka 1).</p> <p>HR: Članak 613. stavak (5) točka 1. Zakona o trgovačkim društva („Narodne novine” 111/93, 39/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19).</p> <p>SK: Zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník (https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/-/SK/ZZ/1991/513/20180901#paragraf-154.odsek-3).</p> <p>Tezaurus slovenského práva – verejná akciová spoločnosť (https://www.slov-lex.sk/zoznam-tezaurov/-/tezaurus/koncept/-SK-tezaur-ry-1-7-koncepty-445).</p>		

CÉGFORMA	LÉTESÍTŐ OKIRAT (PTK. XVI. FEJEZET, 3:94 §)	VEZETÉSI SZERV	LEGFŐBB (IRÁNYÍTÓ) SZERV	TAGI VAGYONI HOZZÁJÁRULÁSOK ÖSSZEFOGLALÓ MEGNEVEZÉSE	VAGYONI HOZZÁJÁRULÁSA / TÁRSASÁGI JOGOK ÉS KÖTELEZETTSÉGEK MEGTESTESÍTŐJE
közkereseti társaság (Ptk. XI. cím, A közkereseti társaság)	társasági szerződés	ügyvezető	tagok gyűlése	társasági vagyon	vagyoni hozzájárulás / társasági részesedés
betéti társaság (Ptk. XII. cím, A betéti társaság)	társasági szerződés	ügyvezető	tagok gyűlése	társasági vagyon	vagyoni hozzájárulás / társasági részesedés
korlátolt felelősségű társaság (Ptk. XIII. cím, A korlátolt felelősségű társaság)	egyszemélyes: alapító okirat, többszemélyes: társasági szerződés	ügyvezető	taggyűlés (kivételesen egyszemélyes kft., ahol az alapító vagy az egyedüli tag gyakorolja a hatáskört)	törzstőke (jegyzett tőke)	törzsbetét/üzletrész
zártkörűen működő részvénytársaság (Ptk. XIV. cím, Részvénytársaság)	alapszabály	igazgatóság vagy vezérigazgató	közgyűlés	alaptőke (jegyzett tőke)	vagyoni hozzájárulás / részvény
nyilvánosan működő részvénytársaság (Ptk. XIV. cím, Részvénytársaság)	alapszabály	igazgatóság v. igazgatótanács	közgyűlés	alaptőke (jegyzett tőke) (összes részvény névértékének az összege)	vagyoni hozzájárulás / részvény

TERMINUS: FIÓKTELEP	TÁRGYKÖR: TÁRSASÁGI JOG (CÉGJOG)
<p>Definíció: A fióktelepet meg kell különböztetni a cég székhelyétől és a cég telephelyétől. A fióktelep olyan telephely, amely más közigazgatási egységben, esetleg külföldön található, mint a cég székhelye. A cég telephelye a tevékenység gyakorlásának a cég létesítő okiratában foglalt olyan tartós, önállósult üzleti (üzemi) letelepedéssel járó helye, amely a cég székhelyétől eltérő helyen található, de azonos közigazgatási egységben van. A cég székhelye a cég bejegyzett irodája, amely egyben levelezési címe, és ahol a székhellyel összefüggő kötelezettségek teljesítése történik. A székhely cégtáblával jelölendő. A székhely lehet egyben a cég ügyintézési (döntéshozatali) helye. A cégeljárás szempontjából székhelynek minősül a külföldi vállalkozás magyarországi fióktelepe is. A külföldi vállalkozás magyarországi fióktelepe gazdálkodási önállósággal rendelkező szervezeti egység, amelyet önálló cégformaként a cégjegyzékben fel kell tüntetni [lásd Ctv. 4. cím, A székhely, telephely, fióktelep, 7. § (1)–(2) bekezdés]. Ezt egy magyar cégnek külföldi fióktelep esetén külföldi cégkivonat hiteles fordításával igazolnia kell.</p>	<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat): A <i>telephely</i> és a <i>fióktelep</i> nem azonos fogalmat jelöl. A hatályos szerbiai cégjog nem tesz különbséget az azonos és a másik közigazgatási egységben alakított telephelyek közt, mindkettőt telephelynek (ogranak) kezeli, ezért a <i>fióktelep</i> és a <i>telephely</i> megkülönböztetésére a <i>fióktelepre</i> a régebbi, <i>filijala</i> kifejezést használhatjuk. A szerb cégjog ismeri még a külföldi cégek képviselőtét (<i>predstavništvo stranog privrednog društva</i>) is, viszont ez nem végezhet önálló gazdasági tevékenységet, feladata a külföldi cég hazai jogügyleteinek előkészítése.</p>

NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:		
horvát	román	szerb
fióktelep – podružnica	fióktelep – filială, sucursală	fióktelep – filijala, ogranak
telephely – poslovnica	telephely – punct de lucru	telephely – ogranak
székhely – sjedište	székhely – sediu social (sediu)	székhely – sedište
szlovák	szlovén	ukrán
fióktelep – organizačná zložka podniku, odštepný závod (funkcionális ekvivalens)	fióktelep – podružnica	fióktelep – філіал
telephely – prevádzkareň, pobočka (funkcionális ekvivalens)	telephely – poslovalnica	telephely – місце здійснення господарської діяльності
székhely – sídlo	székhely – sedež	székhely – місцезнаходження (юридична адреса)
Lásd még: cégjegyzék, cégforma		
Kontextus: Elképzelhető, hogy növekedni fog a külföldi vállalkozások által Magyarországon alapított fióktelepek száma, hiszen a gyakorlatban ugyanolyan feltételekkel működtethető, mint egy kft., azonban nem szükséges az elindításához a 3 millió forintos tőzsrőke.		
Dokumentumtípus: cégiratok, szerződések		
Források: 2006. évi V. törvény a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról (Ctv). Auer Ádám, Bakos Kitti, Buzási Barnabás, Farkas Csaba, Nótári Tamás, Papp Tekla 2011. <i>Társasági jog</i> . Szeged: Lectum Kiadó.		
SBR: Zakon o privrednim društvima („Sl. glasnik RS”, br. 36/2011, 99/2011, 83/2014 – dr. zakon, 5/2015, 44/2018, 95/2018 i 91/2019), članovi 567–577.		
HR: Članak 48. Zakona o trgovačkim društvima („Narodne novine” 111/93, 39/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19).		
SK: Tezaurus slovenského práva – organizačná zložka podniku (https://www.slov-lex.sk/zoznam-tezaurov/-/tezaurus/koncept/-SK-tezaur-1-7-koncepty-105).		
Tezaurus slovenského práva – prevádzkareň (https://www.slov-lex.sk/zoznam-tezaurov/-/tezaurus/koncept/-SK-tezaur-1-7-koncepty-106).		

TERMINUS: FELSZÁMOLÁS	TÁRGYKÖR: TÁRSASÁGI JOG (CÉGJOG)
<p>Definíció: A csődeljárás – a terminus által sugallottak ellenére – a cég megmentésére irányul, míg a <i>felszámolás</i> célja a cég megszüntetése fizetésektelenség miatt (elrendelő: a bíróság). A végelszámolás ezzel szemben a cég megszüntetése a cég saját elhatározásából. A csődeljárásban az eljáró személy a vagyonfelügyelő, a felszámolásnál a felszámoló, a végelszámolásnál a végelszámoló. A csődeljárást és a <i>felszámolást</i> külön törvény szabályozza (1991. évi XLIX. tv.), míg a végelszámolást a Ctv. Csődeljárás: 1991. évi XLIX. tv. 1. § (2) bekezdés: „A csődeljárás olyan eljárás, amelynek során az adós – a csődegyezség megkötése érdekében – fizetési haladékot kap, és csődegyezséget megkötésére tesz kísérletet.” Felszámolás: 1991. évi XLIX. tv. 1. § (3) bekezdés: „A felszámolási eljárás olyan eljárás, amelynek célja, hogy a fizetésektelenséggel adós jogutód nélküli megszüntetése során a hitelezők e törvényben meghatározott módon kielégítést nyerjenek.” Végelszámolás: Ctv. 94. § (1) bekezdés: „A cég jogutód nélkül történő megszűnése esetén – ha a cég nem fizetésektelenséggel adós, és a cégre vonatkozó jogszabály eltérő rendelkezést nem tartalmaz – végelszámolásnak van helye. [...] (4) Végelszámolásra a cég legfőbb szervének elhatározása alapján kerülhet sor.” A kénysztörlesztést a bíróság indítja el, ha például a bíróság megszüntetné nyilvánítja a céget, vagy a végelszámolás három éven belül nem fejeződött be. Az eljárás alatt álló cégek esetében a cégbejegyzés, a csődeljárási, felszámolási és végelszámolási, kénysztörlesztési eljárás alatt állás tényét jelölni kell: Ctv. „5. § A cég nevét (rövidített nevét) a) a cégbejegyzési eljárás alatt „bejegyzés alatt” („b. a.”), b) csődeljárás esetén „csődeljárás alatt” („cs. a.”), c) felszámolási eljárás esetén „felszámolás alatt” („f. a.”), d) végelszámolási eljárás esetén „végelszámolás alatt” („v. a.”), e) kénysztörlesztési eljárás esetén „kénysztörlesztés alatt” („kt. a.”) toldattal kell használni.”</p>	<p>Fordítói gyakorlat (vigyázat): A három fogalom (<i>csődeljárás</i>, <i>felszámolás</i>, <i>végelszámolás</i>) nem keverendő egymással. A csődeljárás a <i>felszámolással</i> összefüggő fogalom. Ez olyannyira igaz, hogy bizonyos államokban a jogszabályok nem különítik el egymástól élesen a két fogalmat, így például a <i>csődeljárás</i>on belül tárgyalják a <i>felszámolást</i>, és nem kezelik azt külön lefolytatandó eljárásként.</p>

NEMZETKÖZI KITEKINTÉS:

horvát	román	szerb
felszámolás – stečaj	felszámolás – dizolvare, lichidare judiciară	felszámolás – bankrotstvo
csődeljárás – stečajni postupak	csődeljárás – procedură de faliment	csődeljárás – stečajni postupak
végelszámolás – likvidacija	végelszámolás – procedură de faliment, procedură de insolvență, procedura insolvenței	végelszámolás – likvidacija
szlovák	szlovén	ukrán
felszámolás – zrušenie spoločnosti v konkurznom konaní (terminusjelölt)	felszámolás – stečajni postopek	felszámolás – ліквідація у примусовому порядку
csődeljárás – konkurzné konanie	csődeljárás – prisilna poravnava	csődeljárás – процедура банкрутства
végelszámolás – zrušenie (zánik) spoločnosti s likvidáciou, likvidácia, zrušenie s likvidáciou	végelszámolás – likvidacija	végelszámolás – ліквідація в добровільному порядку
Lásd még: cégforma, cégjegyzék		
Kontextus: A csődeljárás befejeződhet akként, hogy a bíróság az adós és a hitelezők között létrejött egyezséget, amennyiben az megfelel a jogszabályban foglaltaknak, végzéssel jóváhagyja, és a csődeljárást befejezetté nyilvánítja. Ha az egyezés nem jött létre, vagy nem felel meg a jogszabályoknak, a csődeljárást a bíróság megszünteti, az adós fizetéseképtelenségét hivatalból megállapítja, és elrendeli az adós felszámolását.		
Dokumentumtípus: cégiratok, bírósági iratok		
Források: A cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény (Ctv.). A csődeljárásról, a felszámolási eljárásról és a végelszámolásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (lásd még: http://birosag.hu/allampolgaroknak/csod-es-felszamolasi-eljarasok/tajekoztato-csod-es-felszamolasi-eljarasok-meneterol).		
SBR: Zakon o privrednim društvima („Sl. glasnik RS”, br. 36/2011, 99/2011, 83/2014 – dr. zakon, 5/2015, 44/2018, 95/2018 i 91/2019), članovi 524–548.; Zakon o stečaju („Sl. glasnik RS”, br. 104/2009, 99/2011 – dr. zakon, 71/2012 – odluka US, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 95/2018).		
HR: Članak 1. stavak (2) Stečajnog zakona („Narodne novine” 71/15, 104/17).		
SK: Zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník (https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/-/SK/ZZ/1991/513/20180901#paragraf-154.odsek-3). Zákon č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii (https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2005/7/20210301).		
M. Knapková, E. Hudecová 2019. Zrušenie a zánik obchodnej spoločnosti v konkurze – Vybrané súvislosti. <i>Ekonomické rozhlady</i> 48, 3/2019, S. 264–279.		